

Regeringens proposition

2005/06:93

Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

Prop.
2005/06:93

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 9 mars 2006

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Den 16 januari 2002 träffade Förenta nationerna ett avtal med Sierra Leones regering om inrättande av en oberoende särskild domstol, Specialdomstolen för Sierra Leone, för att lagföra de personer som bär det största ansvaret för allvarliga brott mot internationell humanitär rätt samt för brott mot viss nationell sierraleonsk rätt som har begåtts i Sierra Leone den 30 november 1996 eller senare.

På initiativ av specialdomstolen har en överenskommelse om verkställighet i Sverige av fängelsestraff utdömda av specialdomstolen förhandlats fram med Sveriges regering. Den 15 oktober 2004 undertecknades överenskommelsen.

I propositionen föreslås att Sverige skall tillträda överenskommelsen om verkställighet i Sverige av fängelsestraff utdömda av specialdomstolen. Därutöver föreslås i propositionen att Sverige skall möjliggöra samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål. Ett förslag till en lag som reglerar samarbetet med specialdomstolen lämnas i propositionen.

Lagen och följdändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.....	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	9
3	Ärendet och dess beredning.....	10
4	Bakgrund	11
4.1	Andra internationella brottmålsdomstolar	11
4.2	Specialdomstolens tillkomst	12
5	Specialdomstolens behörighet och organisation	13
5.1	Specialdomstolens behörighet	13
5.2	Specialdomstolens organisation och verksamhet.....	16
6	Rättsligt samarbete med specialdomstolen.....	17
6.1	Verkställighet av specialdomstolens domar.....	17
6.1.1	Verkställighet av internationella brottmålsdomstolars domar	17
6.1.2	Verkställighet enligt specialdomstolens stadga	18
6.1.3	Straffverkställighetsavtalet mellan Sverige och specialdomstolen.....	18
6.1.4	Verkställighet av utländska eller internationella brottmålsdomar enligt svensk rätt.....	20
6.2	Samarbete i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål	22
6.2.1	Specialdomstolens reglering	22
6.2.2	Svensk rätt.....	23
7	Överväganden och förslag.....	28
7.1	Regeringsformens bestämmelser om ingående av internationella överenskommelser, m.m.	28
7.2	Tillträde till straffverkställighetsavtalet mellan Sverige och specialdomstolen.....	31
7.3	Samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål	32
7.4	Lagstiftningsbehov	33
7.5	En ny lagstiftning	34
7.6	Närmare om lagens utformning och följdändringar.....	35
8	Ekonomiska konsekvenser	44
9	Ikraftträdande	44
10	Författningskommentar	44
10.1	Förslaget till lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone	44

10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.....	50	Prop. 2005/06:93
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	51	
Bilaga 1	Promemorians lagförslag.....	52	
Bilaga 2	Stadga för Specialdomstolen för Sierra Leone.....	55	
Bilaga 3	Avtal om straffverkställighet med Specialdomstolen för Sierra Leone	72	
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser	83	
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	84	
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	87	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 mars 2006	95	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

dels godkänner

1. avtalet den 15 oktober 2004 om straffverkställighet mellan Sveriges regering och Specialdomstolen för Sierra Leone avseende domar som har meddelats av Specialdomstolen för Sierra Leone, (avsnitt 7.2),

dels antar regeringens förslag till

2. lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone,

3. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,

4. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag gäller i förhållande till Specialdomstolen för Sierra Leone (specialdomstolen) som inrättades genom ett avtal den 16 januari 2002 mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering.

2 § En ansökan från specialdomstolen skall ges in till Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Underrättelser i och redovisning av ett ärende till specialdomstolen skall vidarebefordras av Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

En ansökan och bifogade handlingar enligt denna lag skall vara skrivna på engelska eller svenska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Utlämning

3 § I fråga om utlämning till specialdomstolen tillämpas lagen (1957:668) om utlämning för brott, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 9 §, 18 § andra stycket sista meningen samt 26 och 26 b §§ lagen om utlämning för brott skall inte tillämpas.

Utlämning till specialdomstolen får ske även om utlämning inte skulle vara möjlig vid en tillämpning av 2 eller 4 § eller 10 § andra stycket lagen om utlämning för brott och alltså även om Högsta domstolen funnit att det finns hinder mot utlämning enligt någon av dessa bestämmelser.

Ett beslut om häktning eller en dom som specialdomstolen har meddelat i behörig ordning skall godtas som grund för ett beslut om utlämning, om det inte framgår att häktningsbeslutet eller domslutet är uppenbart oriktigt.

Rättslig hjälp

4 § I fråga om rättslig hjälp till specialdomstolen tillämpas lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål skall inte tillämpas.

Regeringen får besluta att rättslig hjälp får lämnas till specialdomstolen även om det, vid en tillämpning av 2 kap. 2 § andra meningen lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, skulle finnas hinder mot att lämna rättslig hjälp på grund av att den gärning som ansökan avser inte

motsvarar ett brott enligt svensk lag. Om en åklagare eller domstol finner att en ansökan bör avslås på den grunden, skall ansökan överlämnas till regeringen.

Specialdomstolen skall ges tillfälle att yttra sig innan rättslig hjälp förenas med sådana villkor som avses i 5 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

5 § Om det vid handläggningen av en ansökan om rättslig hjälp i brottmål från specialdomstolen framkommer att ansökan är oförenlig med en ansökan om rättslig hjälp i brottmål från en annan stat som handläggs enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, skall frågan överlämnas till regeringen som beslutar vilken av ansökningarna som skall ha företräde.

Straffverkställighet

6 § Regeringen får på begäran av specialdomstolen besluta att en fängelsedom som meddelats av domstolen får verkställas i Sverige. Regeringen får meddela de anvisningar som i det enskilda fallet behövs för verkställigheten av straffet här.

Vid verkställigheten tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Verkställigheten skall upphöra, om specialdomstolen upplyser om att den har beviljat den dömda nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan specialdomstolen beretts tillfälle att yttra sig. Regeringen får i dessa fall besluta att villkorlig frigivning skall ske vid en senare tidpunkt än som följer av brottsbalken.

7 § Företrädare för specialdomstolen eller den domstolen utser för att undersöka behandlingen av den som avtjänar straff som utdömts av domstolen, har rätt att besöka den plats där personen är placerad. Den som ansvarar för någon som avtjänar ett sådant straff skall ge den som genomför undersökningen det biträde som denne behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.

Transport av frihetsberövade genom Sverige

8 § Chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som för att utlämnas eller i annat syfte skall överföras mellan en annan stat och specialdomstolen. Under en sådan transport skall frihetsberövandet bestå om inte domstolen begär att den som överförs skall frigges.

För flygtransport utan planerad mellanlandning här i landet krävs inte något tillstånd enligt första stycket. Om en oplanerad mellanlandning sker, skall polismyndigheten ta den som överförs i förvar till dess att en ansökan görs om tillstånd till transport enligt första stycket och genast underrätta chefen för Justitiedepartementet om detta. Görs ingen ansökan

senast 96 timmar från den oplanerade landningen, skall personen Prop. 2005/06:93
omedelbart frigges.

Om tillstånd har meddelats enligt första stycket, får polismyndigheten vid behov ta den som överförs i förvar. I fråga om tvångsmedel i ett ärende om transport gäller bestämmelserna i lagen (1957:668) om utlämning för brott.

Övriga bestämmelser

9 § Har frågan om ansvar för en viss gärning prövats vid specialdomstolen, får åtal för samma gärning inte väckas i Sverige.

10 § Om specialdomstolen begär att en åtgärd skall vidtas beträffande den som misstänks eller har åtalats eller dömts för brott, skall personen, om han eller hon begär det, biträdas av en offentlig försvarare. I fråga om försvararen gäller rättegångsbalkens bestämmelser.

11 § Ett vittne eller en målsägande eller sakkunnig i Sverige som har kallats för att höras av specialdomstolen har rätt till ersättning för sin inställelse enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

12 § Ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare eller till någon annan samt övriga kostnader för åtgärder som vidtagits enligt denna lag skall betalas av staten.

13 § Bestämmelser i annan lag eller författning om delgivning och rättslig hjälp åt domstol eller myndighet i en annan stat tillämpas på ansökningar från specialdomstolen, om de inte strider mot bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Prop. 2005/06:93

Härigenom föreskrivs att 21 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:729

Föreslagen lydelse

21 a §

Beslut om vård med stöd av denna lag hindrar inte beslut om

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,
4. utlämning enligt lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge,
5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen, *eller*
8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, *eller*
9. utlämning enligt lagen (2006:000) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone.

Vård med stöd av denna lag upphör när ett beslut enligt första stycket har verkställts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Prop. 2005/06:93

Härigenom föreskrivs att 29 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:731

Föreslagen lydelse

29 §

Har beträffande någon som vårdas enligt denna lag beslut meddelats om

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,
4. utlämning enligt lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge,
5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen, *eller*
8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,

får utan hinder av tvångsvården verkställighet av beslutet ske, om det begärs av den myndighet som skall verkställa beslutet och chefsöverläkaren finner att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet har verkställts.

I fråga om en patient som är utlämning upphör tvångsvården vid verkställighet av ett beslut om hemsändande som har meddelats med stöd av 23 kap. 2 § utlänningslagen.

7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,

8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, *eller*

9. utlämning enligt lagen (2006:000) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone,

får *trots* tvångsvården verkställighet av beslutet ske, om det begärs av den myndighet som skall verkställa beslutet och chefsöverläkaren finner att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet har verkställts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

Den 16 januari 2002 ingick Förenta nationerna ett avtal med Sierra Leones regering om inrättande av en specialdomstol för Sierra Leone, Specialdomstolen för Sierra Leone. Avtalet var ett resultat av förhandlingar mellan FN:s generalsekreterare och Sierra Leones regering i syfte att etablera en oberoende särskild domstol för att lagföra de personer som bär det största ansvaret för allvarliga brott mot internationell humanitär rätt samt för brott mot viss nationell sierraleonsk rätt som har begåtts i Sierra Leone den 30 november 1996 eller senare. Domstolen har inlett sin verksamhet.

På initiativ av specialdomstolen har en överenskommelse om verkställighet i Sverige av fängelsestraff utdömda av specialdomstolen förhandlats fram med Sveriges regering. Den 15 oktober 2004 undertecknades överenskommelsen.

Inom Justitiedepartementet har en promemoria utarbetats, Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone (dnr Ju2005/6145/BIRS). I promemorian föreslås att Sverige skall tillträda överenskommelsen om verkställighet i Sverige av fängelsestraff utdömda av specialdomstolen. Därutöver föreslås i promemorian att Sverige skall möjliggöra samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål. Vidare lämnas i promemorian förslag till de lagändringar som ett sådant samarbete föranleder. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena och en sammanställning över yttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2005/6145/BIRS). Åklagarmyndigheten och Kriminalvården har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till proposition. Denna proposition bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 december 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

Lagrådet har i sitt yttrande efterlyst en analys av hur förslagen förhåller sig till vissa bestämmelser i 10 kap. regeringsformen. Enligt Lagrådet framstår det som tveksamt om specialdomstolen skall ses som ett sådant organ med vilket regeringen enligt 10 kap. 1 § regeringsformen får ingå överenskommelser, i det här fallet ett avtal om straffverkställighet. Vidare anser Lagrådet att fråga uppkommer om förslagen kan komma att innebära att uppgift som är att anse som myndighetsutövning överlämnas till specialdomstolen, till följd varav den i 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen stadgade beslutsordningen skall tillämpas vid riksdagens beslut om förslagen.

Lagrådet har inte haft något att invända i sak mot de bestämmelser som föreslagits. Lagrådet har dock förordat att samarbetet med specialdomstolen regleras i en särskild lag och inte – som föreslogs i remissen till Lagrådet – genom ändringar i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete

med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt. Regeringen följer i denna del Lagrådets förslag med några enstaka redaktionella ändringar.

Regeringen återkommer till Lagrådets synpunkter i avsnitt 7.1 och 7.5.

4 Bakgrund

4.1 Andra internationella brottmålsdomstolar

År 1993 beslutade FN:s säkerhetsråd genom resolutionerna 808 (1993) och 827 (1993) att inrätta en internationell tribunal för lagföring av personer som är ansvariga för allvarliga brott mot internationell humanitär rätt begångna i f.d. Jugoslavien sedan år 1991 (Jugoslavientribunalen). Beslutet fattades med åberopande av kapitel 7 i FN-stadgan.

Nästföljande år beslutade säkerhetsrådet med resolution 955 (1994) att inrätta en internationell tribunal för att beivra folkmord och andra allvarliga brott mot internationell humanitär rätt som begåtts i Rwanda eller av medborgare i Rwanda på angränsande staters territorium mellan den 1 januari och den 31 december 1994 (Rwandatribunalen). Även det beslutet fattades med stöd av kapitel 7 i FN-stadgan.

Bestämmelserna i kapitel 7 ger säkerhetsrådet behörighet att vidta åtgärder för att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet. Det innebär att besluten att inrätta Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen och bestämmelserna i deras stadgor, om t.ex. jurisdiktion och samarbete, är bindande för alla FN:s medlemsstater. Medlemsstaterna är t.ex. skyldiga att bistå tribunalerna med upptagande av vittnesmål, gripande eller kvarhållande av personer och överlämnande eller överföring av anklagade till tribunalerna. Av stadgorna följer däremot inte någon skyldighet för medlemsstaterna att verkställa straff som utdömts av tribunalerna. En stat kan dock förklara sig villig att göra det, vilket Sverige har gjort.

Både Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen är alltså verksamma. De är de första internationella tribunaler som har inrättats sedan krigsförbrytarrättegångarna i Nürnberg och Tokyo efter andra världskrigets slut.

Den första permanenta internationella brottmålsdomstolen för utredning och lagföring av allvarliga brott mot humanitär rätt inrättades genom antagandet av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen den 17 juli 1998 (Romstadgan). Sverige tillträdde Romstadgan den 28 juni 2001 och stadgan trädde i kraft den 1 juli 2002 (SÖ 2002:59). Internationella brottmålsdomstolen har till skillnad från Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen sin grund i en multilateral överenskommelse, och Romstadgan är därför bindande endast för de stater som valt att tillträda den.

Sveriges samarbete med Internationella brottmålsdomstolen regleras i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen. Samarbetet med Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen regleras i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt (tribunallagen). I den

4.2 Specialdomstolens tillkomst

Inrättandet av Specialdomstolen för Sierra Leone bottnar i en lång period av väpnad konflikt och gerillakrig i Sierra Leone. Konflikten inleddes år 1991 när rebellrörelsen Revolutionary United Front (RUF) inledde stridigheter i syfte att störta landets regering. RUF ockuperade stora delar av landets diamantrika nordöstra delar. Även den regeringsstödda milisen Civil Defence Forces (CDF) deltog som stridande part i konflikten. Vidare kom landets egen armé efter flera separata militärkupper att styra landet. Efter 1996 års president- och parlamentsval lämnade armén ifrån sig makten till president Alhaji Ahmed Tejan Kabbah. Konflikten fortsatte dock och år 1997 ledde misslyckade fredsförhandlingar mellan regeringen och RUF till en ny militärkupp, utförd av AFRC-juntan (Armed Forces Revolutionary Council), med följd att presidenten och regeringen flydde till grannlandet Guinea.

I resolution 1132 (1997) den 8 oktober 1997 uttalade Förenta nationernas säkerhetsråd att situationen i Sierra Leone utgjorde ett hot mot fred och säkerhet i området.

När situationen i huvudstaden Freetown lugnat sig något år 1998 återvände president Kabbah. I säkerhetsrådets resolutioner 1181 (1998) den 13 juli 1998 och 1231 (1999) den 11 mars 1999 uttrycktes fortsatt oro över förlusten av liv som konflikten i Sierra Leone förde med sig, och grymheter utförda av rebeller mot civilbefolkningen, särskilt de som riktade sig mot kvinnor och barn, fördömdes.

I juli 1999 förhandlade regeringen och RUF fram ett maktfördelningsavtal (fredsavtalet i Lomé). Snart vidtog dock stridigheter på nytt och maktfördelningsavtalet respekterades inte. Förenade kungarikets militära intervention sommaren 2000 följt av förstärkningen av FN:s fredsbevarande styrka UNAMSIL försvagade RUF. Den s.k. DDR-processen (avväpning, demobilisering, återintegrering) kunde nå framsteg. Den 18 januari 2002 upphörde konflikten i Sierra Leone officiellt genom att alla parter i konflikten skrev under en deklaration om att konflikten upphört. Parlaments- och presidentval genomfördes i maj 2002.

Den 14 augusti 2000 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1315 (2000) i vilken säkerhetsrådet uttryckte djup oro över de allvarliga brott mot civilbefolkningen och FN-personal som begåtts i Sierra Leone samt över den rådande straffriheten. Säkerhetsrådet uttalade att med de särskilda förhållanden som rådde i Sierra Leone skulle ett trovärdigt system för att skipa rätt och utkräva ansvar sätta stopp för straffriheten och bidra till en nationell försoningsprocess och återuppbyggnaden och bevarandet av fred. Säkerhetsrådet uppdrog åt FN:s generalsekreterare att förhandla fram ett avtal med Sierra Leones regering i syfte att etablera en oberoende särskild domstol. Enligt säkerhetsrådets uppdrag skulle domstolen ha jurisdiktion över de personer som bär det största ansvaret för brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och andra allvarliga

överträdelser av internationell humanitär rätt liksom vissa brott enligt nationell lagstiftning i Sierra Leone.

I en rapport den 4 oktober 2000 presenterade FN:s generalsekreterare för säkerhetsrådet de rättsliga och praktiska förutsättningarna för att etablera en specialdomstol för Sierra Leone. Den 16 januari 2002 ingick FN och Sierra Leones regering ett avtal om etablerande av specialdomstolen.

5 Specialdomstolens behörighet och organisation

5.1 Specialdomstolens behörighet

Som framgår av föregående avsnitt är Specialdomstolen för Sierra Leone inte inrättad genom beslut av FN:s säkerhetsråd med stöd av kapitel 7 i FN-stadgan. Specialdomstolen är i stället, liksom Internationella brottmålsdomstolen, inrättad på traktaträttslig grund. Med inrättandet av specialdomstolen följer därför ingen förpliktelse för andra stater än Sierra Leone att samarbeta med domstolen. I resolution 1470 (2003) den 28 mars 2003 uppmanade dock FN:s säkerhetsråd alla medlemsstater att fullt ut samarbeta med specialdomstolen. Uppmaningen har upprepats i senare resolutioner. Vissa FN-missioner har här till fått i uppdrag att på olika sätt samarbeta med domstolen, bl.a. missionen i Liberia (UNMIL) som genom resolution 1638 (2005) av den 11 november 2005 ålagts att gripa och till domstolen överföra den åtalade f.d. presidenten Charles Taylor.

Både internationella och nationella brott

Enligt avtalet mellan FN och Sierra Leones regering och den till avtalet bilagda stadgan, *se bilaga 2*, som sätter upp de rättsliga ramarna för specialdomstolen, har domstolen behörighet att lagföra personer som bär det största ansvaret för allvarliga överträdelser av internationell humanitär rätt och viss nationell rätt i Sierra Leone, begångna på Sierra Leones territorium sedan den 30 november 1996 (artikel 1 i stadgan). Till skillnad från Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen har specialdomstolen alltså jurisdiktion över både internationella och nationella brott.

Brott mot mänskligheten

Artikel 2 i specialdomstolens stadga reglerar brott mot mänskligheten. Med brott mot mänskligheten förstås enligt stadgan brott som begåtts som en del av ett vidsträckt eller systematiskt angrepp mot civilbefolkning och som avser mord, utrotning, förslavning, deportering, fängslande, tortyr, våldtäkt, förföljelse på politiska, rasmässiga och religiösa grunder samt andra omänskliga handlingar. Utöver våldtäkt omfattas av bestämmelsen också sexuellt slaveri, påtvingad prostitution,

påtvingat havandeskap och varje annan form av sexuellt våld. Specialdomstolens stadga föreskriver inte något krav på att brott mot mänskligheten skall ha begåtts under en väpnad konflikt.

Till skillnad från Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen har specialdomstolen inte kompetens att döma för brottet folkmord. Med folkmord förstås vissa avsiktliga handlingar som riktas mot en folkgrupp som sådan. Säkerhetsrådet tog inte upp folkmord i sin rekommendation över domstolens jurisdiktion i resolution 1315 (2000) i avsaknad av bevis på att det omfattande mördandet under konflikten i Sierra Leone vid någon tidpunkt var begånget mot någon identifierad folkgrupp med avsikt att utrota gruppen som sådan.

Brott mot krigets lagar

Av artikel 3 i specialdomstolens stadga framgår att händelserna i Sierra Leone i huvudsak betraktas som en intern konflikt. Behörigheten enligt artikel 3 avser brott mot den gemensamma artikel 3 i 1949 års fyra Genèvekonventioner angående skydd för krigets offer och mot 1977 års andra tilläggsprotokoll till dessa konventioner. Sverige har tillträtt samtliga dessa internationella överenskommelser. Bestämmelserna i Genèvekonventionerna anger en viss minimistandard för behandling av personer som inte tar aktiv del i fientligheterna i en icke-internationell (intern) väpnad konflikt. Genom andra tilläggsprotokollet utvecklades och kompletterades den gemensamma artikel 3 i konventionerna. De handlingar som anges i artikel 3 i stadgan är i huvudsak hämtade från det andra tilläggsprotokollet. Häri ingår brott mot liv och hälsa, frihet och frid, sexualbrott m.m.

Andra överträdelser av internationell humanitär rätt

Enligt artikel 4 i stadgan har specialdomstolen behörighet att pröva vissa andra allvarliga överträdelser av internationell humanitär rätt. Det gäller uppsåtligt riktade angrepp mot civilbefolkningen som sådan eller mot enskilda civila som inte direkt deltar i fientligheter. Vidare omfattas uppsåtligt riktade angrepp mot personal, anläggningar, materiel, enheter eller fordon som deltar i en humanitär biståndsinsats eller i en fredsbevarande insats i enlighet med FN-stadgan, så länge de är berättigade till det skydd som tillkommer civilbefolkning eller civil egendom enligt folkrätten i väpnade konflikter. Likaså faller inom specialdomstolens behörighet uttagande eller värvande av barn som inte fyllt femton år till väpnade styrkor eller användande av dem till att aktivt delta i fientligheter.

Nationella brott

De nationella sierraleonska brott som faller inom specialdomstolens behörighet tas upp i artikel 5. Brotten avser sexuella utnyttjanden av flickor under 14 års ålder samt bortförande av flickor under 16 år i osedligt syfte. Vidare avses omfattande skadegörelse och anläggande av brand.

Principen om individuellt och personligt straffansvar tillämpas vid brott mot internationell humanitär rätt; det framgår av artikel 6 i specialdomstolens stadga. En tilltalads officiella ställning, oavsett om personen är stats- eller regeringschef eller en ansvarig statlig tjänsteman, kan inte frita denne från straffansvar eller lindra straffet. Vidare slås fast i stadgan att en person i överordnad tjänsteställning under vissa omständigheter kan göras straffrättsligt ansvarig för en underlydandes handlingar. Handlande enligt order fritar inte från straffansvar men kan beaktas som en förmildrande omständighet. Sierraleonsk rätt skall tillämpas i fråga om straffansvar för brott mot nationell rätt.

Unga förövare

Domstolens behörighet omfattar även unga förövare, de som var mellan 15 och 18 år när brotten begicks. I specialdomstolens stadga föreskrivs att underåriga skall behandlas med värdighet och att hänsyn skall tas till deras låga ålder. Det framgår av artikel 19.1 i stadgan att unga lagöverträdare inte får dömas till fängelse. Enligt artikel 7.2 kan i stället olika former av vård och utbildning komma i fråga.

Enligt artikel 7 har domstolen inte jurisdiktion över någon som inte hade fyllt 15 år då brottet påstås ha blivit utfört.

Amnesti

Amnesti fritar inte en person från straffansvar för brott föreskrivna i artikel 2–4 i specialdomstolens stadga (artikel 10). Den regleringen ligger i linje med FN:s ståndpunkt att utfärdade amnestier inte har någon verkan i förhållande till allvarliga överträdelser av internationell humanitär rätt. Därmed kan den amnesti som utlovades i fredsavtalet i Lomé 1999 för alla som deltagit i striderna fram till undertecknandet av avtalet inte åberopas, något som den särskilda representanten för FN:s generalsekreterare vid undertecknandet av fredsavtalet och senare även FN:s säkerhetsråd i resolution 1315 (2000) poängterat.

Förhållandet till nationella domstolar

Stadgan föreskriver i artikel 8 att specialdomstolen har jämlöpande jurisdiktion med nationella domstolar i Sierra Leone, dvs. nationella domstolar kan lagföra personer för sådana gärningar som omfattas av specialdomstolens jurisdiktion. Samtidigt har specialdomstolen företräde framför nationella domstolar i Sierra Leone. I varje skede av förfarandet får specialdomstolen nämligen uppmana en nationell domstol i Sierra Leone att överföra lagföringen till specialdomstolen. Specialdomstolens företräde gäller dock bara domstolar i Sierra Leone och inte nationella domstolar i andra länder. Specialdomstolen saknar, till skillnad från de internationella tribunalerna, behörighet att redan med stöd av sin stadga kräva en person utlämnad från en annan stat.

Samtidigt som specialdomstolen och de nationella domstolarna har jämlöpande jurisdiktion finns i stadgan bestämmelser för att upprätthålla den allmänna rättsprincipen att ingen skall dömas för samma sak två gånger. Enligt artikel 9 i specialdomstolens stadga får följaktligen ingen ställas inför rätta vid en nationell domstol i Sierra Leone för handlingar som redan har prövats av specialdomstolen. En person som lagförts av en nationell domstol i Sierra Leone för handlingar som utgör brott enligt artikel 2–4 i stadgan får däremot senare lagföras av specialdomstolen om gärningen vid den nationella domstolen betecknats som ett brott enligt vanliga straffbestämmelser, om den nationella rättegången inte varit opartisk eller oberoende, om rättegången syftat till att skydda den anklagade från internationellt straffansvar eller om målet inte handlades på ett tillfredställande sätt. I sådana fall skall specialdomstolen vid fastställande av påföljd beakta i vilken utsträckning personen redan avtjänat straff för gärningen.

Tidsmässig behörighet

Specialdomstolen för Sierra Leone får även pröva gärningar som har begåtts före domstolens inrättande, dvs. den har retroaktiv verkan. Mandatet omfattar brott som begåtts från och med den 30 november 1996 (dagen då det första omfattande fredsavtalet mellan regeringen och RUF slöts). Datumet valdes så att det skulle sätta konflikten i rätt perspektiv och omfatta de allra allvarligaste brotten som begåtts av samtliga inblandade grupper i konflikten. Strax efter undertecknandet av fredsavtalet den 30 november 1996 bröts det och omfattande stridigheter tog fart. Något slutdatum för behörigheten har inte fastställts i stadgan.

5.2 Specialdomstolens organisation och verksamhet

Specialdomstolen har sitt säte i Freetown i Sierra Leone. Domarna i specialdomstolen utses av både Sierra Leones regering och av FN:s generalsekreterare. Sålunda består den av domare från både Sierra Leone och andra stater. Specialdomstolens arbetspråk är engelska.

Specialdomstolen utgör inte en del av Sierra Leones nationella rättsystem. I linje därmed gäller att en person som står åtalad vid specialdomstolen inte är att anse som åtalad i staten Sierra Leone.

Specialdomstolen består av tre organ: kamrarna, åklagaren och registratorskontoret. Den har två rättegångskammare med vardera tre domare och en kammare för överklagande som består av fem domare. Specialdomstolens president är ordförande i överklagandekammaren.

Specialdomstolens stadga föreskriver att domarna i kammaren för överklagande i sina avgöranden, i den del avgörandena rör internationell humanitär rätt, skall vägledas av avgöranden från överklagandekammaren för de internationella tribunalerna för Rwanda och f.d. Jugoslavien.

För domstolens administration och förvaltning svarar registratören. Registratören är utsedd av FN:s generalsekreterare i samråd med specialdomstolens president. Registratören ansvarar även för bl.a. vittnens säkerhet.

En särskild åklagare för specialdomstolen har utsetts av FN:s generalsekreterare i samråd med Sierra Leones regering. Åklagaren är ansvarig för förundersökning och åtal. Han lyder visserligen under specialdomstolen men är samtidigt självständig i förhållande till den. Sierra Leones regering har i samråd med FN:s generalsekreterare utsett en ställföreträdande chefsåklagare.

De första åtalen vid specialdomstolen beslutades i mars 2003 och sedan dess har totalt 13 personer åtalats. Av dessa personer finns nio i förvar vid domstolen, två har avlidit, en befinner sig på okänd plats och en är i landsflykt. Brotten i åtalen innefattar bl.a. brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i form av mord, våldtäkter, utrotning, terrorhandlingar, slaveri, plundringar och mordbränder, rekrytering av barn till väpnade styrkor, tvångsäktenskap samt attacker mot fredsbevarande styrkor från FN och personal i humanitära organisationer. Av de nio personer som finns i förvar inleddes rättegångar mot sammanlagt sex av dem under sommaren 2004 och mot de återstående tre i mars 2005. Ingen slutlig dom har ännu meddelats.

Specialdomstolens stadga sätter inte upp någon begränsning för hur länge domstolen får verka. En begränsning ligger dock i att specialdomstolens verksamhet finansieras genom frivilliga bidrag, enligt en budget som ursprungligen gällde för tre år.

6 Rättsligt samarbete med specialdomstolen

I svensk rätt finns särskilda lagar som behandlar samarbete med andra stater i fråga om straffverkställighet, utlämning och rättslig hjälp i brottmål. I lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt (tribunallagen) regleras samarbete i sådana frågor med Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen. Tribunallagen är tillämplig när någon av dessa tribunaler begär rättsligt biträde av Sverige.

FN:s säkerhetsråd har i resolution 1470 (2003) den 28 mars 2003, samt i senare resolutioner, uppmanat alla medlemsstater att fullt ut samarbeta med specialdomstolen.

6.1 Verkställighet av specialdomstolens domar

6.1.1 Verkställighet av internationella brottmålsdomstolars domar

Även om Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen är inrättade med stöd av kapitel 7 i FN-stadgan och deras stadgor och samarbetsförpliktelser på så sätt är tvingande för FN:s medlemsstater, följer inte någon skyldighet för FN:s medlemsstater att verkställa straff som dömts ut av tribunalerna. Sverige har medgivit att fängelsestraff som dömts ut av någon av dessa tribunaler får verkställas i Sverige under vissa förutsättningar (se prop. 2001/02:88 s. 137 f.).

Regeringen beslutade den 28 januari 1999 att ingå en överenskommelse med Jugoslavientribunalen om verkställighet av fängelsestraff

i Sverige, en överenskommelse som trädde i kraft den 23 februari 1999 (SÖ 1999:25). Sverige har även ingått ett avtal om verkställighet av domar som meddelats av Rwandatribunalen. Avtalet undertecknades den 27 april 2004 och trädde i kraft den 3 maj 2004 (SÖ 2004:17).

Verkställighet av fängelsestraff som Internationella brottmålsdomstolen har bestämt bygger också på ett frivilligt åtagande. Sverige är en av de stater som åtagit sig att verkställa domstolens fängelsestraff.

6.1.2 Verkställighet enligt specialdomstolens stadga

I artikel 22 i specialdomstolens stadga föreskrivs att fängelsedomar meddelade av specialdomstolen som regel skall avtjänas i Sierra Leone. Om omständigheterna så kräver, kan fängelsedomar även avtjänas i någon av de stater som har ingått särskilda straffverkställighetsavtal med Rwandatribunalen eller Jugoslavientribunalen och som till specialdomstolens registratorskontor förklarat sig villig att ta emot dömda personer. Specialdomstolen kan i detta syfte ingå liknande straffverkställighetsavtal även med andra stater.

Det är endast fängelsestraff som kan komma i fråga för verkställighet i en annan stat. Eftersom unga lagöverträdare, mellan femton och arton år, enligt artikel 19.1 i stadgan inte får dömas till fängelse kan de inte heller bli aktuella för straffverkställighet utomlands. Specialdomstolens beslut om förverkande av egendom m.m. enligt artikel 19.3 i stadgan kan inte överföras till en annan stat.

Om den dömda personen kan komma i fråga för nåd eller straffnedsättning i den stat där han eller hon verkställer straffet, skall enligt artikel 23 i stadgan den berörda staten underrätta specialdomstolen om detta. Stadgan föreskriver vidare att nåd eller straffnedsättning får ske endast om presidenten för specialdomstolen i samråd med domarna så bestämmer, i rättvisans och de allmänna rättsprincipernas intresse.

6.1.3 Straffverkställighetsavtalet mellan Sverige och specialdomstolen

I ett brev av den 3 november 2003 ställde Specialdomstolen för Sierra Leone, med hänvisning till artikel 22 i domstolens stadga, en officiell förfrågan till Sveriges regering om viljan att ta emot dömda personer från specialdomstolen. Som förtydligande till vad som enligt artikel 22 kan utgöra omständigheter som kräver att fängelsestraff avtjänas i ett annat land angavs som exempel den labila politiska situationen och säkerhetsituationen i Sierra Leone samt de dåliga fängelseförhållandena där.

Efter förhandlingar enades ombud för den svenska regeringen och företrädare för Specialdomstolen för Sierra Leone om en överenskommelse som reglerar de närmare förutsättningarna för straffverkställighet i Sverige för personer som dömts av domstolen. Överenskommelsen undertecknades den 15 oktober 2004, *se bilaga 3*.

Sveriges straffverkställighetsavtal med Specialdomstolen för Sierra Leone följer i stort sett de straffverkställighetsavtal Sverige har ingått med Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen.

En skillnad mellan specialdomstolen och tribunalerna är att specialdomstolen får pröva även vissa nationella brott. Det följer inte av specialdomstolens stadga att det enbart är straff för brott mot internationell humanitär rätt som kan bli föremål för verkställighet i ett annat land. Sverige har, vilket framgår av ingressen i straffverkställighetsavtalet med specialdomstolen, förklarat sig villigt att verkställa straff för brott mot internationell humanitär rätt. Av det följer att det i första hand är straff för sådana brott som kan bli aktuella att verkställa i Sverige.

Själva avtalet syftar enligt artikel 1 till att reglera frågor som hänger samman med eller uppstår till följd av en framställning från specialdomstolen om att Sverige skall verkställa en dom meddelad av domstolen. Avtalet gäller enligt artikel 13 så länge specialdomstolens domar verkställs i Sverige. Ett ärende inleds genom att specialdomstolens registrator, efter godkännande av specialdomstolens president, sänder en framställning tillsammans med i artikel 2.2 angivna handlingar till Sverige. Beslutar Sverige att tillmötesgå begäran, är Sverige vid verkställigheten bundet av det straff som specialdomstolen utdömt. Verkställigheten av påföljden skall dock följa svensk lag, dvs. svenska verkställighetsregler skall tillämpas, vilket föreskrivs i artikel 3.2. Det skall dock ske under överinseende av specialdomstolen bl.a. på så sätt att om den dömda personen enligt svensk rätt kan komma i fråga för någon åtgärd som medför att den utdömda strafftiden förkortas, såsom villkorlig frigivning eller nåd, skall Sverige, när sex månader återstår till det eventuella frigivandet eller så snart det är möjligt, underrätta specialdomstolens registrator om detta (se artikel 7.1 d och 8.1). Specialdomstolen meddelar därefter om den finner att åtgärden är lämplig. Sverige har att beakta specialdomstolens yttrande och avge svar till specialdomstolen innan beslut fattas i saken. Sedan svar mottagits får specialdomstolen begära att Sverige överför den dömda till specialdomstolen eller till något annat land (se artikel 8.2–3). Specialdomstolen får vidare enligt artikel 9.2 när som helst begära att verkställigheten i Sverige avbryts och begära att den dömda överförs till ett annat land eller till specialdomstolen.

Utöver Sveriges underrättelseskyldighet till specialdomstolen i vissa frågor kan specialdomstolen utöva sitt överinseende över verkställigheten genom Internationella rödakorskommittén som enligt artikel 6.1 har rätt att inspektera förhållandena i fängelset och behandlingen av internen eller internerna. Liksom tribunalerna har specialdomstolen sålunda överlåtit den bevakningen till Internationella rödakorskommittén. Fängelseförhållandena skall enligt artikel 3.3 leva upp till vissa standardminimiregler antagna av FN.

Specialdomstolens registrator bär det huvudsakliga ansvaret för att vidta lämpliga åtgärder i samband med överförande till och från Sverige. Vid upphörande av straffverkställighet i Sverige skall dock Sverige i samråd med registratorn vidta lämpliga åtgärder för att föra personen från Sverige, se artikel 4.1, 9.4 och 10.

Artikel 4.2 föreskriver en möjlighet att efter ett överförande till Sverige tillfälligt återföra den dömda personen till specialdomstolen, om han eller hon skall höras som vittne vid specialdomstolen, för att sedan föra personen tillbaka till Sverige. Utgångspunkten enligt artikel 11.1 a är att specialdomstolen skall stå för kostnaden vid sådant återförande.

Av artikel 5 framgår vidare att en svensk domstol inte får ställa en person inför rätta för gärningar som omfattas av specialdomstolens jurisdiktion och för vilka specialdomstolen meddelat en fällande dom.

6.1.4 Verkställighet av utländska eller internationella brottmålsdomar enligt svensk rätt

Inledning

Lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen) möjliggör att en utländsk brottmålsdom kan verkställas i Sverige samt att en främmande stat kan verkställa en svensk brottmålsdom. Motsvarande förfaranden inom Norden regleras i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen). Den internationella verkställighetslagen, liksom den nordiska, bygger på att framställningar om överförande kommer från andra stater eller rättsliga myndigheter i dessa stater, inte från särskilda tillfälliga domstolar, tribunaler.

Internationella verkställighetslagen

Internationella verkställighetslagen tar sikte främst på samarbete med stater som tillträtt Europarådets brottmålsdomskonvention från 1970 (brottmålsdomskonventionen) eller Europarådets konvention från 1983 om överförande av dömda personer (överförandekonventionen). Internationella verkställighetslagen kräver emellertid inte en generell överenskommelse med den främmande staten för att straffverkställighet skall kunna överföras utan regeringen kan i avsaknad av en sådan överenskommelse om det finns synnerliga skäl i ett visst fall förordna att överförande av straffverkställighet får ske.

Av överförandekonventionen följer ingen skyldighet att överföra verkställigheter. Internationella verkställighetslagen kräver dock vid överförande till Sverige att den dömda personen är svensk medborgare eller har hemvist här, att den dömda personen har samtyckt till att verkställighet sker i Sverige, att den gärning som påföljden avser motsvarar brott enligt svensk lag samt att den tid för frihetsberövande som återstår när framställningen om verkställighet kommer in till Sverige uppgår till minst sex månader eller att särskilda skäl talar för att verkställighet ändå förs över till Sverige. I vissa situationer kan överförande ske till Sverige även om den dömda personen inte samtycker till ett överförande.

Om straff skall verkställas i Sverige med stöd av överförandekonventionen, kan regeringen antingen själv meddela de närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten i Sverige eller överlämna åt riksåklagaren att hos rätten ansöka om att en ny påföljd skall bestämmas enligt vad som i svensk lag är föreskrivet om påföljd för motsvarande gärning.

Till skillnad från vad som gäller enligt överförandekonventionen är en anmodad stat enligt brottmålsdomskonventionen i princip förpliktigad att överta verkställigheten efter en framställning. Samtycke från den dömda är inte något krav men det finns vägransgrunder, såväl tvingande som

fakultativa. Överföranden enligt brottmålsdomstolskonventionen är mycket sällsynta.

Om ett straff verkställs i Sverige efter överförande hit enligt överförandekonventionen eller brottmålsdomskonventionen, följer det av 25 § internationella verkställighetslagen att verkställigheten skall ske enligt svenska regler. Bestäms inte ny påföljd i Sverige får verkställighet äga rum här även om påföljden är strängare än den som enligt svensk lag kan följa på brotten. Verkställigheten i Sverige får inte ske på sådant sätt att påföljden blir att anse som strängare än den påföljd som ådömts i den främmande staten. Den dömda personen skall också, såvida inte annat följer av den överkommelse som överförandet baseras på, få räkna till godo vad han eller hon utstått av påföljden i den främmande staten samt den tid han eller hon varit anhållen eller häktad där.

Tribunallagen

Med tillämpning av tribunallagen är det möjligt att verkställa fängelse-domar i Sverige efter begäran av en tribunal. Enligt 11 § första stycket första meningen tribunallagen är det regeringen som, på begäran av tribunalen, beslutar om en av tribunalerna meddelad fängelse-dom får verkställas i Sverige.

Ett fängelsestraff som verkställs i en annan stat skall enligt tribunalernas stadgor avtjänas i enlighet med lagen i verkställighetslandet. Av det följer att svenska verkställighetsregler är tillämpliga vid ett överförande till Sverige av straff som utdömts av någon av tribunalerna. Genom hänvisningen i 11 § andra stycket till 25 § internationella verkställighetslagen följer i linje därmed, att verkställigheten skall ske enligt svensk lag. Eftersom tribunalerna enligt sina stadgor har rätt att meddela nåd och ompröva sina domar föreskrivs det i tribunallagen, 11 § andra stycket, att verkställigheten skall upphöra om en tribunal upplyser om att den beviljat den dömda personen nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas.

Genom hänvisningen till 25 § internationella verkställighetslagen blir brottsbalkens bestämmelser om villkorlig frigivning tillämpliga vid straffverkställighet i Sverige av en dom meddelad vid någon av tribunalerna. Villkorlig frigivning är i princip obligatorisk för alla fängelse-dömda efter det att två tredjedelar av straffet avtjänats, men den får enligt 26 kap. 7 § brottsbalken senareläggas om den intagne i väsentlig grad misskött sig under verkställigheten. I en proposition den 2 mars 2006, En modernare kriminalvårdslag, har regeringen föreslagit vissa förändringar i reglerna om villkorlig frigivning. Sådan frigivning skall dock även enligt förslaget som huvudregel beviljas när två tredjedelar av straffet avtjänats. Reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Eftersom tribunalerna även sedan straffverkställigheten överförts till ett annat land enligt sina stadgor behåller rätten att ompröva domar eller meddela nåd eller straffnedsättning, föreskrivs i tribunallagen att regeringen får besluta om villkorlig frigivning vid en senare tidpunkt än vad som följer av brottsbalken. Regeringen prövar, enligt 11 § tredje stycket tribunallagen, frågan om villkorlig frigivning först sedan tribunalen fått tillfälle att yttra sig.

Hänvisningen till 25 § internationella verkställighetslagen innebär också att verkställighet i Sverige får äga rum även om påföljden är strängare än vad som enligt svensk lag hade kunnat följa på brotten, att verkställighet inte får ske på sådant sätt att påföljden blir att anse som strängare än vad tribunalen bestämt samt att den dömda personen får tillgodoräkna sig den tid han eller hon redan kan ha utstått av påföljden samt anhållande- och häktetid.

I 12 § finns regler som möjliggör tillsyn av verkställigheten av fängelsestraff i Sverige av företrädare för tribunalerna eller någon som tribunalerna utsett. Vidare föreskrivs att den som genomför sådan tillsyn skall få den hjälp av svenska myndigheter som behövs.

6.2 Samarbete i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål

6.2.1 Specialdomstolens reglering

I avtalet mellan FN och Sierra Leones regering om inrättande av Specialdomstolen för Sierra Leone regleras i artikel 17 frågan om framställningar om bistånd från specialdomstolen när det gäller rättslig hjälp och överlämnande av åtalade personer. Bestämmelsen tar sikte på förhållandet mellan specialdomstolen och Sierra Leone, inte förhållandet till andra stater. Uppräkningen av de åtgärder som kan komma i fråga är visserligen inte uttömmande men den innefattar identifiering och lokalisering av personer, delgivning av handlingar, gripande och kvarhållande av personer samt överförande av åtalade till specialdomstolen.

Någon bestämmelse om rättslig hjälp eller utlämning finns inte i specialdomstolens stadga. I Sveriges straffverkställighetsavtal med specialdomstolen finns inga renodlade bestämmelser om bistånd i form av rättslig hjälp eller utlämning. Däremot finns det en bestämmelse som i praktiken innebär att en form av rättslig hjälp från Sveriges sida kan komma i fråga. Enligt artikel 4.2 i straffverkställighetsavtalet kan nämligen specialdomstolen begära att en av specialdomstolen dömd person, som överförs till Sverige för att verkställa straffet i Sverige, tillfälligt återförs till specialdomstolen i syfte att vittna vid en rättegång vid specialdomstolen.

I specialdomstolens särskilda bevis- och förfaranderegler finns bestämmelser om rättslig hjälp och utlämning i förhållande till andra stater. Bevis- och förfarandereglerna har ändrats vid ett flertal tillfällen och hänvisningarna nedan tar sikte på reglerna i den senaste versionen som antagits den 14 maj 2005. Enligt artikel 8 c i dessa regler kan specialdomstolen inbjuda en stat att bistå specialdomstolen med rättslig hjälp på basis av ett s.k. ad-hoc arrangemang, dvs. ett arrangemang för detta särskilda ändamål, ett avtal eller på annat lämpligt sätt. Vidare kan, enligt artikel 56 a i bevis- och förfarandereglerna, en domare vid specialdomstolen utfärda en arresteringsorder beträffande en åtalad vid specialdomstolen. Om en stat till följd av en sådan arresteringsorder gripit en person skall staten enligt artikel 57 frihetsberöva personen, underrätta specialdomstolen om det och senare överföra personen enligt närmare anvisningar. Enligt artikel 58 kan specialdomstolen även begära

att en stat skall gripa och överföra misstänka och åtalade personer till specialdomstolen med stöd av ett ad-hoc arrangemang, ett avtal eller på annat lämpligt sätt. Specialdomstolens behörighet att i dessa avseenden ingå avtal med andra stater har stöd i artikel 11 d i avtalet om inrättande av specialdomstolen där det föreskrivs att domstolen får ingå avtal med stater som är nödvändiga för att den skall kunna fullgöra sitt uppdrag.

6.2.2 Svensk rätt

Utlämning

Lagen (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen) reglerar villkoren för och förfarandet vid utlämning från Sverige till en utomnordisk stat. Lagen bygger i allt väsentligt på 1957 års europeiska utlämningskonvention och dess tilläggsprotokoll från 1975 och 1978. Inom EU har utlämningsförfarandet i princip ersatts av överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Överlämnande från Sverige enligt en sådan arresteringsorder regleras i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Utlämning till nordiska länder regleras i en särskild lag, lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge.

Utlämningslagen bygger på att regeringen, om de förutsättningar lagen föreskriver för utlämning är uppfyllda, har möjlighet att göra en diskretionär prövning i varje utlämningsärende. I 1 § utlämningslagen föreskrivs att regeringen får utlämna en misstänkt, tilltalad eller dömd person för en i den ansökande staten straffbelagd gärning om personen befinner sig här i riket. Även om utlämning enligt lagen är möjlig behöver regeringen alltså inte utlämna någon i det enskilda fallet. En annan sak är att Sverige deltar i det internationella straffrättsliga samarbetet och har konventionsåtaganden att uppfylla. Om hinder möter mot utlämning enligt någon av de s.k. vägransgrunderna i 1–10 §§ utlämningslagen får utlämning inte beviljas.

Ett hinder mot utlämning inträder enligt 2 § om den som begärs utlämnad är svensk medborgare. I utlämningslagen finns vidare krav på att den gärning för vilken utlämning begärs är av viss svårhetsgrad samt att gärningen motsvarar brott enligt svensk lag. Enligt 4 § utlämningslagen får utlämning som huvudregel beviljas endast för gärning som enligt svensk lag kan leda till fängelse i minst ett år.

Bestämmelserna i 5–6 §§ behandlar frågan om hinder mot utlämning vid militära eller politiska brott. Risk för svår förföljelse i den ansökande staten på grund av politiska, religiösa eller etniska skäl m.m. samt risk för att från den ansökande staten sändas vidare till en annan stat där motsvarande förföljelse riskeras utgör enligt 7 § också hinder mot utlämning. Vidare utgör enligt 8 § humanitära skäl av sådan art att en utlämning skulle vara uppenbart oförenlig med humanitetens krav hinder mot utlämning.

I 9 § finns krav på att den ansökande staten skall lämna viss utredning om de brott som utlämningen avser. Resultatet av den ansökande statens brottsutredning, vanligtvis fällande dom eller häktningsbeslut, skall bifogas utlämningsframställningen. Domen skall stödjas av utredningen i övrigt och om framställningen avser en misstänkt (ej dömd) person, får

som huvudregel utlämning inte beviljas om det utifrån utredningen inte finns sannolika skäl för att den misstänkta personen begått gärningen. Om det följer av en internationell överenskommelse skall dock häktningsbeslut eller dom godtas som grund för framställningen utan vidare utredning, såvida det inte framgår att häktningsbeslutet eller domslutet är uppenbart oriktigt. Den ordningen tillämpas i förhållande till stater som tillträtt 1957 års europeiska utlämningskonvention.

Utlämning får inte ske om brottet är preskriberat enligt svensk lag. En svensk dom eller ett beslut att inte åtala för gärningen utgör också hinder mot utlämning. Det framgår av 10 § utlämningslagen. Om dom beträffande gärningen meddelats i en annan stat än den ansökande staten, får enligt tredje stycket i samma paragraf utlämning ske endast under vissa förutsättningar.

Temporärt hinder mot utlämning föreligger enligt 11 § som huvudregel om den som begärs utlämnad är åtalad i Sverige för annat brott där fängelse kan komma i fråga eller om personen skall verkställa frihetsberövande påföljd här.

I 12 § behandlas regeringens möjligheter och skyldigheter att förena en utlämning med villkor. Utgångspunkten är att den som utlämnas till en främmande stat inte där skall dömas för även en annan gärning som begåtts före utlämningsframställningen. Vidare får den som utlämnas inte straffas med döden. Därför anger regeringen sådana villkor för utlämningen till den andra staten när det är befogat. I 13 § behandlas frågan om konkurrerande framställningar från olika stater.

I 14–22 §§ finns förfaranderegler för prövningen av en utlämningsframställning. Framställningen skall ges in till Justitiedepartementet. Dom, häktningsbeslut eller annan utredning skall bifogas och vissa uppgifter rörande den som begärs utlämnad och gärningen måste framgå. Innan beslut om utlämning fattas av regeringen skall riksåklagaren yttra sig. Vidare skall Högsta domstolen yttra sig såvida den som begärs utlämnad inte samtycker till utlämning eller det inte är uppenbart att framställningen skall avslås. Förhandling i Högsta domstolen hålls om det är nödvändigt. För ärendets handläggning gäller de bestämmelser som i allmänhet gäller i brottmål. Riksåklagaren ansvarar för utredningen av ärendet, ofta genom lokal åklagare. För tvångsmedel under utredningen gäller vad som i allmänhet gäller för tvångsmedel i brottmål, med vissa i lagen angivna undantag. Det finns även bestämmelser som reglerar möjligheterna att ta en person i förvar inför utlämning.

Ofta initieras frågan om utlämning redan innan en utlämningsframställning ges in, genom att en internationellt efterlyst person återfinns i Sverige. I sådana fall kan enligt 23 § en åklagare besluta om tvångsmedel i form av anhållande, reseförbud, beslag eller anmälningsskyldighet i avvaktan på en framställning om utlämning. Åklagarens beslut skall så snart som möjligt prövas av en tingsrätt och om den inte upphäver beslutet även av chefen för Justitiedepartementet. Därefter löper en frist, vilken som längst får vara i 40 dagar efter beslutet om tvångsmedel, inom vilken utlämningsframställningen måste ha kommit in till Justitiedepartementet. Inges en framställning i rätt tid måste åklagaren inom åtta dagar därefter begära personen häktad för att inte tvångsmedlet skall förfalla.

Av 25 § framgår att åtal inte får väckas för brott för vilket utlämning begärts, såvida inte begäran avslagits. Om utlämning beviljas efter det att åtal väckts, utgör det förhållandet rättegångshinder i brottmålet.

Internationell rättslig hjälp i brottmål

I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål regleras under vilka förutsättningar Sverige kan lämna rättslig hjälp till andra stater eller begära sådan hjälp utomlands. Vid rättslig hjälp är grundtanken i lagstiftningen att samtliga åtgärder som kan vidtas i en svensk förundersökning eller rättegång också skall kunna vidtas av svenska åklagare och domstolar för att bistå utländska myndigheter. Åtgärderna skall vidtas under samma förutsättningar som gäller vid en svensk förundersökning eller rättegång. I vissa fall kan svenska åklagare och domstolar lämna bistånd även med åtgärder som är okända enligt svensk rätt, så länge det inte är fråga om en tvångsåtgärd och det inte heller skulle strida mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Lagen om internationell rättslig hjälp tar i sitt inledande kapitel upp regler som styr lagens tillämpningsområde. I 1 kap. 2 § görs en uppräkningslista av åtgärder som kan komma i fråga, exempelvis förhör i samband med förundersökning i brottmål, bevisupptagning vid domstol, telefonförhör, förhör genom videokonferens och överförande av frihetsberövade för förhör. Uppräkningen är inte uttömmande utom i fråga om tvångsåtgärder.

I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om rättslig hjälp i Sverige. I 2 kap. 3 § anges att en ansökan om rättslig hjälp i Sverige får göras av utländsk åklagare, undersökningsdomare, annan domare eller domstol eller någon annan enligt en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige. I 2 kap. framgår vidare vad en ansökan skall innehålla och att en ansökan som huvudregel skall ges in till Justitiedepartementet som sedan vidarebefordrar den till den åklagare eller domstol som är behörig enligt 7 §. En ansökan skall vara skriven på svenska, danska eller norska eller åtföljas av en översättning till något av de språken om inte den instans som handlägger ansökan medger annat i det enskilda fallet. Av 13 § framgår att rätten till offentlig försvarare, målsägandebiträde och stödperson vid åtgärd som drabbar någon enligt lagen motsvarar de regler som gäller vid svensk förundersökning och rättegång. Vid bevisupptagning finns i 4 kap. 3 § i lagen en kompletterande regel om offentlig försvarare.

I 2 kap. anges även vissa förutsättningar som måste vara uppfyllda för att åtgärden skall kunna vidtas. Utgångspunkten är att det är den instans som handlägger ärendet som också prövar om förutsättningarna är uppfyllda enligt de svenska reglerna i rättegångsbalken. Det finns även som huvudregel ett krav på dubbel straffbarhet vid åtgärder som innebär användande av tvångsmedel, exempelvis husrannsakan och beslag. Även om de grundläggande förutsättningarna för att en ansökan skall prövas är uppfyllda, kan den ändå komma att avslås med stöd av de vägransgrunder som finns i 2 kap. 14 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Avslag är enligt den bestämmelsen obligatoriskt om ett bifall skulle strida mot svenska allmänna rättsprinciper eller om ett beviljande av åtgärden skulle kränka Sveriges suveränitet, medföra fara för rikets

säkerhet eller strida mot svenska allmänna rättsprinciper eller andra väsentliga intressen. Om ansökan avser en gärning som har karaktären av ett politiskt brott eller enbart är ett militärt brott eller om dom beträffande gärningen redan meddelats i Sverige, har regeringen en möjlighet, men inte en skyldighet, att avslå ansökan. Det är regeringen – och inte en åklagare eller domstol – som skall avslå en ansökan om rättslig hjälp vid dessa obligatoriska och fakultativa vägransgrunder. Om en åklagare eller domstol som handlägger ärendet finner att ansökan bör avslås på en sådan grund, skall ansökan överlämnas till regeringen (se 2 kap. 15 § första stycket).

I 3 kap. finns ett fåtal bestämmelser som gäller när en svensk åklagare eller domstol vill ha rättslig hjälp utomlands.

Det omfattande 4 kap. innehåller särskilda bestämmelser om olika former av rättslig hjälp, t.ex. bevisupptagning vid domstol, förhör genom videokonferens och överförande av frihetsberövade personer. Beträffande kvarstad, beslag samt husrannsakan och andra åtgärder som avses i 28 kap. rättegångsbalken, dvs. kroppsvisitation och kroppsbesiktning, finns särskilda bestämmelser i 14–24 §§. Ansökningar om sådana åtgärder i Sverige handläggs av åklagare och prövas i vissa fall av domstol. En misstänkt, tilltalad eller målsägande som drabbas av en åtgärd med anledning av en ansökan har samma rätt till offentlig försvarare, målsägandebiträde eller stödperson som vid en svensk förundersökning eller rättegång. Vid bevisupptagning vid svensk domstol kan en misstänkt eller tilltalad vid särskilda skäl beviljas offentlig försvarare även om det inte följer av 21 kap. rättegångsbalken. I 4 kap. 29–34 §§ regleras överförande av en frihetsberövad till och från Sverige för förhör m.m. Regleringen innebär bl.a. att en person som är berövad friheten i Sverige på begäran av en annan stat kan föras över till den staten för förhör som avser annat än utredning om den frihetsberövades brottslighet. Om ansökan kommer från ett land utanför Norden eller Europeiska unionen skall den prövas av regeringen och i andra fall av åklagare. En ansökan får vägras om ett överförande medför att tiden för frihetsberövandet förlängs eller om den frihetsberövades närvaro behövs i ett brottmål som handläggs här i landet. Innan en sådan ansökan prövas, skall yttrande som huvudregel inhämtas från den myndighet som svarar för verkställigheten av frihetsberövandet.

Det avslutande 5 kap. reglerar bl.a. frågor om villkor om användningsbegränsningar när rättslig hjälp beviljas, immunitet, sekretess, delning av förverkad egendom mellan stater och återkrav av kostnader.

Tribunallagen

FN:s medlemsstater är, till följd av att de internationella tribunalerna är inrättade med stöd av kapitel 7 i FN-stadgan, förpliktade att samarbeta med de internationella tribunalerna i enlighet med vad som föreskrivs i deras stadgor.

De svenska lagarna om internationell rättslig hjälp i brottmål och om utlämning för brott är utformade så att de förutsätter att en begäran om rättsligt bistånd härrör från en domstol eller myndighet i en främmande stat. De är inte direkt tillämpliga i förhållande till de internationella tribunalerna som inte är knutna till en stats interna rättsordning. Vidare

kan inte de villkor som finns i den svenska lagstiftningen göras gällande i förhållande till tribunalerna där samarbetskyldigheten inte grundar sig på ett avtal mellan enskilda stater utan där bestämmelserna om rättsligt samarbete i dess delar i respektive stadga närmast skall ses som påbud till medlemsstaterna (se prop. 1993/94:142 s. 24). Samarbetet med tribunalerna regleras därför i en särskild lag, tribunallagen.

Enligt ordalydelsen i 3 § första stycket tribunallagen får regeringen bevilja utlämning till någon av tribunalerna. Några hänvisningar till utlämningslagens villkor för utlämning har inte gjorts. I förarbetena till bestämmelsen anges att möjligheten att neka utlämning i dessa fall bör, med anledning av skyldigheten att samarbeta med tribunalerna, inskränka sig till fall där den aktuella åtgärden skulle vara uppenbart stötande eller annars stå i uppenbar strid med den svenska rättsordningen (se a. prop. s. 29 f.).

Förfarandet vid framställningar om utlämning från tribunalerna följer i stora drag det förfarande som gäller enligt utlämningslagen. Vissa betydelsefulla skillnader finns dock.

Något formellt krav på att den aktuella gärningen skall motsvara ett brott enligt svensk lag finns inte i tribunallagen. Ett beslut om häktning eller dom skall enligt 3 § andra stycket tribunallagen godtas som grund för beslut om utlämning om det inte framgår att häktningsbeslutet eller domslutet är uppenbart oriktigt. I princip samma ordning gäller enligt 1957 års europeiska utlämningskonvention, se 9 § tredje stycket i utlämningslagen och Sveriges förbehåll till artikel 12 i konventionen.

En skillnad i förhållande till förfarandet i utlämningslagen är att en framställning om utlämning enligt tribunallagen som huvudregel inte underkastas domstolsprövning. Regeringen har dock enligt 4 § andra stycket möjlighet att inhämta yttrande av Högsta domstolen om det finns särskilda skäl.

Om det blir aktuellt att använda tvångsmedel i samband med en utlämningsframställning från någon av tribunalerna är det däremot nödvändigt med domstolsprövning. Förfarandet för tvångsmedel följer i stort förfarandet enligt utlämningslagen. Utrymmet för att inte använda tvångsmedel när någon av tribunalerna begär det är dock mycket begränsat till följd av Sveriges skyldighet att samarbeta med dem. Enligt tribunallagen finns därför en presumtion för att på begäran av någon av tribunalerna häkta eller provisoriskt anhålla en person. Presumtionen bryts endast om det är uppenbart att skäl för sådan åtgärd saknas. Beslut om tvångsmedel får vidare fattas utan att särskild utredning har lämnats till stöd för att den som avses med ansökan har begått gärningen. Den regleringen skiljer sig från bestämmelserna i utlämningslagen som i detta hänseende hänvisar till vad som i allmänhet är föreskrivet i brottmål, dvs. till 24 kap. i rättegångsbalken (se prop. 2001/02:88 s. 99 f.).

I 7 § tribunallagen hänvisas till bestämmelserna i 25 och 26 a §§ utlämningslagen om förbud mot åtal i Sverige om utlämning begärts för samma gärning och om återförande för någon som utlämnats till Sverige för rättegång här.

Verkställigheten av utlämningen ombesörjs av polismyndigheten, liksom vid utlämning enligt utlämningslagen, se 8 § tribunallagen. Även enligt tribunallagen finns möjligheter att ta någon i förvar inför utlämning om det är nödvändigt.

Bestämmelser om hur konkurrerande ansökningar om utlämning av en person till en tribunal respektive till en annan stat skall behandlas finns i 8 a § tribunallagen.

När det gäller framställningar om rättslig hjälp från tribunalerna hänvisas i 9 § tribunallagen till lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål såvida inte annat framgår av tribunallagen. Det innebär i princip att svenska åklagare och domstolar har möjlighet att bistå tribunalerna med alla de åtgärder som de enligt den lagen kan bistå utländska nationella myndigheter och domstolar med.

Hänvisningen till lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål innebär däremot inte att en framställning från någon av tribunalerna kan avslås på samma grunder som vid framställningar från nationella myndigheter och domstolar i främmande länder. Även vid framställningar om rättslig hjälp är utrymmet för att inte bistå tribunalerna mycket begränsat och avslag på en begäran bör ske endast i fall där den aktuella åtgärden skulle vara uppenbart stötande eller annars stå i strid med den svenska rättsordningen (se prop. 1993/94:142 s. 29). Den obligatoriska vägransgrunden i 2 kap. 14 § första stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål gäller inte, enligt 9 § andra stycket tribunallagen, om ett avslag skulle strida mot Sveriges förpliktelser gentemot tribunalerna. Den ordningen har införts därför att utrymmet för att vägra rättslig hjälp enligt 2 kap. 14 § första stycket är större än vad förpliktelsen att samarbeta med tribunalerna medger (se prop. 1999/2000:61 s. 174). I 9 § andra stycket tribunallagen föreskrivs vidare att de fakultativa vägransgrunderna i 2 kap. 14 § andra stycket inte är tillämpliga vid framställningar från tribunalerna. Något krav på dubbel straffbarhet för att tillmötesgå en begäran om rättsligt bistånd från någon av tribunalerna finns inte.

För att säkerställa att åklagare eller domstolar som handlägger ansökningar om rättslig hjälp inte ställer upp villkor som inte är förenliga med tribunalernas stadgor, skall tribunalerna enligt 9 § tredje stycket tribunallagen ges tillfälle att yttra sig innan villkor bestäms.

7 Överväganden och förslag

7.1 Regeringsformens bestämmelser om ingående av internationella överenskommelser, m.m.

Regeringens bedömning: Specialdomstolen för Sierra Leone är en mellanfolklig organisation enligt 10 kap. 1 § regeringsformen. Ett samarbete med domstolen enligt förslagen förutsätter ingen överlåtelse av beslutanderätt.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte uttalat sig i frågan.

Skälen för regeringens bedömning: Av efterföljande avsnitt framgår att regeringen föreslår att Sverige skall tillträda en överenskommelse om verkställighet i Sverige av fängelsestraff utdömda av specialdomstolen, en överenskommelse som regeringen förhandlat fram med specialdomstolen (se avsnitt 7.2 och 7.6). Vidare föreslås att Sverige skall

möjliggöra samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål (se avsnitt 7.3 och 7.6).

I detta avsnitt behandlar regeringen hur det föreslagna samarbetet förhåller sig till vissa bestämmelser i regeringsformen (RF).

Enligt 10 kap. 1 § RF är behörigheten att ingå internationella överenskommelser med en annan stat eller en mellanfolklig organisation förbehållen regeringen. I vissa fall skall riksdagen godkänna den internationella överenskommelsen. Enligt 10 kap. 2 § första stycket RF får regeringen inte ingå en för Sverige bindande internationell överenskommelse utan att riksdagen har godkänt den, om överenskommelsen förutsätter att en lag ändras eller upphävs eller att en ny lag stiftas eller om överenskommelsen i övrigt gäller något ämne i vilket riksdagen skall besluta. Dessutom krävs enligt 10 kap. 2 § tredje stycket RF att riksdagen godkänner överenskommelser som är av större vikt.

Enligt 10 kap. 2 § andra stycket RF skall ett beslut om godkännande av en internationell överenskommelse, i de fall en särskild beslutsordning är föreskriven för det riksdagsbeslut som förutsätts, fattas i samma ordning som det beslutet. Detta innebär att om en internationell överenskommelse förutsätter exempelvis en grundlagsändring, skall även överenskommelsen godkännas i grundlagsordning, dvs. genom två beslut med mellanliggande val.

Bestämmelserna i 10 kap. 5 § RF reglerar frågor om överlåtelse av beslutanderätt. Enligt 10 kap. 5 § fjärde stycket RF kan rättskipnings- eller förvaltningsuppgift som inte direkt grundar sig på RF genom beslut av riksdagen överlåtas till bl.a. mellanfolklig organisation. Riksdagen får också i lag bemyndiga regeringen eller annan myndighet att i särskilda fall besluta om sådan överlåtelse. Om uppgiften innefattar myndighetsutövning skall riksdagens beslut fattas med minst tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gäller för stiftande av grundlag.

Lagrådet har uttalat att det hade varit värdefullt om det inom ramen för lagstiftningsärendet närmare hade belysts hur avtalet med specialdomstolen förhåller sig till regeringsformens bestämmelser i 10 kap. rörande internationella överenskommelser, varvid en bedömning hade bort göras med avseende på såväl regeringens möjligheter att träffa överenskommelser med specialdomstolen som riksdagens medverkan. Lagrådet har också uttalat att det saknas en analys av huruvida avtalet och de nu föreslagna lagändringarna innebär att rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter överlåts till specialdomstolen och om så är fallet, hur detta förhåller sig till bestämmelserna i 10 kap. 5 § RF.

Regeringen vill, med anledning av det Lagrådet uttalat, anföra följande.

Som tidigare har nämnts kan regeringen enligt 10 kap. 1 § RF ingå en internationell överenskommelse med en annan stat eller en mellanfolklig organisation. Enligt förarbetena (prop. 1973:90 s. 357) omfattar uttrycket ”mellanfolklig organisation” bara organisationer som är rättssubjekt enligt folkrätten och så sägs vara fallet i huvudsak med organisationer som är sammanslutningar av stater.

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av vad som är en mellanfolklig eller internationell organisation med rättslig personlighet. Vanligtvis brukar dock sägas att en mellanfolklig organisation för det första skall skapas genom en internationell överenskommelse, för det

andra skall vara ett självständigt organ samt för det tredje, skall ha etablerats i enlighet med internationell rätt.

När det gäller det *första kriteriet*, att organisationen skall skapas genom en internationell överenskommelse, kan konstateras att domstolen grundas på ett avtal mellan FN och Sierra Leones regering. Traditionellt sett har internationella avtal främst ingåtts mellan stater men det blir allt vanligare att också internationella organisationer är parter i internationella avtal. 1986 års Wienkonvention om traktaträtten mellan stater och internationella organisationer eller organisationer sinsemellan (SÖ 1988:39) behandlar sådana avtal. Sverige har tillträtt 1986 års konvention men den har ännu inte trätt i kraft. Enligt regeringens uppfattning måste domstolen anses vara skapad genom en internationell överenskommelse.

Beträffande det *andra kriteriet*, att organisationen skall vara ett självständigt organ, kan konstateras att domstolen enligt avtalet skall ha domarkammare, åklagare och registratorskontor, som samtliga har från FN och Sierra Leones regering fristående uppgifter. Vidare har domstolens anställda privilegier och immuniteter. Härtill kommer att domstolen har rättskapacitet att ingå kontrakt, införskaffa och disponera egendom, driva juridiska processer samt sluta avtal med andra länder inom sitt område. Enligt regeringens uppfattning står härmed klart att domstolen är ett självständigt organ.

När det gäller det *tredje kriteriet*, att organisationen skall vara etablerad i enlighet med internationell rätt, kan konstateras att avtalets folkrättsliga ursprung är FN:s säkerhetsrådsresolution 1315 (2000) i vilken säkerhetsrådet uppdrog åt FN:s generalsekreterare att förhandla fram ett avtal med Sierra Leones regering i syfte att etablera en oberoende särskild domstol. Den 16 januari 2002 ingick FN och Sierra Leones regering ett sådant avtal. Avtalet är upprättat i enlighet med 1986 års Wienkonvention om traktater mellan internationella organisationer och stater. Specialdomstolen har vidare i ett eget rättsfall karakteriserat sig som ett internationellt rättssubjekt. Ingen stat har protesterat mot denna karakteristik. Enligt regeringens uppfattning måste specialdomstolen härigenom anses vara etablerad i enlighet med internationell rätt.

Mot bakgrund av ovanstående redogörelse står det enligt regeringens uppfattning helt klart att specialdomstolen är ett rättssubjekt enligt folkrätten oavsett att Sverige inte är medlem av domstolen och att den heller inte har inrättats genom ett avtal mellan stater.

Sammanfattningsvis är det således regeringens uppfattning att Specialdomstolen för Sierra Leone är att betrakta som en sådan mellanfolklig organisation som regeringen enligt 10 kap. 1 § RF kan ingå internationella överenskommelser med. Eftersom avtalet om straffverkställighet förutsätter lagstiftning skall det enligt 10 kap. 2 § RF godkännas av riksdagen.

När det gäller överlåtelse av beslutanderätt har Lagrådet väckt frågan om ett utlämnande för lagföring till specialdomstolen i allt fall när det rör en svensk medborgare – bl.a. mot bakgrund av den vidsträckta domsrätt den svenska rättsordningen tillerkänner svenska domstolar – bör ses som överlåtelse av rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

I lagstiftningsärendet med anledning av Sveriges tillträde till Romstadgan för den Internationella brottmålsdomstolen (ICC) gjordes

bedömningen att Sverige, genom att ansluta sig till stadgan, i viss utsträckning överlämnade rättskipande uppgifter till domstolen (prop. 2000/01:122 s. 86, bet. 2000/01:JuU30). Det finns därför anledning att i det här sammanhanget belysa hur samarbetet med ICC förhåller sig till 10 kap. 5 § fjärde stycket RF.

Enligt Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen gäller den grundläggande förutsättningen att en nationell utredning eller lagföring (som sker eller har skett på ett tillbörligt sätt) har företräde framför ett förfarande inför domstolen, den s.k. komplementaritetsprincipen. Principen kommer till uttryck i artikel 17 i Romstadgan där det framgår att ICC i sådana fall, som huvudregel, skall avvisa en sak p.g.a. bristande processförutsättningar. Detta gäller dock inte om ICC finner att staten, t.ex. Sverige, saknar vilja eller förmåga att genomföra undersökningen eller lagföringen på ett tillbörligt sätt (se prop. 2001/02:88 s. 33). I ett sådant fall har ICC möjlighet att bestämma att lagföringen inte skall ske i Sverige utan vid ICC. En eventuell svensk lagföring måste då avbrytas. Romstadgan ger härutöver ICC ett visst utrymme att i undantagsfall vidta utredningsåtgärder, som också kan inbegripa myndighetsutövning, på en stats territorium utan att statens samtycke har kunnat inhämtas (se prop. 2000/01:122 s. 87 f.). Det är alltså i dessa båda avseenden som Romstadgan har bedömts förutsätta överlåtelse av rättskipningsuppgifter.

Till skillnad från vad som gäller för ICC, kan specialdomstolen inte i något fall ensidigt besluta att överta en svensk lagföring. Det förhållandet att Sverige formellt har jurisdiktion parallellt med specialdomstolen beträffande vissa brott förutsätter inte, i de fall lagföring sker vid specialdomstolen, att rättskipningsuppgifter har förts över till den. I de fall lagföring inte sker i Sverige är det nämligen inte fråga om en svensk uppgift (jfr SOU 1984:14 s. 86 f.). Sverige lämnar följaktligen inte ifrån sig någon beslutanderätt till specialdomstolen.

Det föreslagna samarbetet med specialdomstolen förutsätter således inte någon överlåtelse enligt 10 kap. 5 § fjärde stycket RF i det avseende som Lagrådet har pekat på. Inte heller i övrigt finns det i förevarande ärende något inslag av överlåtelse av sådana uppgifter till specialdomstolen. Specialdomstolen ges t.ex. inte, till skillnad från vad som ovan nämnts om ICC, något utrymme att vidta utredningsåtgärder i Sverige.

7.2 Tillträde till straffverkställighetsavtalet mellan Sverige och specialdomstolen

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner avtalet om straffverkställighet mellan Sveriges regering och Specialdomstolen för Sierra Leone avseende domar som har meddelats av Specialdomstolen för Sierra Leone.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Som utgångspunkt skall ett straff som utdömts av Specialdomstolen för Sierra Leone avtjänas i Sierra Leone, och först om omständigheterna så kräver kan det avtjänas i ett

annat land. Specialdomstolen är därför inte i samma grad som tribunalerna beroende av andra länders beredvillighet att verkställa straff, men det finns ändå skäl att samarbeta med den i detta hänseende.

Specialdomstolen är en domstol med en behörighet som omfattar huvudsakligen allvarliga brott mot internationell humanitär rätt. Det ligger i världssamfundets intresse att sådana gärningar lagförs och att utdömda straff för sådana brott verkställs. Det motverkar straffrihet och utgör ett bidrag till försoning och stabilitet i det drabbade området. Sverige bör därför medverka till den rättskipning som sker vid specialdomstolen. Ett sätt att stödja specialdomstolen i detta hänseende är att tillträda det straffverkställighetsavtal Sverige har förhandlat fram med domstolen. Ett sådant tillträde ligger vidare i linje med FN:s säkerhetsråds uppmaning till alla medlemsländer i resolution 1470 (2003) om att fullt ut samarbeta med specialdomstolen. Det framförhandlade avtalet motsvarar i princip Sveriges straffverkställighetsavtal med Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen.

Som framgår av avsnitt 7.1 ankommer det enligt 10 kap. 2 § regeringsformen på riksdagen att godkänna det i propositionen behandlade avtalet. Enligt regeringens uppfattning finns, som framgår av det ovan anförda, goda skäl för Sverige att tillträda avtalet. Regeringen föreslår därför att riksdagen godkänner straffverkställighetsavtalet med Specialdomstolen för Sierra Leone.

7.3 Samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål

Regeringens bedömning: Sverige bör kunna bistå Specialdomstolen för Sierra Leone med utlämning och rättslig hjälp i brottmål.

Promemorians bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås emellertid att Sverige bör kunna bistå specialdomstolen med utlämning för lagföring men inte för straffverkställighet.

Remissinstanserna har tillstyrkt promemorians bedömning eller lämnat den utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Specialdomstolen är inte inrättad med stöd av kapitel 7 i FN-stadgan och dess stadga innehåller sålunda inte för medlemsstaterna förpliktande bestämmelser. Sverige är därför – till skillnad från vad som gäller i förhållande till de internationella tribunalerna – inte skyldigt att samarbeta med specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp. Sverige har inte heller fört förhandlingar eller ingått något avtal med specialdomstolen om samarbete i dessa hänseenden. Av avtalet om specialdomstolens inrättande och av dess bevis- och förfaranderegler framgår dock att specialdomstolen har befogenhet att samarbeta med andra länder i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål, se avsnitt 6.2.1.

Faktiska omständigheter talar inte för att specialdomstolen skall komma att begära hjälp av Sverige i fråga om utlämning och rättslig hjälp i någon större utsträckning. Antalet personer med ursprung i Sierra Leone som har hemvist i Sverige eller annars stadigvarande vistas här är

litet. Antalet åtalade vid specialdomstolen uppgår till ett drygt tiotal och förväntas inte öka nämnvärt. De flesta åtalade finns redan i specialdomstolens förvar. Likväl kan man inte utesluta att specialdomstolen kan ha behov av att samarbeta med Sverige i dessa avseenden, särskilt i fråga om rättslig hjälp, t.ex. förhör med vittnen.

Av regeringens förslag i avsnitt 7.2 framgår att specialdomstolens karaktär och funktion talar för att Sverige bör samarbeta med den i fråga om straffverkställighet. Samma skäl gör sig gällande i fråga om samarbete med utlämning och rättslig hjälp. Genom att möjliggöra samarbete med specialdomstolen i dessa frågor stödjer Sverige en rättskipningsprocess för allvarliga brott mot internationell humanitär rätt. Ett sådant samarbete ligger i linje med FN:s säkerhetsråds uppmaning till alla medlemsländer i resolution 1470 (2003) att fullt ut samarbeta med specialdomstolen. Det vore olyckligt om Sverige av formella skäl inte skulle kunna bistå specialdomstolen om behov av samarbete uppstod. Sverige bör därför skapa förutsättningar för att kunna bistå specialdomstolen med utlämning och rättslig hjälp i brottmål.

Även om behovet av samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning främst gör sig gällande vid utlämning för lagföring finns det enligt regeringen inte anledning att inskränka utlämningsarbetet till den situationen. Liksom i förhållande till de internationella tribunalerna bör arbetet omfatta utlämning såväl för lagföring som för straffverkställighet.

7.4 Lagstiftningsbehov

Regeringens bedömning: Det krävs lagändringar för att Sverige skall kunna samarbeta med Specialdomstolen för Sierra Leone i fråga om straffverkställighet, utlämning och rättslig hjälp i brottmål.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har invänt mot promemorians bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Den i förhållande till andra stater befintliga lagstiftningen – lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen), lagen (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen) och lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål – är tillämplig endast vid framställningar från andra stater eller från andra staters myndigheter och specialdomstolen är inte en del av någon stats interna rättsordning. I lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt (tribunallagen) finns en särskild reglering om överförande av straffverkställighet, utlämning och rättslig hjälp i förhållande till de internationella tribunalerna men lagen är begränsad till samarbete med Jugoslavien-tribunalen och Rwandatribunalen. Det krävs således ändringar i lagstiftningen för att Sverige skall kunna samarbeta med specialdomstolen i fråga om straffverkställighet, utlämning och rättslig hjälp i brottmål.

Regeringens förslag: En lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone införs. Lagen skall tillämpas när specialdomstolen ansöker om rättsligt biträde av Sverige.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att regleringen om samarbete med specialdomstolen skall föras in i tribunallagen. I övrigt överensstämmer promemorians förslag med regeringens.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser förutom *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har lämnat förslagen utan erinran. Fakultetsstyrelsen har anfört att den föreslagna regleringen gör tribunallagen splittrad och har förordat att en ny lag stiftas som reglerar endast samarbete med specialdomstolen.

Skälen för regeringens förslag: Specialdomstolen för Sierra Leone kan i flera hänseenden jämföras med de internationella tribunalerna. Den tillhör inte staten Sierras rättssystem utan har inrättats genom ett särskilt avtal med FN. Den är en tillfällig domstol – en tribunal – som inrättats till följd av en särskild konflikt. Dessutom har den, liksom de internationella tribunalerna, jurisdiktion över brott mot allvarliga överträdelser av internationell humanitär rätt och dess stadga följer i stort de stadgor som gäller för Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen. Samtidigt skiljer sig specialdomstolen i flera avseenden från Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen främst därför att den inte har inrättats med stöd av kapitel 7 i FN-stadgan, vilket innebär att det inte finns någon skyldighet för medlemsstaterna att samarbeta med den. Specialdomstolen har vidare fler nationella inslag än Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen, bl.a. genom att den ligger i Sierra Leone (medan de internationella tribunalerna har sitt säte utanför sin territoriella jurisdiktion). Vidare har specialdomstolen jurisdiktion över vissa nationella brott och i domstolen deltar också nationella domare.

I promemorian föreslås, mot bakgrund av specialdomstolens starka internationella prägel, dess tillfälliga karaktär och med beaktande av arten av huvudparten av de gärningar som omfattas av dess jurisdiktion, att regleringen om samarbete med specialdomstolen införs i tribunallagen.

Enligt *Lagrådet* framstår det som olämpligt att föra in reglering om specialdomstolen i tribunallagen, eftersom särreglering i tribunallagen i förhållande till specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp är nödvändig. I stället menar *Lagrådet* att övervägande skäl får anses tala för att reglera samarbetet med specialdomstolen i en särskild lag. Även *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har ansett att regleringen om samarbete med specialdomstolen bör införas i en särskild lag.

Regeringen ser fördelar med att hålla regleringen som rör samarbete med internationella brottmålstribunaler samlad i en gemensam lag även om regleringen i alla avseenden inte kan vara enhetlig. Samtidigt anser regeringen att det finns fördelar med att tribunalernas egenarter och skillnaderna i omfattningen av Sveriges samarbetsförpliktelser gentemot dem tydliggörs i regleringen. Eftersom specialdomstolen inte är inrättad på samma tvingande grund som de internationella tribunalerna har Sverige därför inte någon samarbetskyldighet vad gäller utlämning och rättslig

hjälp. Specialdomstolens egenart och särställning i förhållande till de internationella tribunalerna klargörs tydligt om regleringen som rör den blir fristående. Därutöver blir regleringen på så sätt mer lättillgänglig. Regeringen föreslår därför, i enlighet med vad Lagrådet förordat, att samarbetet med specialdomstolen regleras i en särskild lag.

7.6 Närmare om lagens utformning och följdändringar

Regeringens förslag: Regeringen skall på begäran av Specialdomstolen för Sierra Leone kunna besluta att en fängelsedom som meddelats av specialdomstolen får verkställas i Sverige. Motsvarande reglering som gäller för Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen i fråga om straffverkställighet skall införas.

Vid utlämning till specialdomstolen skall utlämningslagen tillämpas. Vägransgrunderna vid svenskt medborgarskap, vid frånvaro av dubbel straffbarhet samt vid preskription enligt svensk rätt skall dock inte vara obligatoriska i förhållande till specialdomstolen. Ett beslut om häktning eller en dom som specialdomstolen har meddelat skall godtas som grund för utlämning, om det inte framgår att häktningsbeslutet eller domslutet är uppenbart oriktigt.

Rättslig hjälp i brottmål skall kunna lämnas till specialdomstolen enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Avslag med hänvisning till avsaknad av dubbel straffbarhet skall endast kunna beslutas av regeringen. Regeringen skall dock kunna besluta att rättslig hjälp får lämnas till specialdomstolen trots att det inte finns dubbel straffbarhet. Specialdomstolen skall ges tillfälle att yttra sig innan rättslig hjälp förenas med villkor enligt 5 kap. 2 § samma lag. Vid konkurrerande ansökningar om rättslig hjälp skall regeringen besluta vilken av ansökningarna som skall ha företräde.

Motsvarande regler som finns i tribunallagen skall gälla i förhållande till specialdomstolen i fråga om förbud mot att döma för samma gärning flera gånger, rätt till offentlig försvarare, ersättning för inställelse, transitering, Sveriges kostnadsansvar, kommunikationsvägar och språkkrav. Vid transitering skall dock utlämningslagens bestämmelser om tvångsmedel gälla. Bestämmelserna om transitering i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och utlämningslagen skall inte tillämpas. Reglerna om kostnadsansvar för offentlig försvarare i utlämningslagen skall inte heller tillämpas.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens men är annorlunda formulerat och är inte utformat som en särskild lag. Promemorians förslag innehåller ingen bestämmelse om vilken prövning av specialdomstolens domar som skall göras i samband med en framställning om utlämning för straffverkställighet. Promemorian innehåller inte heller något förslag om att uttryckligen undanta bestämmelserna om krav på den bakomliggande utredningen, kostnadsansvar för offentlig försvarare och transitering i utlämningslagen från tillämplighet vid utlämningsframställningar från specialdomstolen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har lämnat förslagen utan erinran. *Stockholms tingsrätt* har dock anfört att vägransgrunderna

vid preskription och dubbel straffbarhet, mot bakgrund av att Sverige inte har någon skyldighet att samarbeta med specialdomstolen och att lagstiftningen inte bör göras mer komplicerad än nödvändigt, bör vara obligatoriska och alltså följa regleringen i utlämningslagen. Även *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har anfört att dessa vägransgrunder, bl.a. med beaktande av att de brott som kan bli föremål för utlämning är av komplicerad natur, bör vara obligatoriska. *Sveriges advokatsamfund* har noterat att förslaget innebär att Sverige, trots att det inte finns någon folkrättslig förpliktelse, åtar sig att samarbeta med specialdomstolen på ett sätt som går utöver Sveriges normala åtaganden i förhållande till stater men inte lika långt som i förhållande till de internationella tribunalerna. Med hänsyn till specialdomstolens särskilda karaktär, med huvudsaklig inriktning på brott mot internationell humanitär rätt, har dock samfundet godtagit promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag

Verkställighet av fängelsestraff

Av straffverkställighetsavtalet med specialdomstolen följer inte någon skyldighet för Sverige att på begäran av specialdomstolen verkställa dess fängelsedomar. Samtidigt uttrycker Sverige i och med tillträde till avtalet sin vilja att i Sverige verkställa fängelsestraff som domstolen bestämt. De straff som kan komma i fråga för straffverkställighet i Sverige enligt straffverkställighetsavtalet rör huvudsakligen brott mot internationell humanitär rätt, dvs. brott som det internationella samfundet finner det mycket angeläget att beivra. Att i svensk rätt ställa upp tvingande krav på exempelvis dubbel straffbarhet eller den dömda personens samtycke för straffverkställighet vore att motverka ett ändamålsenligt samarbete i linje med avtalet. Därför bör inte de villkor för straffverkställighet som finns i internationella verkställighetslagen vara tillämpliga. Det finns inte heller skäl att tillämpa de svenska reglerna om påföljdsomvandling eller anpassning till motsvarande svensk påföljd eftersom fängelse är den enda påföljd som kan komma i fråga.

En ordning som beskrivits ovan motsvarar den som gäller vid svensk verkställighet av fängelsedomar meddelade av de internationella tribunalerna. Straffverkställighetsavtalet med specialdomstolen följer i stort de straffverkställighetsavtal som ingåtts med Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen. Det är därför lämpligt att en reglering som motsvarar den som finns i 11 och 12 §§ tribunallagen om straffverkställighet införs för specialdomstolen.

Enligt 11 § första stycket första meningen tribunallagen får regeringen besluta att en fängelsedom meddelad av någon av tribunalerna får verkställas i Sverige. Regeringen bör ha samma beslutanderätt även i förhållande till specialdomstolen eftersom övervägandena i stort bör motsvara dem som görs vid framställningar om överförande av straffverkställighet från de internationella tribunalerna. Samma ordning gäller för övrigt också i förhållande till annan utomnordisk stat, dvs. regeringen får, efter begäran, besluta att en dom meddelad utomlands får verkställas i Sverige. Vidare bör regeringen, såsom anges i 11 § första stycket andra meningen tribunallagen, även i förhållande till specialdomstolen få

meddela de anvisningar som i det enskilda fallet behövs för verkställigheten av straffet här, även efter det att beslut fattats om att verkställighet får ske här.

Liksom för de internationella tribunalerna (se 11 § andra stycket första meningen tribunallagen) bör även 25 § internationella verkställighetslagen tillämpas vid verkställighet av specialdomstolens domar i Sverige. Det innebär bl.a. att verkställigheten skall ske enligt svensk lag, att verkställighet får äga rum även om påföljden är strängare än vad som enligt svensk lag hade kunnat följa på brotten och att verkställighet inte får ske på ett sådant sätt att påföljden blir att anse som strängare än vad specialdomstolen bestämt. Den närmare innebörden av hänvisningen till 25 § internationella verkställighetslagen har behandlats i avsnitt 6.1.4.

I 11 § andra stycket andra meningen och tredje stycket tribunallagen finns undantag från att verkställigheten skall följa svensk lag. Där anges nämligen att verkställigheten skall upphöra om en tribunal beviljat den dömde nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att påföljden inte längre får verkställas, att regeringen får besluta att villkorlig frigivning får ske vid en senare tidpunkt än vad som gäller enligt svensk rätt samt att tribunalen skall ha beretts tillfälle att yttra sig innan beslut om villkorlig frigivning meddelas. En sådan reglering är nödvändig även för specialdomstolen eftersom specialdomstolen, precis som de internationella tribunalerna, även sedan straffverkställigheten överförts behåller sin rätt att ompröva domar, meddela nåd eller straffnedsättning. De överrensstämmer vidare med artikel 7 och 8 i straffverkställighetsavtalet där det framgår att Sverige är skyldigt att i förväg underrätta specialdomstolen om tidpunkt för frigivning och avvakta domstolens yttrande innan beslut fattas.

Vidare bör det även för specialdomstolens företrädare, så som det anges i 12 § tribunallagen, vara möjligt att besöka en person när han eller hon verkställer straff i Sverige. Det ligger i linje med artikel 6.1 i straffverkställighetsavtalet om rätten för Internationella rödakorskommittén att besöka en person som överförts hit.

Samarbete i fråga om utlämning

I enlighet med de bedömningar som gjorts i avsnitt 7.3 och 7.4 bör Sverige kunna bistå specialdomstolen med utlämning, vilket kräver lagstiftning. Till skillnad från de internationella tribunalerna är Sverige inte skyldigt att samarbeta med specialdomstolen. Samarbetet bör därför inte vara lika långtgående och regleringen i tribunallagen kan inte tjäna som förebild för samarbetet med specialdomstolen i denna fråga. Enligt regeringens mening bör utlämningssamarbetet med specialdomstolen i stället i princip motsvara det Sverige har med andra stater. Därför anser regeringen i enlighet med promemorians förslag att utgångspunkten bör vara den ordning som föreskrivs i utlämningslagen. Det innebär att utlämningsfrågan som regel blir föremål för domstolsprövning, att den är omgärdad av vissa villkor samt att regeringen när väl dessa villkor är uppfyllda – och i avsaknad av ett förpliktande utlämningsavtal – har en friare prövningsrätt än i förhållande till tribunalerna.

Med anledning av specialdomstolens internationella karaktär finns det dock skäl att överväga om det är lämpligt att, som föreslagits i

promemorian, göra vissa avsteg från utlämningslagens villkor i förhållande till specialdomstolen på så sätt att vägransgrunderna vid svenskt medborgarskap, frånvaro av dubbel straffbarhet och vid preskription enligt svensk rätt inte bör vara obligatoriska utan fakultativa. En viktig omständighet i detta avseende är att specialdomstolens jurisdiktion avser främst allvarliga överträdelser mot internationell humanitär rätt. Sverige och världssamfundet har ett starkt intresse av att sådana brott lagförs.

Stockholms tingsrätt har anfört att det, med beaktande av att Sverige inte har någon skyldighet att samarbeta med specialdomstolen och att lagstiftningen inte skall vara mer komplicerad än nödvändigt, inte finns vägande skäl att frångå avsaknad av dubbel straffbarhet och preskription enligt svensk rätt såsom obligatoriska vägransgrunder. Även *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har invänt mot promemorians förslag att dessa vägransgrunder vid samarbete med specialdomstolen skall vara fakultativa. Regeringen är införstådd med att promemorians förslag innebär att lagstiftningen blir något mer komplicerad än om utlämningslagen skulle få en alltigenom direkt tillämplighet. Det är emellertid angeläget att utlämningssamarbetet i förhållande till specialdomstolen hamnar på en rimlig nivå. Som ovan anförts skall utgångspunkten för utlämningssamarbetet med specialdomstolen motsvara det mellanstatliga. Trots att Sverige inte har någon skyldighet att samarbeta med specialdomstolen i denna fråga anser regeringen att det vore att förneka specialdomstolens internationella särdrag och betydelse om den i fråga om utlämning helt skulle jämföras med domstolar i andra stater. Vissa avsteg från utlämningslagens villkor är därför nödvändiga.

Regeringen anser att med den ordning som föreslås i promemorian får utlämningssamarbetet en lämplig omfattning som avspeglar domstolens både internationella och nationella inslag. Specialdomstolens internationella särdrag och betydelse tillgodoses om avslagsgrunderna vid avsaknad av dubbel straffbarhet och preskription enligt svensk rätt inte är obligatoriska. Det kan i princip förutsättas att de brott som omfattas av specialdomstolens jurisdiktion till sin natur är så straffvärda att det inte råder någon tveksamhet om att de bör lagföras. Utlämningslagens krav på dubbel straffbarhet i 4 § utlämningslagen bör därför inte vara tvingande. Eftersom specialdomstolens jurisdiktion sträcker sig så långt tillbaka i tiden som till den 30 november 1996 bör inte heller preskription enligt svensk rätt utgöra hinder för utlämning för så allvarliga brott som det är fråga om. Vägransgrunden vid preskription enligt svensk rätt enligt 10 § andra stycket utlämningslagen bör därför inte vara obligatorisk i förhållande till specialdomstolen.

Vidare anser regeringen att samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning inte bör begränsas av ett förbud mot utlämning av svenska medborgare. Medborgarskap bör som regel inte utgöra hinder mot lagföring för brott mot internationell humanitär rätt. Även om Sverige har jurisdiktion över dessa brott kan det vara mest lämpligt att en prövning sker av den med stöd av FN inrättade domstolen, där all kunskap om konflikten finns samlad. Därför bör inte heller vägransgrunden i 2 § utlämningslagen vara obligatorisk gentemot specialdomstolen. Vidare finns det med stöd av 12 § tredje stycket i utlämningslagen möjlighet att förena utlämning för lagföring av en svensk medborgare med villkor att

personen skall återföras till Sverige för att avtjäna ett eventuellt straff här.

Samtidigt anser regeringen att man måste beakta specialdomstolens behörighet att pröva vissa brott enligt sierraleonsk rätt. FN har visserligen deltagit i inrättandet av specialdomstolen och funnit skäl att ge den viss nationell kompetens. Att helt ta bort möjligheten att avslå en utlämningsframställning från specialdomstolen i dessa fall anser regeringen emellertid vore att gå för långt. Då skulle domstolen få en mer privilegierad ställning i svensk rätt än de internationella tribunalerna, eftersom dessa inte prövar brott mot nationell lagstiftning. Även om villkoren som rör preskription och dubbel straffbarhet inte bör vara obligatoriska bör regeringen därför ha möjlighet att avslå framställningar på dessa grunder t.ex. om utlämning i ett enskilt fall skulle te sig stötande. Vidare bör det finnas en möjlighet att i vissa fall avslå en utlämningsframställning som avser en svensk medborgare, exempelvis vid utlämning för straffverkställighet.

Sammanfattningsvis gör regeringen samma bedömning som den som görs i promemorian; att avslagsgrunderna vid avsaknad av dubbel straffbarhet, preskription enligt svensk rätt och svenskt medborgarskap inte bör vara obligatoriska, men väl fakultativa. En sådan ordning följer av 1 § utlämningslagen där det anges att en person "får" utlämnas.

Vad gäller frågan om vilken prövning som i samband med en utlämningsframställning skall göras av ett häktningsbeslut eller en dom meddelad av specialdomstolen anser regeringen att det inte finns anledning att göra en mer ingående prövning än vid framställningar från stater som är anslutna till 1957 års utlämningskonvention. Ett beslut om häktning eller en dom meddelad av specialdomstolen, som inte är uppenbart oriktigt, bör därför såsom det föreskrivs i 9 § tredje stycket utlämningslagen godtas som grund för ett beslut om utlämning. Motsvarande reglering gäller vid utlämningsframställningar från de internationella tribunalerna.

Utlämningslagens övriga förutsättningar för utlämning bör gälla i förhållande till specialdomstolen, liksom dess regler om förfarandet vid utlämningsframställningar, se avsnitt 6.2.2. Det innebär i allt väsentligt att hinder mot utlämning föreligger om gärningen är enbart ett militärt brott eller till övervägande delen ett politiskt brott, om personen riskerar svår förföljelse samt om en utlämning skulle strida mot humanitetens krav. Svensk dom eller beslut om åtalsunderlåtelse utgör också hinder mot utlämning till specialdomstolen. Slutligen utgör vissa förhållanden temporärt hinder mot utlämning till specialdomstolen, bland annat om den person som utlämningsframställningen avser är åtalad för ett annat brott i Sverige, för vilket är stadgat fängelse. Utlämningslagens regler om konkurrens mellan flera framställningar om utlämning blir tillämpliga. Förfarandet blir detsamma som för en ansökan från en annan stat.

Att vägransgrunderna vid svenskt medborgarskap, frånvaro av dubbel straffbarhet och preskription enligt svensk rätt blir fakultativa i förhållande till specialdomstolen innebär vissa avsteg från regleringen i 20 § första stycket andra meningen utlämningslagen. Högsta domstolen kan sålunda inte med för regeringen bindande verkan bestämma att en utlämningsframställning från specialdomstolen skall avslås enligt någon av vägransgrunderna i 2 §, 4 § eller 10 § andra stycket utlämningslagen.

Högsta domstolens prövning enligt 18 § första stycket utlämningslagen skall emellertid fortfarande omfatta dessa villkor.

Enligt 21 a § första stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga utgör inte vård enligt den lagen hinder mot beslut om utlämning till annan stat eller till de internationella tribunalerna. Trots att en person undergår psykiatrisk eller rättspsykiatrisk vård får ett motsvarande beslut om utlämning verkställas under vissa förutsättningar, se 29 § i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och 17 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Enligt 8 § lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete och 3 kap. 5 § lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete kan en person som i Sverige omhändertagits till följd av gränsöverskridande förföljande tas i förvar av svensk myndighet. Personen skall dock omedelbart frigges efter viss tid om det inte dessförinnan kommit in en begäran om vissa åtgärder, t.ex. om provisoriska tvångsåtgärder enligt 23 § utlämningslagen eller en motsvarande begäran från någon av de internationella tribunalerna.

Lagstiftningen bör behandla olika former av utlämning på ett konsekvent sätt. Regleringen i de ovan redovisade vårdlagarna och lagarna om internationellt tull- och polissamarbete bör därför gälla även i förhållande till specialdomstolen. Lagändringar behövs i 21 a § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 29 § lagen om psykiatrisk tvångsvård. Övriga bestämmelser omfattas, som *Lagrådet* påpekat, genom att 23 § utlämningslagen gäller i förhållande till specialdomstolen.

Samarbete i fråga om rättslig hjälp

Även samarbetet i fråga om rättslig hjälp med specialdomstolen bör i avsaknad av en folkrättslig skyldighet att samarbeta – utöver vad som följer av straffverkställighetsavtalet med specialdomstolen – inte vara lika långtgående som i förhållande till tribunalerna. Också vid denna samarbetsform bör utgångspunkten enligt regeringens mening vara att bistånd bör lämnas i motsvarande utsträckning som sker i förhållande till andra stater. Därför bör lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål tillämpas.

I lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål finns i 2 kap. 2 § andra meningen ett krav på dubbel straffbarhet. Kravet på dubbel straffbarhet enligt den bestämmelsen gäller i fråga om sådana former av rättslig hjälp som kan betecknas som tvångsmedel. I promemorian presenteras flera tänkbara lösningar för att behandla lagens krav på dubbel straffbarhet i förhållande till specialdomstolen. Den lösning som slutligen föreslås i promemorian är att försöka nå en likartad lösning som i fråga om utlämning till specialdomstolen, dvs. att kravet på dubbel straffbarhet alltså inte bör avskaffas, men inte heller bör vara absolut.

Regeringen gör samma bedömning som i promemorian att den mest lämpliga lösningen är att kravet på dubbel straffbarhet skall vara fakultativt. I förhållande till övriga nordiska stater och övriga EU-stater är dubbel straffbarhet i vissa fall inte en grund för att avslå en ansökan om rättslig hjälp. Däremot är det alltså ett krav i förhållande till utomeuropeiska stater. Genom att välja den av promemorian föreslagna ordningen frångår inte Sverige den tydliga linje med krav på dubbel

straffbarhet för vissa former av rättslig hjälp som gäller i förhållande till utomeuropeiska stater. Men det finns ändå utrymme att göra en bedömning av om det i ett enskilt fall är lämpligt att bifalla en ansökan, trots frånvaro av dubbel straffbarhet. En sådan prövning kan emellertid innefatta bedömningar som bättre lämpar sig för regeringen än för rättsliga instanser att göra. Avslag med hänvisning till frånvaro av dubbel straffbarhet bör därför endast kunna beslutas av regeringen, på samma sätt som sker vid avslag på sådana grunder som regleras i 2 kap. 14 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (se 2 kap. 15 § första stycket samma lag).

Regeringen anser att alla andra förutsättningar och villkor i lagen i princip bör tillämpas i förhållande till specialdomstolen. Det innebär att vägransgrunden i 2 kap. 14 § första stycket i samma lag, som bl.a. tar sikte på ansökningar som medför fara för Sveriges säkerhet eller strider mot svenska allmänna rättsprinciper, blir tvingande gentemot specialdomstolen. Vidare blir de fakultativa vägransgrunderna i 2 kap. 14 § andra stycket i lagen tillämpliga, vilket innebär att en ansökan får avslås om den rör en gärning som har karaktären av ett politiskt brott eller enbart är ett militärt brott, om svensk dom eller beslut om åtalsunderlåtelse har meddelats beträffande gärningen eller om omständigheterna i övrigt är sådana att ansökan inte bör bifallas.

I likhet med vad som gäller i förhållande till Jugoslavien- och Rwandatribunalerna samt Internationella brottmålsdomstolen finns det ett särskilt behov av samråd med specialdomstolen i olika frågor för att rättslig hjälp skall kunna lämnas på bästa möjliga sätt. Detta gäller även beträffande villkor om användningsbegränsningar enligt bestämmelsen i 5 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. På samma sätt som enligt 9 § tredje stycket tribunallagen bör därför specialdomstolen ges tillfälle att yttra sig innan rättslig hjälp förenas med sådana villkor.

Liksom är fallet med de internationella tribunalerna kan det i förhållande till en ansökan från specialdomstolen om rättslig hjälp till Sverige komma in konkurrerande ansökningar i brottmål från andra stater. Lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål reglerar inte hur en sådan situation skall lösas. Det är lämpligt att regeringen på samma sätt som föreskrivs i 10 § tribunallagen beslutar vilken av ansökningarna som skall ha företräde.

Av artikel 4.2 i straffverkställighetsavtalet framgår att specialdomstolen, efter det att en dömd person har överförts till Sverige för att avtjäna återstoden av straffet här, kan begära att personen i fråga tillfälligt återförs till domstolen för att vittna vid en rättegång. Genom att lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål görs generellt tillämplig krävs inte någon särskild reglering för att möjliggöra ett sådant tillfälligt återförande till specialdomstolen. Den situationen får anses falla in under regleringen i 4 kap. 29 och 30 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. En sådan ansökan skall prövas av regeringen sedan yttrande enligt 4 kap. 32 § inhämtats från den myndighet som ansvarar för verkställigheten såvida det inte är uppenbart att det inte behövs något yttrande.

Vid samarbete i fråga om straffverkställighet, utlämning och rättslig hjälp i brottmål behövs viss övrig reglering, bl.a. om rättigheter för den person som är föremål för en begäran samt regler som klargör Sveriges kostnadsansvar i förhållande till domstolen och som möjliggör transport genom Sverige från en annan stat av en frihetsberövad person. I tribunal-lagen finns det en gemensam reglering av sådana frågor för de olika samarbetsformerna. Det är lämpligt att regleringen om rättigheter för en person som berörs av en begäran inte skiljer sig åt beroende på från vilken tribunal som framställningen härrör eller vilken samarbetsform det är fråga om. Utgångspunkten bör därför enligt regeringens mening vara att i de fall det finns behov av reglering i övriga frågor i förhållande till specialdomstolen, den så långt som möjligt bör motsvara de bestämmelser som finns i tribunallagen.

I artikel 5 i Sveriges straffverkställighetsavtal med specialdomstolen regleras hur specialdomstolens avgöranden förhåller sig till svensk domsrätt. Bestämmelsen uttrycker ett förbud mot ny (svensk) lagföring om specialdomstolen har funnit den tilltalade skyldig. I 13 § andra stycket tribunallagen anges att om ansvar för en viss gärning prövats vid en tribunal, får åtal för samma gärning inte väckas i Sverige. Bestämmelsen går längre än vad som föreskrivs i brottsbalken där i vissa fall gärningar kan prövas på nytt i Sverige även om de lagförts av en utländsk domstol. Bestämmelsen går även längre än vad artikel 5 i straffverkställighetsavtalet kräver eftersom den artikeln endast omfattar fällande domar. Regeringen anser dock att specialdomstolens avgöranden, som främst rör brott mot internationell humanitär rätt, inte bör ha en snävare rättskraft i förhållande till svensk jurisdiktion än de internationella tribunalernas avgöranden. Reglering motsvarande den som finns i 13 § andra stycket tribunallagen bör därför införas.

Av 14 § tribunallagen följer att om en tribunal begär att en åtgärd skall vidtas beträffande den som misstänks eller har åtalats eller dömts för brott, skall denne, om han begär det, biträdas av en offentlig försvarare samt att rättegångsbalkens regler i övrigt skall gälla. Motsvarande reglering bör införas i förhållande till specialdomstolen eftersom en person som blir föremål för begäran inte bör hamna i en sämre situation, i fråga om möjligheten att tillvarata sin rätt, än om begäran kom från Jugoslavientribunalen eller Rwandatribunalen. Reglering om rätt till målsägande och stödperson finns i 2 kap. 13 § första stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

I 15 § tribunallagen anges att ett vittne eller en målsägande eller sakkunnig i Sverige som har kallats att höras av tribunalen har rätt till ersättning för sin inställelse enligt bestämmelser som meddelas av regeringen. För att underlätta för dessa personer att inställa sig till specialdomstolen bör motsvarande reglering gälla vid samarbete med specialdomstolen. Regeringen får meddela bestämmelser som närmare reglerar ersättningen.

I 16 § tribunallagen anges att ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare eller till någon annan samt övriga kostnader för åtgärder som vidtagits enligt denna lag skall betalas av staten. Motsvarande regleringen bör införas för samarbete med specialdom-

stolen. I fråga om kostnadsansvar för offentlig försvarare bör därför inte 18 § andra stycket sista meningen i utlämningslagen tillämpas.

Vid samarbete med specialdomstolen kan det tänkas uppstå ett fåtal situationer som inte tillräckligt regleras av lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, främst vid delgivning av olika handlingar. På motsvarande sätt som i 17 § tribunallagen bör det därför för samarbete med specialdomstolen införas en bestämmelse som anger att bestämmelser i annan lag och författning om delgivning och rättslig hjälp skall tillämpas såvida de inte strider mot bestämmelserna i lagen om samarbete med specialdomstolen.

Regler som möjliggör transport av frihetsberövade – transitering – mellan en annan stat och specialdomstolen genom Sverige behövs, eftersom Sverige bör underlätta även för andra länder att samarbeta med specialdomstolen. I 12 a § tribunallagen finns sådan reglering. För flygtransport utan planerad mellanlandning i Sverige krävs inget tillstånd. I andra fall anges att chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transitering av en frihetsberövad och att frihetsberövandet skall bestå i Sverige om inte tribunalen begär att personen skall frigges. Om tillstånd har meddelats får polismyndigheten vid behov ta personen i förvar, och i sådana fall gäller vad som föreskrivs om tvångsmedel i 5 § tribunallagen. Om en oplanerad mellanlandning sker, skall polismyndigheten ta den som överförs i förvar till dess att ansökan om tillstånd görs samt genast underrätta chefen för Justitiedepartementet. Görs ingen ansökan inom 96 timmar från den oplanerade mellanlandningen skall personen omedelbart frigges. Något hinder mot transitering av svenska medborgare finns inte. Det är lämpligt att motsvarande regler införs vid regleringen om samarbete med specialdomstolen. Med hänsyn till att svenska medborgare kan komma att utlämnas från Sverige till specialdomstolen bör även svenska medborgare kunna transiteras genom Sverige. Vad gäller tvångsmedel bör samma bestämmelser som i ett ärende om utlämning till specialdomstolen tillämpas, dvs. utlämningslagens bestämmelser i stället för tribunallagens. Därmed kommer i huvudsak rättegångsbalkens bestämmelser att tillämpas. Eftersom särskild reglering införs bör inte reglerna om transitering i 26 och 26 b §§ utlämningslagen samt i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål gälla.

En ansökan om rättsligt biträde från specialdomstolen bör liksom ansökningar från de internationella tribunalerna, ges in till Justitiedepartementet. Underrättelser i och redovisning av ett ärende till specialdomstolen bör vidarebefordras av Justitiedepartementet. Slutligen är det lämpligt att samma språkkrav som gäller för ansökningar från de internationella tribunalerna skall gälla i förhållande till specialdomstolen, dvs. handlingar bör, såsom föreskrivs i 2 § andra stycket tribunallagen, vara skrivna på svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Vid den bedömning som kan göras i dag kommer Sverige endast i mycket begränsad utsträckning att beröras av framställningar om rättslig hjälp och utlämning från specialdomstolen. De kostnader som kan bli aktuella torde vara mycket begränsade och skall finansieras inom befintliga anslagsramar.

Det är troligare att något fängelsestraff som döms ut av specialdomstolen kan komma att verkställas i Sverige. Enligt den bedömning som kan göras i dag torde det dock, med beaktande av att bara ett fåtal personer kommer att lagföras av specialdomstolen, inte bli aktuellt med straffverkställighet i Sverige i någon större omfattning. Förslaget i denna del torde därför inte medföra några betydande kostnader för Kriminalvården.

Eventuella merkostnader för berörda myndigheter skall finansieras inom befintliga ramar.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den nya lagen och övriga lagändringar skall träda i kraft den 1 juli 2006.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att de föreslagna lagändringarna skall träda i kraft den 1 april 2006.

Remissinstanserna har lämnat promemorians förslag utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Beträffande samarbetet i fråga om överförande av straffverkställighet framgår av artikel 12 i straffverkställighetsavtalet att avtalet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter dagen för specialdomstolens mottagande av Sveriges meddelande om ratifikation.

Specialdomstolen har redan inlett sitt arbete och domstolens eventuella behov av hjälp lär inte dröja. Det finns därför anledning att snarast genomföra förslagen.

Den föreslagna lagen och övriga lagändringar bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen bedömer att det är lämpligt med ikraftträdande den 1 juli 2006. Några övergångsbestämmelser krävs inte.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag gäller i förhållande till Specialdomstolen för Sierra Leone (specialdomstolen) som inrättades genom ett avtal den 16 januari 2002 mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering.

I paragrafen definieras lagens tillämpningsområde. Lagen gäller för Sveriges samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone. Den skall tillämpas när specialdomstolen begär rättsligt biträde av Sverige.

2 § En ansökan från specialdomstolen skall ges in till Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Underrättelser i och redovisning av ett ärende till specialdomstolen skall vidarebefordras av Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

En ansökan och bifogade handlingar enligt denna lag skall vara skrivna på engelska eller svenska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Av paragrafen följer att ansökan, underrättelser och redovisning från och till specialdomstolen skall sändas via Regeringskansliet (Justitiedepartementet), där frågan hanteras av Centralmyndigheten. Sverige skall acceptera en ansökan från domstolen skriven på eller översatt till svenska eller engelska. Bestämmelsen överensstämmer med motsvarande reglering i 2 § lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell rätt (tribunallagen).

Utlämning

3 § I fråga om utlämning till specialdomstolen tillämpas lagen (1957:668) om utlämning för brott, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 9 §, 18 § andra stycket sista meningen samt 26 och 26 b §§ lagen om utlämning för brott skall inte tillämpas.

Utlämning till specialdomstolen får ske även om utlämning inte skulle vara möjlig vid en tillämpning av 2 eller 4 § eller 10 § andra stycket lagen om utlämning för brott och alltså även om Högsta domstolen funnit att det finns hinder mot utlämning enligt någon av dessa bestämmelser.

Ett beslut om häktning eller en dom som specialdomstolen har meddelat i behörig ordning skall godtas som grund för ett beslut om utlämning, om det inte framgår att häktningsbeslutet eller domslutet är uppenbart oriktigt.

Paragrafen reglerar samarbete med specialdomstolen i fråga om utlämning. Den har behandlats i avsnitt 7.6.

Av paragrafens första stycke följer att Sverige skall samarbeta med specialdomstolen i fråga om utlämning enligt de bestämmelser som finns i lagen (1957:668) om utlämning för brott, se avsnitt 6.2.2. En utlämningsbegäran från specialdomstolen skall alltså i princip behandlas som en motsvarande begäran från en stat utanför EU och Norden. Samarbetet omfattar såväl utlämning för lagföring som för straffverkställighet. Att utlämningslagens regler skall tillämpas innebär att dess regler om tvångsmedel gäller, såväl innan en utlämningsbegäran har kommit hit (provisoriska tvångsmedel) som efter det att specialdomstolen har gjort en formell framställning om utlämning. De förfarandebestämmelser som finns i utlämningslagen skall också tillämpas. Vissa bestämmelser i utlämningslagen skall emellertid inte tillämpas. Det gäller bestämmelserna i 9 § om kravet på den utredning som skall bifogas en utlämningsframställning (se kommentaren till tredje stycket), bestämmelserna om kostnadsansvaret för offentlig försvarare i 18 § andra stycket sista meningen och slutligen bestämmelserna om transitering av frihetsberövade i 26 och 26 b §§. Vidare innebär hänvisningen till utlämningslagen att utlämningslagens vägransgrunder är tillämpliga med de undantag som anges i andra stycket.

I paragrafens *andra stycke* anges att förbuden mot utlämning av svenska medborgare och vid preskription enligt svensk rätt inte är tvingande. Inte heller utlämningslagens krav på dubbel straffbarhet är absolut. Högsta domstolen skall fortfarande enligt 18 § första stycket utlämningslagen pröva villkoren i utlämningslagen. Enligt den bestämmelsen skall nämligen Högsta domstolen pröva om utlämning lagligen kan beviljas enligt 1–10 §§ utlämningslagen, vilket således också omfattar dessa bestämmelser. Den enda bestämmelse som här inte omfattas av Högsta domstolens prövning, enligt 18 § första stycket, är 9 § och den undantas eftersom den inte alls gäller i förhållande till specialdomstolen (se första stycket). Om Högsta domstolen finner att hinder mot utlämning till en annan stat skulle föreligga därför att framställningen rör svensk medborgare, brottet omfattas av svensk preskription eller att gärningen inte är straffbar i Sverige är regeringen oförhindrad att ändå bifalla framställningen. Den nya regleringen innebär således ett visst avsteg från 20 § första stycket andra meningen utlämningslagen om att regeringen inte får bifalla en utlämningsframställning när Högsta domstolen funnit att hinder föreligger.

En specialregel finns i *tredje stycket* som klargör att ett häktningsbeslut eller dom meddelad av specialdomstolen i princip skall godtas utan vidare utredning. En motsvarande bestämmelse finns i 3 § andra stycket tribunallagen. En liknande bestämmelse finns i 9 § tredje stycket utlämningslagen, som tillämpas i de fall Sverige har ett avtal med den stat som begär att en person skall utlämnas som innebär en presumtion för att dom eller häktningsbeslut skall godtas.

Rättslig hjälp

4 § *I fråga om rättslig hjälp till specialdomstolen tillämpas lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål skall inte tillämpas.*

Regeringen får besluta att rättslig hjälp får lämnas till specialdomstolen även om det, vid en tillämpning av 2 kap. 2 § andra meningen lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, skulle finnas hinder mot att lämna rättslig hjälp på grund av att den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Om en åklagare eller domstol finner att en ansökan bör avslås på den grunden, skall ansökan överlämnas till regeringen.

Specialdomstolen skall ges tillfälle att yttra sig innan rättslig hjälp förenas med sådana villkor som avses i 5 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Paragrafen reglerar samarbete med specialdomstolen i fråga om rättslig hjälp i brottmål. Innebörden av paragrafen har behandlats i avsnitt 7.6.

Av paragrafens *första stycke* följer att lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål skall tillämpas vid framställningar om rättslig hjälp från specialdomstolen. Det innebär att svensk åklagare och domstol kan bistå specialdomstolen med bl.a. förhör under förundersökning, bevisupptagning, telefonförhör, videokonferens, husrannsakan och beslag samt att rättslig hjälp skall eller kan vägras specialdomstolen under samma förutsättningar som vid ansökningar från andra stater. Ett undantag härifrån är att reglerna om transitering i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål inte skall

gälla i förhållande till specialdomstolen. För sådana situationer gäller i stället 8 § i denna lag. Även i övrigt framgår det av bestämmelsen att denna lag har företräde framför lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Naturligtvis skall inte de särskilda bestämmelserna i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål som gäller vid en ansökan från en stat som är medlem i Europeiska unionen eller från Island eller Norge tillämpas vid en ansökan från specialdomstolen. Genom att lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål blir generellt tillämplig möjliggörs tillfälligt återförande till specialdomstolen av en dömd person som överförs till Sverige för straffverkställighet här.

I fråga om kravet på dubbel straffbarhet i de fall som anges i 2 kap. 2 § andra meningen lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål framgår av *andra stycket* att det kravet inte är absolut vid rättslig hjälp till specialdomstolen. Endast regeringen kan besluta om avslag på denna grund vid en ansökan från specialdomstolen, vilket skiljer sig från lagen om rättslig hjälp i brottmål där även den handläggande myndigheten kan fatta ett sådant beslut. Om en åklagare eller en domstol finner att en motsvarande ansökan från en stat inte skulle kunna ha beviljats p.g.a. avsaknad av dubbel straffbarhet enligt 2 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, skall ansökan överlämnas till regeringen. Regeringen får dock besluta att rättslig hjälp får lämnas även om den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Förfarandet motsvarar regleringen i 2 kap. 15 § första stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål för avslag på de grunder som avses i 2 kap. 14 § andra stycket i den lagen.

I paragrafens *tredje stycke* anges att yttrande från specialdomstolen skall inhämtas innan rättslig hjälp förenas med villkor. Bestämmelsen motsvarar regleringen i 9 § tredje stycket tribunallagen.

5 § Om det vid handläggningen av en ansökan om rättslig hjälp i brottmål från specialdomstolen framkommer att ansökan är oförenlig med en ansökan om rättslig hjälp i brottmål från en annan stat som handläggs enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, skall frågan överlämnas till regeringen som beslutar vilken av ansökningarna som skall ha företräde.

Av paragrafen följer att konkurrens mellan en ansökan om rättslig hjälp från specialdomstolen och en ansökan om rättslig hjälp från en annan stat som handläggs enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål skall prövas av regeringen. Bestämmelsen överensstämmer med motsvarande reglering i 10 § tribunallagen och har behandlats i avsnitt 7.6.

Straffverkställighet

6 § Regeringen får på begäran av specialdomstolen besluta att en fängelsedom som meddelats av domstolen får verkställas i Sverige. Regeringen får meddela de anvisningar som i det enskilda fallet behövs för verkställigheten av straffet här.

Vid verkställigheten tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottdomsdom. Verkställigheten skall upphöra, om specialdomstolen upplyser om att den har beviljat den dömde nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan specialdomstolen beretts tillfälle att yttra sig. Regeringen får i dessa fall besluta att villkorlig frigivning skall ske vid en senare tidpunkt än som följer av brottsbalken.

Paragrafen reglerar samarbete med specialdomstolen i fråga om straffverkställighet. Paragrafen har behandlats i avsnitt 7.6.

Av paragrafens *första stycke* följer att regeringen efter begäran av specialdomstolen får besluta att en av domstolen meddelad fängelse dom får verkställas i Sverige utan krav på dubbel straffbarhet eller samtycke från personen i fråga. Regleringen motsvarar med någon redaktionell ändring den som finns i 11 § första stycket tribunallagen och övervägandena bör motsvara dem som regeringen gör vid begäran om straffverkställighet från någon av de internationella tribunalerna, se prop. 1995/96:48 s. 16 och 2001/02:88 s. 138 f. Det finns inte något krav på anknytning till Sverige för verkställighet här. I likhet med vad som gäller enligt 11 § första stycket tribunallagen får regeringen precisera formerna för verkställigheten i det enskilda fallet.

Andra stycket i paragrafen hänvisar till 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom på samma sätt som 11 § andra stycket tribunallagen, se prop. 1995/96:48 s. 18. Den närmare innebörden av regleringen har redovisats i avsnitt 6.1.4 och 7.6.

Av paragrafens *tredje stycke* följer att regeringen får besluta om villkorlig frigivning vid en senare tidpunkt än vad som följer av svensk rätt samt att regeringen måste inhämta specialdomstolens yttrande innan den prövar frågor om villkorlig frigivning. Regleringen motsvarar den som finns i 11 § tredje stycket tribunallagen, se prop. 1999/2000:61 s. 175 f. och s. 210.

7 § Företrädare för specialdomstolen eller den domstolen utser för att undersöka behandlingen av den som avtjänar straff som utdömts av domstolen, har rätt att besöka den plats där personen är placerad. Den som ansvarar för någon som avtjänar ett sådant straff skall ge den som genomför undersökningen det biträde som denne behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.

Paragrafen ger företrädare för specialdomstolen, eller den som specialdomstolen utsett, möjlighet att bl.a. undersöka behandlingen av den som överförs till Sverige vilket ligger i linje med artikel 6.1 i straffverkställighetsavtalet och motsvarar regleringen i 12 § tribunallagen, se prop. 1999/2000:61 s. 176 och s. 210.

Transport av frihetsberövade genom Sverige

8 § Chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som för att utlämnas eller i annat syfte skall överföras mellan en annan stat och specialdomstolen. Under en sådan transport skall frihetsberövandet bestå om inte domstolen begär att den som överförs skall frigges.

För flygtransport utan planerad mellanlandning här i landet krävs inte något tillstånd enligt första stycket. Om en oplanerad mellanlandning sker, skall polismyndigheten ta den som överförs i förvar till dess att en ansökan görs om tillstånd till transport enligt första stycket och genast underrätta chefen för Justitiedepartementet om detta. Görs ingen ansökan senast 96 timmar från den oplanerade landningen, skall personen omedelbart frigges.

Om tillstånd har meddelats enligt första stycket, får polismyndigheten vid behov ta den som överförs i förvar. I fråga om tvångsmedel i ett ärende om transport gäller bestämmelserna i lagen (1957:668) om utlämning för brott.

Paragrafen innehåller bestämmelser om transport av frihetsberövade – transitering – genom Sverige. Av paragrafen framgår bland annat att det saknas hinder mot transitering av svenska medborgare, att tillstånd inte krävs för flygtransport utan planerad mellanlandning i Sverige, att planerad mellanlandning är möjlig efter tillstånd samt att det är möjligt att ta den transiterade i förvar. Regleringen har närmare behandlats i avsnitt 7.6 och den överensstämmer i stort med den som finns i 12 a § tribunallagen, se prop. 2001/02:88 s. 115 f. I fråga om tvångsmedel hänvisas dock i tredje stycket till utlämningslagens bestämmelser.

Regleringen innebär vidare att bestämmelserna om transitering i 26 och 26 b §§ utlämningslagen samt i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål inte skall tillämpas, vilket uttryckligen framgår av 3 och 4 §§ i denna lag.

Övriga bestämmelser

9 § *Har frågan om ansvar för en viss gärning prövats vid specialdomstolen, får åtal för samma gärning inte väckas i Sverige.*

Bestämmelsen föreskriver att ansvar för en gärning som prövats av specialdomstolen inte får bli föremål för en ny prövning i Sverige, oavsett om domen är friande eller fällande. Innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.6. Den överensstämmer med 13 § andra stycket tribunallagen, se prop. 1993/94:142 s. 26 och s. 40.

10 § *Om specialdomstolen begär att en åtgärd skall vidtas beträffande den som misstänks eller har åtalats eller dömts för brott, skall personen, om han eller hon begär det, biträdas av en offentlig försvarare. I fråga om försvararen gäller rättegångsbalkens bestämmelser.*

Paragrafen reglerar rätten till en offentlig försvarare. Begär en person, som är föremål för en begäran från specialdomstolen, offentlig försvarare har han eller hon rätt till det, oavsett skäl. I övrigt gäller rättegångsbalkens regler. Paragrafen har redovisats i avsnitt 7.6. Regleringen motsvarar den som finns i 14 § tribunallagen, se prop. 1993/94:142 s. 31 f. och s. 40 avseende det dåvarande första stycket i 14 § tribunallagen.

11 § *Ett vittne eller en målsägande eller sakkunnig i Sverige som har kallats för att höras av specialdomstolen har rätt till ersättning för sin inställelse enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.*

Paragrafen anger att vittne, målsägande eller sakkunnig i Sverige som har kallats att höras av specialdomstolen har rätt till ersättning av staten för sin inställelse. Bestämmelsen har redovisats i avsnitt 7.6. Regleringen motsvarar den som finns i 15 § tribunallagen, se prop. 1993/94:142 s. 32.

12 § *Ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare eller till annan samt övriga kostnader för åtgärder som vidtagits enligt denna lag skall betalas av staten.*

Bestämmelsen innebär att staten skall betala kostnaden för ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare och för andra åtgärder som vidtas i anledning av en begäran av specialdomstolen. Regleringen får till följd att bestämmelsen om ersättning till offentlig försvarare i 18 § andra stycket sista meningen utlämningslagen inte skall gälla, se kommentaren till 3 §. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.6 och motsvarar regleringen i 16 § tribunallagen.

13 § Bestämmelser i annan lag eller författning om delgivning och rättslig hjälp åt domstol eller myndighet i annan stat tillämpas på ansökningar från specialdomstolen, om de inte strider mot bestämmelserna i denna lag.

Paragrafen föreskriver att vid sidan av den reglering som lagen uttryckligen anvisar eller hänvisar till gäller vid en ansökan från specialdomstolen bestämmelser även i annan lag och författning om delgivning och rättslig hjälp åt domstol. Vad som avses med den bestämmelsen är, då lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål i princip uttömmande reglerar rättslig hjälp, de svenska författningarna om delgivning. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 17 § tribunallagen.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

21 a § Beslut om vård med stöd av denna lag hindrar inte beslut om

1. avvisning eller utvisning enligt utlämningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,
4. utlämning enligt lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge,
5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, *eller*
9. *utlämning enligt lagen (2006:000) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone.*

Vård med stöd av denna lag upphör när ett beslut enligt första stycket har verkställts.

I paragrafen anges att beslut om vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga inte hindrar beslut om t.ex. utvisning eller utlämning.

Första stycket kompletteras med en ny punkt. Genom punkt 9 blir kollisionsregeln också tillämplig vid Sveriges samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone. Tillägget föranleds av en strävan att i lagstiftningen behandla olika former av lagstiftning om utlämning på ett konsekvent sätt. Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård Prop. 2005/06:93

29 § Har beträffande någon som vårdas enligt denna lag beslut meddelats om

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,
4. utlämning enligt lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge,
5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, *eller*
9. *utlämning enligt lagen (2006:000) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone,*

får *trots* tvångsvården verkställighet av beslutet ske, om det begärs av den myndighet som skall verkställa beslutet och chefsöverläkaren finner att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet har verkställts.

I fråga om en patient som är utlämning upphör tvångsvården vid verkställighet av ett beslut om hemsändande som har meddelats med stöd av 23 kap. 2 § utlänningslagen.

Paragrafen och ändringen ansluter sig till vad som ovan sagts om 21 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (avsnitt 10.2).

Första stycket kompletteras med en ny punkt. Den nya punkten 9 avser förhållandet mellan psykiatrisk tvångsvård och Sveriges samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone. Beslut om utlämning till specialdomstolen kan komma att verkställas trots att personen är föremål för tvångsvård. Det förutsätter dock att den myndighet som skall verkställa beslutet begär det och att chefsöverläkaren finner att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet har verkställts. Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt¹

dels att rubriken närmast före 10 § skall utgå,

dels att 1 och 2 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 1 a , 8 b, och 9 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller i förhållande till

– den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 25 maj 1993 inrättade internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien *och*

– den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 8 november 1994 inrättade internationella tribunalen för Rwanda.

Om någon av tribunalerna begär rättsligt biträde av Sverige, skall den begärda åtgärden vidtas enligt vad som sägs i denna lag.

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller i förhållande till

1. den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 25 maj 1993 inrättade internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien,

2. den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 8 november 1994 inrättade internationella tribunalen för Rwanda, *och*

3. *Specialdomstolen för Sierra Leone, inrättad genom avtalet den 16 januari 2002 mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering, med de avvikelser som anges i 1 a §.*

1 a §

I fråga om utlämning till Specialdomstolen för Sierra Leone tillämpas 8 b § i stället för 3-8 a §§. I fråga om rättslig hjälp tillämpas 9 a § i stället för 9 §. Bestämmelserna i 13 § första stycket om överförande av lagföring skall inte tillämpas.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1995:1306.

² Senaste lydelse 1995:1306. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

2 §³

En ansökan som avses i 1 § skall ges in till Justitiedepartementet. Underrättelser i och redovisning av ett ärende till tribunalen skall vidarebefordras av Justitiedepartementet.

En ansökan från någon av tribunalerna skall ges in till Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Underrättelser i och redovisning av ett ärende till tribunalen skall vidarebefordras av Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

En ansökan och bifogade handlingar enligt denna lag skall vara skrivna på engelska eller svenska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

8 b §

I fråga om utlämning för lagföring till Specialdomstolen för Sierra Leone tillämpas de bestämmelser om utlämning i lagen (1957:668) om utlämning för brott och i annan lag eller författning som gäller för en motsvarande begäran från annan stat. Utlämning till Specialdomstolen får dock ske även om hinder mot utlämning till en annan stat hade förelegat enligt 2 § eller 4 § eller 10 § andra stycket lagen om utlämning för brott.

Ett beslut om häktning som Specialdomstolen för Sierra Leone har meddelat i behörig ordning skall godtas som grund för ett beslut om utlämning, om det inte framgår att häktningsbeslutet är uppenbart oriktigt.

9 a §

I fråga om rättslig hjälp till Specialdomstolen för Sierra Leone tillämpas lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket samma lag skall inte tillämpas.

Regeringen får besluta att rättslig hjälp får lämnas till Specialdomstolen även om hinder hade förelegat mot att lämna

³ Senaste lydelse 2002:330.

rättslig hjälp till en annan stat på grund av att den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Om en åklagare eller domstol finner att ansökan bör avslås på den grunden, skall ansökan överlämnas till regeringen.

Specialdomstolen skall ges tillfälle att yttra sig innan rättslig hjälp förenas med villkor som avses i 5 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006.

Statute of the Special Court for Sierra Leone

Stadga för Specialdomstolen för Sierra Leone

Having been established by an Agreement between the United Nations and the Government of Sierra Leone pursuant to Security Council resolution 1315 (2000) of 14 August 2000, the Special Court for Sierra Leone (hereinafter "the Special Court") shall function in accordance with the provisions of the present Statute.

Specialdomstolen för Sierra Leone (nedan kallad "specialdomstolen"), inrättad genom ett avtal mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering enligt säkerhetsrådets resolution 1315 (2000) av den 14 augusti 2000, skall verka i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Article 1

Artikel 1

Competence of the Special Court

Specialdomstolens behörighet

1. The Special Court shall, except as provided in subparagraph (2), have the power to prosecute persons who bear the greatest responsibility for serious violations of international humanitarian law and Sierra Leonean law committed in the territory of Sierra Leone since 30 November 1996, including those leaders who, in committing such crimes, have threatened the establishment of and implementation of the peace process in Sierra Leone.

1. Specialdomstolen skall, utom i fall som föreskrivs i punkt 2 i denna artikel, ha behörighet att lagföra personer som bär det största ansvaret för allvarliga brott mot internationell humanitär rätt och Sierra Leones lagar, begångna inom Sierra Leones territorium sedan den 30 november 1996, däribland de ledare som genom att begå sådana brott har riskerat åstadkommandet och genomförandet av fredsprocessen i Sierra Leone.

2. Any transgressions by peacekeepers and related personnel present in Sierra Leone pursuant to the Status of Mission Agreement in force between the United Nations and the Government of Sierra Leone or agreements between Sierra Leone and other Governments or regional organizations, or, in the absence of such agreement, provided that the peacekeeping operations were undertaken with the consent of the Government of Sierra Leone, shall be within the primary jurisdiction of the sending State.

2. Överträdelser som fredsbevarare och till dem anknuten personal har gjort sig skyldiga till under vistelse i Sierra Leone med stöd av det gällande avtalet om den fredsbevarande insatsens ställning mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering eller med stöd av avtal mellan Sierra Leone och andra regeringar eller regionala organisationer eller, i de fall sådana avtal saknas, om de fredsbevarande operationerna genomfördes med tillstånd av Sierra Leones regering, ligger inom den sändande statens primära jurisdiktion.

3. In the event the sending State is unwilling or unable genuinely to carry out an investigation or prosecution, the Court may, if authorized by the Security Council on the proposal of any State, exercise jurisdiction over such persons.

Article 2

Crimes against humanity

The Special Court shall have the power to prosecute persons who committed the following crimes as part of a widespread or systematic attack against any civilian population:

- a. Murder;
- b. Extermination;
- c. Enslavement;
- d. Deportation;
- e. Imprisonment;
- f. Torture;
- g. Rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy and any other form of sexual violence;
- h. Persecution on political, racial, ethnic or religious grounds;
- i. Other inhumane acts.

3. Om den sändande staten saknar vilja eller förmåga att som sig bör genomföra utredning eller lagföring, får specialdomstolen med säkerhetsrådets tillstånd efter förslag av en stat utöva jurisdiktion över sådana personer.

Artikel 2

Brott mot mänskligheten

Specialdomstolen skall ha behörighet att lagföra personer som har begått följande brott som en del av ett vidsträckt eller systematiskt angrepp mot civilbefolkning:

- a) mord,
- b) utrotning,
- c) förslavning,
- d) deportation,
- e) fängslande,
- f) tortyr,
- g) våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap och varje annan form av sexuellt våld,
- h) förföljelse av politiska, ras-mässiga, etniska eller religiösa skäl,
- i) andra omänskliga handlingar.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 2

Article 3

Violations of Article 3 common to the Geneva Conventions and of Additional Protocol II

The Special Court shall have the power to prosecute persons who committed or ordered the commission of serious violations of article 3 common to the Geneva Conventions of 12 August 1949 for the Protection of War Victims, and of Additional Protocol II thereto of 8 June 1977. These violations shall include:

a. Violence to life, health and physical or mental well-being of persons, in particular murder as well as cruel treatment such as torture, mutilation or any form of corporal punishment;

b. Collective punishments;

c. Taking of hostages;

d. Acts of terrorism;

e. Outrages upon personal dignity, in particular humiliating and degrading treatment, rape, enforced prostitution and any form of indecent assault;

f. Pillage;

g. The passing of sentences and the carrying out of executions without previous judgement pronounced by a regularly constituted court, affording all the judicial guarantees which are recognized as indispensable by civilized peoples;

h. Threats to commit any of the foregoing acts.

Artikel 3

Brott mot den gemensamma artikel 3 i Genèvekonventionerna och mot deras tilläggsprotokoll II

Specialdomstolen skall ha behörighet att lagföra personer som har begått eller beordrat allvarliga brott mot den gemensamma artikel 3 i Genèvekonventionerna av den 12 augusti 1949 för skydd av krigsoffer och mot tilläggsprotokoll II av den 8 juni 1977. Dessa brott skall omfatta

a) våld mot liv, hälsa och fysiskt och mentalt välbefinnande för personer, särskilt mord liksom grym behandling såsom tortyr, stympning eller varje form av kroppsstraff,

b) kollektiva straff,

c) tagande av gisslan,

d) terroristhandlingar,

e) kränkning av personlig värdighet, särskilt förödmjukande och nedsättande behandling, våldtäkt, påtvingad prostitution och varje form av kränkande våld,

f) plundring,

g) utfärdande av domar och verkställande av avrättningar utan tidigare dom avkunnad av en korrekt inrättad domstol som tillhandahåller alla rättsliga garantier som är erkända som tvingande av civiliserade folk,

h) hot om att begå någon av de ovannämnda gärningarna.

Article 4

Other serious violations of international humanitarian law

The Special Court shall have the power to prosecute persons who committed the following serious violations of international humanitarian law:

a. Intentionally directing attacks against the civilian population as such or against individual civilians not taking direct part in hostilities;

b. Intentionally directing attacks against personnel, installations, material, units or vehicles involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission in accordance with the Charter of the United Nations, as long as they are entitled to the protection given to civilians or civilian objects under the international law of armed conflict;

c. Conscripting or enlisting children under the age of 15 years into armed forces or groups or using them to participate actively in hostilities.

Article 5

Crimes under Sierra Leonean law

The Special Court shall have the power to prosecute persons who have committed the following crimes under Sierra Leonean law:

a. Offences relating to the abuse of girls under the Prevention of Cruelty to Children Act, 1926 (Cap. 31):

i. Abusing a girl under 13 years of age, contrary to section 6;

Artikel 4

Andra allvarliga kränkningar av internationell humanitär rätt

Specialdomstolen skall ha behörighet att lagföra personer som har gjort sig skyldiga till följande allvarliga kränkningar av internationell humanitär rätt:

a) Uppsåtligt riktande av angrepp mot civilbefolkning som sådan eller mot enskilda civila som inte direkt deltar i fientligheter.

b) Uppsåtligt riktande av angrepp mot personal, anläggningar, utrustning, enheter eller fordon som deltar i en humanitär biståndsinsats eller i en fredsbevarande insats i enlighet med Förenta nationernas stadga, så länge de är berättigade till det skydd som tillkommer civila eller civil egendom i enlighet med folkrätten i väpnade konflikter.

c) Uttagande eller värvande av barn som inte fyllt 15 år till väpnade styrkor eller grupper eller användande av dem till att aktivt delta i fientligheter.

Artikel 5

Brott enligt Sierra Leones lag

Specialdomstolen skall ha behörighet att lagföra personer som har begått följande brott mot Sierra Leones lag:

a) Brott hänförliga till utnyttjande av flickor enligt 1926 års lag om förebyggande av grymhet mot barn (kapitel 31):

i) utnyttjande av flickor under 13 års ålder i strid med avsnitt 6,

ii. Abusing a girl between 13 and 14 years of age, contrary to section 7;	ii) utnyttjande av flickor mellan 13 och 14 års ålder i strid med avsnitt 7,
iii. Abduction of a girl for immoral purposes, contrary to section 12.	iii) bortförande av flickor i osedligt syfte i strid med avsnitt 12.
b. Offences relating to the wanton destruction of property under the Malicious Damage Act, 1861:	b) Brott hänförliga till urskillningslös förstörelse av egendom enligt 1861 års lag om uppsåtlig skadegörelse,
i. Setting fire to dwelling – houses, any person being therein, contrary to section 2;	i) anläggande av brand i bostadshus, när personer befinner sig där i strid med avsnitt 2,
ii. Setting fire to public buildings, contrary to sections 5 and 6;	ii) anläggande av brand i offentlig byggnad i strid med avsnitten 5 och 6,
iii. Setting fire to other buildings, contrary to section 6.	iii) anläggande av brand i andra byggnader i strid med avsnitt 6.

Article 6

Artikel 6

Individual criminal responsibility

Personligt straffrättsligt ansvar

1. A person who planned, instigated, ordered, committed or otherwise aided and abetted in the planning, preparation or execution of a crime referred to in articles 2 to 4 of the present Statute shall be individually responsible for the crime.	1. Den som har planerat, anstiftat, beordrat, begått eller på annat sätt medverkat vid planering, förberedelse eller utförande av ett brott som avses i artiklarna 2–4 i denna stadga skall hållas personligen ansvarig för brottet.
2. The official position of any accused persons, whether as Head of State or Government or as a responsible government official, shall not relieve such person of criminal responsibility nor mitigate punishment.	2. De anklagades officiella ställning, vare sig som stats- eller regeringschef eller som ansvarig statstjänsteman, skall inte frita honom eller henne från straffrättsligt ansvar eller lindra straffet.
3. The fact that any of the acts referred to in articles 2 to 4 of the present Statute was committed by a subordinate does not relieve his or her superior of criminal responsibility if he or she knew or had reason to know that the subordinate	3. Den omständigheten att någon av de gärningar som avses i artiklarna 2–4 i denna stadga har begåtts av en underordnad fritar inte hans eller hennes överordnade från straffrättsligt ansvar, om han eller hon känt till eller haft

was about to commit such acts or had done so and the superior had failed to take the necessary and reasonable measures to prevent such acts or to punish the perpetrators thereof.

anledning att känna till att den underordnade stod i begrepp att begå sådana gärningar eller redan hade gjort det och den överordnade underlätit att vidta nödvändiga och skäligen åtgärder för att förhindra sådana gärningar eller för att straffa den som begått sådana gärningar.

4. The fact that an accused person acted pursuant to an order of a Government or of a superior shall not relieve him or her of criminal responsibility, but may be considered in mitigation of punishment if the Special Court determines that justice so requires.

4. Den omständigheten att en anklagad person handlat på befallning av en regering eller av en överordnad skall inte frita honom eller henne från straffrättsligt ansvar men kan beaktas som en förmildrande omständighet vid straffmätningen om specialdomstolen fastställer att rättvisan så kräver.

5. Individual criminal responsibility for the crimes referred to in article 5 shall be determined in accordance with the respective laws of Sierra Leone.

5. Personligt straffrättsligt ansvar för de brott som avses i artikel 5 skall fastställas i enlighet med Sierra Leones lagstiftning.

Article 7

Artikel 7

Jurisdiction over persons of 15 years of age

Jurisdiktion över personer på 15 år

1. The Special Court shall have no jurisdiction over any person who was under the age of 15 at the time of the alleged commission of the crime. Should any person who was at the time of the alleged commission of the crime between 15 and 18 years of age come before the Court, he or she shall be treated with dignity and a sense of worth, taking into account his or her young age and the desirability of promoting his or her rehabilitation, reintegration into and assumption of a constructive role in society, and in accordance with international human rights standards, in particular the rights of the child.

1. Specialdomstolen skall inte ha jurisdiktion över någon som inte har fyllt 15 år då brottet påstås ha blivit utfört. Om en person, som vid den tid då brottet påstås ha blivit utfört var mellan 15 och 18 år gammal, ställs inför specialdomstolen, skall han eller hon behandlas med värdighet och en känsla av värde med beaktande av hans eller hennes låga ålder och med strävan att främja hans eller hennes rehabilitering, återanpassning och antagande av en konstruktiv roll i samhället och i enlighet med internationella normer för mänskliga rättigheter, särskilt barnets rättigheter.

2. In the disposition of a case against a juvenile offender, the Special Court shall order any of the following: care guidance and supervision orders, community service orders, counselling, foster care, correctional, educational and vocational training programmes, approved schools and, as appropriate, any programmes of disarmament, demobilization and reintegration or programmes of child protection agencies.

2. Vid avgörande av ett mål mot en minderårig lagbrytare skall specialdomstolen bestämma något av följande: vård och övervakning, samhällstjänst, rådgivning, fosterhem, korrektiva, uppfostringsmässiga och yrkesutbildande träningsprogram, godkända skolor och, om så är lämpligt, program för avväpning, demobilisering och återanpassning eller program som drivs av myndigheter för skydd av barn.

Article 8

Concurrent jurisdiction

1. The Special Court and the national courts of Sierra Leone shall have concurrent jurisdiction.

2. The Special Court shall have primacy over the national courts of Sierra Leone. At any stage of the procedure, the Special Court may formally request a national court to defer to its competence in accordance with the present Statute and the Rules of Procedure and Evidence.

Article 9

Non bis in idem

1. No person shall be tried before a national court of Sierra Leone for acts for which he or she has already been tried by the Special Court.

2. A person who has been tried by a national court for the acts referred to in articles 2 to 4 of the present Statute may be subsequently tried by the Special Court if:

a. The act for which he or she was tried was characterized as an ordinary crime; or

Artikel 8

Jämlöpande jurisdiktion

1. Specialdomstolen och Sierra Leones nationella domstolar skall ha jämlöpande jurisdiktion.

2. Specialdomstolen skall ha företräde framför Sierra Leones nationella domstolar. I varje skede av förfarandet får specialdomstolen formellt anmoda en nationell domstol att överföra lagföringen i enlighet med denna stadga och bevis- och förfarandereglerna.

Artikel 9

Negativ rättskraft (non bis in idem)

1. Ingen får lagföras vid en nationell domstol i Sierra Leone för gärningar för vilka han eller hon redan har lagförts av specialdomstolen.

2. Den som har lagförts av en nationell domstol för gärningar som avses i artiklarna 2–4 i denna stadga får senare lagföras av specialdomstolen

a) om den gärning för vilken han eller hon har lagförts har betecknats som ett brott enligt vanliga straffbestämmelser, eller

b. The national court proceedings were not impartial or independent, were designed to shield the accused from international criminal responsibility or the case was not diligently prosecuted.

b) om den nationella rättegången inte var opartisk eller oberoende, syftade till att undandra den anklagade från internationellt straffrättsligt ansvar eller målet inte handlades på ett omsorgsfullt sätt.

3. In considering the penalty to be imposed on a person convicted of a crime under the present Statute, the Special Court shall take into account the extent to which any penalty imposed by a national court on the same person for the same act has already been served.

3. Vid övervägande av vilket straff som skall utmätas för en person som har dömts för ett brott enligt denna stadga, skall specialdomstolen ta hänsyn till i vilken utsträckning ett straff som utmätts av en nationell domstol för samma person och för samma gärning redan har avtjänats.

Article 10

Amnesty

An amnesty granted to any person falling within the jurisdiction of the Special Court in respect of the crimes referred to in articles 2 to 4 of the present Statute shall not be a bar to prosecution.

Artikel 10

Amnesti

Amnesti som har beviljats en person som faller inom specialdomstolens jurisdiktion med avseende på de brott som avses i artiklarna 2–4 i denna stadga skall inte hindra lagföring.

Article 11

Organization of the Special Court

The Special Court shall consist of the following organs:

- a. The Chambers, comprising one or more Trial Chambers and an Appeals Chamber;
- b. The Prosecutor; and
- c. The Registry.

Article 12

Composition of the Chambers

1. The Chambers shall be composed of not less than eight (8) or more than eleven (11) independent judges, who shall serve as follows:

Artikel 11

Specialdomstolens organisation

Specialdomstolen skall bestå av följande organ:

- a) kamrarna, som omfattar en eller flera rättegångskammare, och en kammare för överklagande,
- b) åklagaren,
- c) registratorskontoret.

Artikel 12

Kamrarnas sammansättning

1. Kamrarna skall vara sammansatta av minst åtta och högst elva oberoende domare, som skall tjänstgöra enligt följande:

- a. Three judges shall serve in the Trial Chamber, of whom one shall be a judge appointed by the Government of Sierra Leone, and two judges appointed by the Secretary-General of the United Nations (hereinafter "the Secretary-General").
- a) Tre domare skall tjänstgöra i rättegångskammaren, av vilka en skall vara en domare tillsatt av Sierra Leones regering och två domare tillsatta av Förenta nationernas generalsekreterare (nedan kallad "generalsekreteraren").
- b. Five judges shall serve in the Appeals Chamber, of whom two shall be judges appointed by the Government of Sierra Leone, and three judges appointed by the Secretary-General.
- b) Fem domare skall tjänstgöra i kammaren för överklagande, av vilka två skall vara domare tillsatta av Sierra Leones regering och tre domare tillsatta av generalsekreteraren.
2. Each judge shall serve only in the Chamber to which he or she has been appointed.
2. En domare skall endast tjänstgöra i den kammare till vilken han eller hon har blivit tillsatt.
3. The judges of the Appeals Chamber and the judges of the Trial Chamber, respectively, shall elect a presiding judge who shall conduct the proceedings in the Chamber to which he or she was elected. The presiding judge of the Appeals Chamber shall be the President of the Special Court.
3. Domarna i kammaren för överklagande och domarna i rättegångskammaren skall utse en domare som ordförande som skall leda förhandlingarna i den kammare till vilken denna domare har tillsatts. Den domare som är ordförande i kammaren för överklagande skall vara specialdomstolens president.
4. If, at the request of the President of the Special Court, an alternate judge or judges have been appointed by the Government of Sierra Leone or the Secretary-General, the presiding judge of a Trial Chamber or the Appeals Chamber shall designate such an alternate judge to be present at each stage of the trial and to replace a judge if that judge is unable to continue sitting.
4. Om, på begäran av specialdomstolens president, en eller flera alternativa domare har tillsatts av Sierra Leones regering eller av generalsekreteraren, skall den domare som är ordförande i en rättegångskammare eller i kammaren för överklagande utse en sådan alternativ domare att närvara vid alla stadier av rättegången och ersätta en domare som är förhindrad att fullfölja rättegången.

Article 13

Qualification and appointment of judges

1. The judges shall be persons of high moral character, impartiality and integrity who possess the qualifications required in their respective countries for appointment to the highest judicial offices. They shall be independent in the performance of their functions, and shall not accept or seek instructions from any Government or any other source.

2. In the overall composition of the Chambers, due account shall be taken of the experience of the judges in international law, including international humanitarian law and human rights law, criminal law and juvenile justice.

3. The judges shall be appointed for a three-year period and shall be eligible for reappointment.

Article 14

Rules of Procedure and Evidence

1. The Rules of Procedure and Evidence of the International Criminal Tribunal for Rwanda obtaining at the time of the establishment of the Special Court shall be applicable *mutatis mutandis* to the conduct of the legal proceedings before the Special Court.

2. The judges of the Special Court as a whole may amend the Rules of Procedure and Evidence or adopt additional rules where the applicable Rules do not, or do not adequately, provide for a specific situation. In so doing, they may be guided, as appropriate, by the Criminal Procedure Act, 1965, of Sierra Leone.

Artikel 13

Domarnas kvalifikationer och tillsättning av domare

1. Domarna skall vara personer som har hög moral, är opartiska och har integritet och de kvalifikationer som krävs i deras respektive länder för utnämning till de högsta domarämbetena. De skall vara oberoende vid utförandet av sina uppgifter och får inte ta emot eller begära instruktioner från någon regering eller från någon annan källa.

2. Vid sammansättningen av kamrarna i sin helhet skall vederbörlig hänsyn tas till domarnas erfarenhet av folkrätt, innefattande internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter, straffrätt och brott begångna av unga lagöverträdare.

3. Domarna skall tillsättas för en treårsperiod och kunna omväljas.

Artikel 14

Bevis- och förfaranderegler

1. Internationella tribunalens för Rwanda bevis- och förfaranderegler som gäller vid tiden för inrättandet av specialdomstolen skall i tillämpliga delar gälla de rättsliga förfarandena inför specialdomstolen.

2. Domarna i specialdomstolen får i plenum ändra bevis- och förfaranderegler eller anta ytterligare regler när de tillämpliga reglerna inte alls, eller inte adekvat, reglerar en viss situation. När domarna gör detta, får de på lämpligt sätt vägledas av Sierra Leones straffprocesslag av 1965.

Article 15

The Prosecutor

1. The Prosecutor shall be responsible for the investigation and prosecution of persons who bear the greatest responsibility for serious violations of international humanitarian law and crimes under Sierra Leonean law committed in the territory of Sierra Leone since 30 November 1996. The Prosecutor shall act independently as a separate organ of the Special Court. He or she shall not seek or receive instructions from any Government or from any other source.

2. The Office of the Prosecutor shall have the power to question suspects, victims and witnesses, to collect evidence and to conduct on-site investigations. In carrying out these tasks, the Prosecutor shall, as appropriate, be assisted by the Sierra Leonean authorities concerned.

3. The Prosecutor shall be appointed by the Secretary-General for a three-year term and shall be eligible for re-appointment. He or she shall be of high moral character and possess the highest level of professional competence, and have extensive experience in the conduct of investigations and prosecutions of criminal cases.

4. The Prosecutor shall be assisted by a Sierra Leonean Deputy Prosecutor, and by such other Sierra Leonean and international staff as may be required to perform the functions assigned to him or her effectively and efficiently. Given the nature of the crimes committed and the particular sensitivities of girls, young women and children victims of rape, sexual assault, abduction and slavery of all kinds,

Artikel 15

Åklagaren

1. Åklagaren skall ansvara för utredningar avseende och åtal mot personer som bär det största ansvaret för allvarliga brott mot internationell humanitär rätt och brott mot Sierra Leones lag begångna inom detta lands territorium sedan den 30 november 1996. Åklagaren skall handla självständigt som ett särskilt organ inom specialdomstolen. Åklagaren får inte begära eller ta emot instruktioner från någon regering eller från någon annan källa.

2. Åklagarens kansli skall vara behörigt att förhöra misstänkta, offer och vittnen, att insamla bevisning samt att utföra utredningar på aktuell plats. Vid fullgörandet av dessa uppgifter skall åklagaren på lämpligt sätt biträdas av de berörda myndigheterna i Sierra Leone.

3. Åklagaren skall tillsättas av generalsekreteraren för en period om tre år och skall kunna omväljas. Åklagaren skall ha hög moral och vara mycket kompetent och erfaren i fråga om utredning och lagföring i brottmål.

4. Åklagaren skall biträdas av en biträdande åklagare från Sierra Leone och av sådan annan personal från detta land samt sådan internationell personal som kan behövas för att på ett effektivt sätt utföra de uppgifter som anförtrotts åklagaren. Mot bakgrund av de begångna brottsens art och den särskilt känsliga situation som flickor, unga kvinnor och barn som är offer för våldtäkt, sexuellt missbruk, bort-

due consideration should be given in the appointment of staff to the employment of prosecutors and investigators experienced in gender-related crimes and juvenile justice.

förande och allt slag av slaveri befinner sig i bör, vid tillsättning av åklagarens personal och utredare, vederbörlig hänsyn tas till erfarenhet av könsrelaterad brottslighet och brott begångna av unga lagöverträdare.

5. In the prosecution of juvenile offenders, the Prosecutor shall ensure that the child-rehabilitation programme is not placed at risk and that, where appropriate, resort should be had to alternative truth and reconciliation mechanisms, to the extent of their availability.

5. Vid lagföring av unga lagöverträdare skall åklagaren tillse att programmet för rehabilitering av barn inte äventyras och att, där så är lämpligt, bör alternativa metoder för sanning och försoning användas i den omfattning de är tillgängliga.

Article 16

The Registry

1. The Registry shall be responsible for the administration and servicing of the Special Court.

2. The Registry shall consist of a Registrar and such other staff as may be required.

3. The Registrar shall be appointed by the Secretary-General after consultation with the President of the Special Court and shall be a staff member of the United Nations. He or she shall serve for a three-year term and be eligible for re-appointment.

4. The Registrar shall set up a Victims and Witnesses Unit within the Registry. This Unit shall provide, in consultation with the Office of the Prosecutor, protective measures and security arrangements, counselling and other appropriate assistance for witnesses, victims who appear before the Court and others who are at risk on account of testimony given by such witnesses. The Unit personnel shall include experts in trauma,

Artikel 16

Registratorskontoret

1. Registratorskontoret skall ansvara för administrationen av och stödet till specialdomstolen.

2. Registratorns kansli skall bestå av en registrator och sådan annan personal som kan behövas.

3. Registratorn skall utnämnas av generalsekreteraren efter samråd med specialdomstolens president och skall ingå i Förenta nationernas personal. Registratorn skall tjänstgöra för en tid om tre år och skall kunna omväljas.

4. Registratorn skall inom registratorskontoret upprätta en brottsoffer- och vittnesenhet. Denna enhet skall i samråd med åklagarens kansli tillhandahålla skyddsåtgärder och säkerhetsarrangemang, rådgivning samt annan erforderlig hjälp till vittnen, brottsoffer som uppträder inför specialdomstolen och andra personer som är utsatta för fara till följd av vittnesmål som lämnats av sådana vittnen. I denna enhets personal skall ingå experter

including trauma related to crimes of sexual violence and violence against children.

med sakkunskap i fråga om trauma, däribland trauma som sammanhänger med sexualbrott och brott mot barn.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 2

Article 17

Artikel 17

Rights of the accused

Den tilltalades rättigheter

1. All accused shall be equal before the Special Court.

1. Alla tilltalade skall vara lika inför specialdomstolen.

2. The accused shall be entitled to a fair and public hearing, subject to measures ordered by the Special Court for the protection of victims and witnesses.

2. Den tilltalade skall ha rätt till en rättvis och offentlig rättegång med förbehåll för åtgärder beordrade av specialdomstolen till skydd för brottsoffer och vittnen.

3. The accused shall be presumed innocent until proved guilty according to the provisions of the present Statute.

3. Den tilltalade skall anses vara oskyldig till dess att han eller hon funnits skyldig i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

4. In the determination of any charge against the accused pursuant to the present Statute, he or she shall be entitled to the following minimum guarantees, in full equality:

4. Vid prövningen av anklagelser mot den tilltalade enligt denna stadga skall han eller hon fullt ut ha rätt till följande minimigarantier:

a. To be informed promptly and in detail in a language which he or she understands of the nature and cause of the charge against him or her;

a) att omedelbart och i detalj, på ett språk som han eller hon förstår, bli underrättad om beskaffenheten av, orsaken till och innehållet i anklagelserna mot honom eller henne,

b. To have adequate time and facilities for the preparation of his or her defence and to communicate with counsel of his or her own choosing;

b) att ha tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar och att kunna överlägga med en försvarare som han eller hon själv har valt,

c. To be tried without undue delay;

c) att få sin sak prövad utan oskäligt dröjsmål,

d. To be tried in his or her presence, and to defend himself or herself in person or through legal assistance of his or her own choosing; to be informed, if he or she does not have legal assistance,

d) att få sin sak prövad i sin närvaro och att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som den tilltalade fritt har valt; om den tilltalade inte har rättegångsbiträde, att bli informerad om sin

of this right; and to have legal assistance assigned to him or her, in any case where the interests of justice so require, and without payment by him or her in any such case if he or she does not have sufficient means to pay for it;

e. To examine, or have examined, the witnesses against him or her and to obtain the attendance and examination of witnesses on his or her behalf under the same conditions as witnesses against him or her;

f. To have the free assistance of an interpreter if he or she cannot understand or speak the language used in the Special Court;

g. Not to be compelled to testify against himself or herself or to confess guilt.

rätt till sådant, samt att, i varje mål där rättvisans intresse så kräver, kostnadsfritt få sig anvisat ett rättegångsbiträde, om han eller hon saknar erforderliga medel att betala för ett sådant,

e) att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom eller henne och att för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda under samma villkor som vittnen åberopade mot honom eller henne,

f) att kostnadsfritt få biträde av en tolk om den tilltalade inte förstår eller talar det språk som används i specialdomstolen,

g) att inte tvingas att vittna mot sig själv eller erkänna skuld.

Article 18

Judgement

The judgement shall be rendered by a majority of the judges of the Trial Chamber or of the Appeals Chamber, and shall be delivered in public. It shall be accompanied by a reasoned opinion in writing, to which separate or dissenting opinions may be appended.

Article 19

Penalties

1. The Trial Chamber shall impose upon a convicted person, other than a juvenile offender, imprisonment for a specified number of years. In determining the terms of imprisonment, the Trial Chamber shall, as appropriate, have recourse to the practice regarding prison sentences in the International Criminal Tribu-

Artikel 18

Dom

Domen skall beslutas av en majoritet av rättegångskammarens eller överklagandekammarens domare och skall meddelas offentligt. Domen skall åtföljas av en skriftlig motivering, till vilken kan fogas särskilda yttranden eller skiljaktiga meningar.

Artikel 19

Straff

1. Rättegångskammaren skall för en person som har fällts till ansvar och som inte är ung lagöverträdare, utmäta fängelsestraff för ett bestämt antal år. Vid fastställande av strafftiden skall rättegångskammaren på lämpligt sätt följa allmän praxis beträffande domar i Internationella tribunalen för

nal for Rwanda and the national courts of Sierra Leone.

2. In imposing the sentences, the Trial Chamber should take into account such factors as the gravity of the offence and the individual circumstances of the convicted person.

3. In addition to imprisonment, the Trial Chamber may order the forfeiture of the property, proceeds and any assets acquired unlawfully or by criminal conduct, and their return to their rightful owner or to the State of Sierra Leone.

Article 20

Appellate proceedings

1. The Appeals Chamber shall hear appeals from persons convicted by the Trial Chamber or from the Prosecutor on the following grounds:

a. A procedural error;

b. An error on a question of law invalidating the decision;

c. An error of fact which has occasioned a miscarriage of justice.

2. The Appeals Chamber may affirm, reverse or revise the decisions taken by the Trial Chamber.

3. The judges of the Appeals Chamber of the Special Court shall be guided by the decisions of the Appeals Chamber of the International Tribunals for the former Yugoslavia and for Rwanda. In the interpretation and application of the laws of Sierra Leone, they shall be guided by the decisions of the Supreme Court of Sierra Leone.

Rwanda och Sierra Leones nationella domstolar.

2. Vid straffmätning bör rättegångskammaren beakta sådana omständigheter som brottets svårhetsgrad och den dömdes personliga förhållanden.

3. Utöver fängelse får rättegångskammaren bestämma om förverkande av egendom, utbyte och tillgångar som förvärvats olagligen eller genom brottslig gärning och om återlämnande av dem till de rättmätiga ägarna eller till staten Sierra Leone.

Artikel 20

Överklagande

1. Kammaren för överklagande skall behandla överklaganden från personer som förklarats skyldiga av rättegångskammaren eller från åklagaren på följande grunder:

a) rättegångsfel,

b) felaktig rättstillämpning som gör domen ogiltig, eller

c) felaktig bevisvärdering som har lett till en oriktig dom.

2. Kammaren för överklagande får fastställa, upphäva eller revidera en rättegångskammars beslut.

3. Domarna i specialdomstolens överklagandekammare skall vägledas av besluten i överklagandekammaren i Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien och Internationella tribunalen för Rwanda. Vid tolkningen och tillämpningen av Sierra Leones lagar skall de vägledas av beslut av Sierra Leones högsta domstol.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 2

Article 21

Review proceedings

1. Where a new fact has been discovered which was not known at the time of the proceedings before the Trial Chamber or the Appeals Chamber and which could have been a decisive factor in reaching the decision, the convicted person or the Prosecutor may submit an application for review of the judgement.

2. An application for review shall be submitted to the Appeals Chamber. The Appeals Chamber may reject the application if it considers it to be unfounded. If it determines that the application is meritorious, it may, as appropriate:

a. Reconvene the Trial Chamber;

b. Retain jurisdiction over the matter.

Article 22

Enforcement of sentences

1. Imprisonment shall be served in Sierra Leone. If circumstances so require, imprisonment may also be served in any of the States which have concluded with the International Criminal Tribunal for Rwanda or the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia an agreement for the enforcement of sentences, and which have indicated to the Registrar of the Special Court their willingness to accept convicted persons. The Special Court may conclude similar agreements for the enforcement of sentences with other States.

2. Conditions of imprisonment, whether in Sierra Leone or in a

Artikel 21

Omprövning

1. Om en ny omständighet framkommer, som inte var känd vid tiden för förfarandet i rättegångskammaren eller i kammaren för överklagande och som kunde ha haft avgörande betydelse för utgången, får den som förklarats skyldig eller åklagaren inlämna en ansökan om omprövning av domen.

2. En ansökan om omprövning skall inlämnas till kammaren för överklagande. Denna kammare får avslå ansökan, om den anser den vara ogrundad. Om den finner ansökan välgrundad, får den beroende på vad som är mest lämpligt

a) återinkalla rättegångskammaren,

b) behålla jurisdiktion över saken.

Artikel 22

Straffverkställighet

1. Fängelsestraff skall avtjänas i Sierra Leone. Om förhållandena kräver det, får fängelsestraff också avtjänas i någon av de stater som med Internationella tribunalen för Rwanda eller Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien har ingått avtal om verkställighet av domar och som till specialdomstolens registrator har meddelat att de är beredda att ta emot dömda personer. Specialdomstolen får ingå liknande avtal om verkställighet av domar med andra stater.

2. Fängelseförhållandena, både i Sierra Leone och i tredje stat, skall

third State, shall be governed by the law of the State of enforcement subject to the supervision of the Special Court. The State of enforcement shall be bound by the duration of the sentence, subject to article 23 of the present Statute.

Article 23

Pardon or commutation of sentences

If, pursuant to the applicable law of the State in which the convicted person is imprisoned, he or she is eligible for pardon or commutation of sentence, the State concerned shall notify the Special Court accordingly. There shall only be pardon or commutation of sentence if the President of the Special Court, in consultation with the judges, so decides on the basis of the interests of justice and the general principles of law.

Article 24

Working language

The working language of the Special Court shall be English.

Article 25

Annual Report

The President of the Special Court shall submit an annual report on the operation and activities of the Court to the Secretary-General and to the Government of Sierra Leone.

bestämmas av verkställighetsstatens lagar under specialdomstolens överinseende. Den stat där straffet avtjänas skall vara bunden av straffets längd med beaktande av artikel 23 i denna stadga.

Artikel 23

Nåd eller förvandling av straff

Om den dömda personen enligt tillämplig lag i den stat där han eller hon är fängslad kan komma i fråga för nåd eller straffnedsättning, skall den berörda staten underrätta specialdomstolen. Nåd eller straffnedsättning kan förekomma endast om specialdomstolens president i samråd med domarna så bestämmer i rättvisans och de allmänna rättsprincipernas intresse.

Artikel 24

Arbetspråk

Specialdomstolens arbetspråk skall vara engelska.

Artikel 25

Årsrapport

Specialdomstolens president skall till generalsekreteraren och till Sierra Leones regering avge en årsrapport om specialdomstolens verksamhet.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 2

Avtal om straffverkställighet med Specialdomstolen för Sierra Leone

Prop. 2005/06:93
Bilaga 3

Agreement between the Special Court for Sierra Leone and the Government of Sweden on the Enforcement of Sentences of the Special Court for Sierra Leone

Avtal om straffverkställighet mellan Sveriges regering och Specialdomstolen för Sierra Leone avseende domar som meddelats av Specialdomstolen för Sierra Leone

The Special Court for Sierra Leone, established by the Agreement between the United Nations and the Government of Sierra Leone on the Establishment of the Special Court for Sierra Leone signed on 16 January 2002 (hereinafter "Special Court") and

Specialdomstolen för Sierra Leone, inrättad genom avtalet mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering om inrättande av Specialdomstolen för Sierra Leone, undertecknat den 16 januari 2002, nedan kallad *specialdomstolen*, och

The Government of Sweden (hereinafter "requested State"),

Sveriges regering, nedan kallad *den anmodade staten*,

RECALLING Article 22 of the Statute of the Special Court annexed to the Agreement between the United Nations and the Government of Sierra Leone on the Establishment of the Special Court for Sierra Leone, according to which imprisonment of persons sentenced by the Special Court shall be served in Sierra Leone; or if circumstances so require, in any State that has concluded with the International Criminal Tribunal For Rwanda or the International Criminal Tribunal for former Yugoslavia an agreement for the enforcement of sentences and which has indicated to the Special Court its willingness to accept convicted persons; or alternatively, in any State with which the Special Court has concluded similar agreements;

som erinrar om artikel 22 i specialdomstolens stadga, som är bilagd avtalet mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering om inrättande av Specialdomstolen för Sierra Leone, enligt vilken fängelsestraff som ådömts personer av specialdomstolen skall avtjänas i Sierra Leone eller, om omständigheterna så kräver, i en stat som med Internationella brottmålstribunalen för Rwanda eller Internationella tribunalen för brott i f.d. Jugoslavien har slutit avtal om straffverkställighet och för specialdomstolen har förklarat sig villig att ta emot dömda personer eller, alternativt, i en stat som har slutit ett liknande avtal med specialdomstolen,

RECALLING United Nations Security Council Resolution 1470 (2003), adopted on 28 March 2003, which urges all the States to cooperate fully with the Special Court;

som åberopar Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 1470 (2003), av den 28 mars 2003, i vilken alla medlemsstater uppmanas att fullt ut samarbeta med specialdomstolen,

NOTING the willingness of the requested State to enforce sentences regarding violations of international humanitarian law imposed by the Special Court;

som noterar att den anmodade staten har förklarat sig beredd att verkställa domar om brott mot internationell humanitär rätt som meddelats av specialdomstolen,

RECALLING the provisions of the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners approved by ECOSOC resolutions 663 C XXIV of 31 July 1957 and 2067 (LXII) of 13 May 1977, the Body of Principles for the Protection of all Persons under any Form of Detention or Imprisonment adopted by General Assembly resolution 43/173 of 9 December 1988, and the Basic Principles for the Treatment of Prisoners adopted by General Assembly resolution 45/111 of 14 December 1990;

som åberopar bestämmelserna i Förenta nationernas standardminiregler för behandling av interner, antagen genom ECOSOC-resolutionerna 663 C (XXIV) av den 31 juli 1957 och 2067 (LXII) av den 13 maj 1977, principerna till skydd av alla personer under någon form av frihetsberövande, antagna genom Förenta nationernas generalförsamlings resolution 43/173 av den 9 december 1988, samt principerna för behandling av interner, antagna genom generalförsamlingens resolution 45/111 av den 14 december 1990,

IN ORDER to give effect to the judgements and sentences of the Special Court;
HAVE AGREED as follows:

har kommit överens om följande för att verkställa specialdomstolens domar och påföljder.

Article 1

Artikel 1

Purpose and Scope of the Agreement

Avtalets syfte och omfattning

This Agreement shall regulate matters relating to or arising out of all requests to the requested State to enforce sentences imposed by the Special Court.

Detta avtal skall reglera frågor som sammanhänger med eller uppstår till följd av alla framställningar till den anmodade staten att verkställa domar som meddelats av specialdomstolen.

Article 2

Procedure

1. A request to the requested State to enforce a sentence shall be made by the Registrar of the Special Court (hereinafter "Registrar"), with the approval of the President of the Special Court.

2. The Registrar shall provide the following documents to the requested State when making the request:

a. a certified copy of the judgment;

b. a statement indicating how much of the sentence has already been served, including information on any pre-trial detention;

c. when appropriate, any medical or psychological reports on the convicted person, any recommendation for his or her further treatment in the requested State and any other factor relevant to the enforcement of the sentence; and

d. certified copies of identification papers of the convicted person in the possession of the Special Court.

3. The requested State shall promptly decide upon the request of the Registrar, in accordance with national law, and inform the Registrar in writing of its decision whether or not to accept the convicted person.

Artikel 2

Förfarande

1. En framställning till den anmodade staten att verkställa ett straff skall göras av specialdomstolens registrator efter godkännande av specialdomstolens president.

2. Registratorn skall vid en framställning lämna den anmodade staten följande handlingar:

a) En bestyrkt kopia av domen.

b) En förklaring om hur stor del av straffet som redan har avtjänats, innefattande uppgifter om frihetsberövande före rättegång.

c) I förekommande fall, journaler angående den dömda personens fysiska och mentala hälsa, eventuella rekommendationer angående vidare behandling av honom eller henne i den anmodade staten samt andra omständigheter som är av betydelse för verkställande av straffet.

d) Bestyrkta kopior av identitetshandlingar för den dömda personen som innehas av specialdomstolen.

3. Den anmodade staten skall ofördröjligen i enlighet med gällande nationell lag fatta beslut om registrators framställning och skriftligen underrätta registratorn om beslutet.

Article 3

Enforcement

1. In enforcing the sentence pronounced by the Special Court, the competent national authorities of the requested State shall be bound by the duration of the sentence.

2. The conditions of imprisonment shall be governed by the law of the requested State, subject to the supervision of the Special Court, as provided for in Articles 6 to 8 and paragraphs 2 and 3 of Article 9 below.

3. The conditions of imprisonment shall be compatible with the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, the Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment and the Basic Principles for the Treatment of Prisoners.

Article 4

Transfer of the convicted person

1. The Registrar shall make appropriate arrangements for the transfer of the convicted person from the Special Court to the competent authorities of the requested State. Prior to his or her transfer, the convicted person will be informed by the Registrar of the contents of this Agreement.

2. If, after the transfer of the convicted person to the requested State, the Special Court, in accordance with its Rules of Procedure and Evidence, orders

Artikel 3

Verkställighet

1. Vid verkställande av specialdomstolens dom skall de behöriga myndigheterna i den anmodade staten vara bundna av längden av det straff som specialdomstolen bestämt.

2. Fängelsestraffet skall verkställas i enlighet med lagen i den anmodade staten under överinseende av specialdomstolen i enlighet med artiklarna 6–8 och artikel 9.2–9.3 i detta avtal.

3. Förhållandena i fängelset skall vara förenliga med Förenta nationernas standardminimiregler för behandling av interner, principerna för skydd av alla personer under någon form av frihetsberövande samt principerna för behandling av interner.

Artikel 4

Överföring av den dömda personen

1. Registratorn skall vidta lämpliga åtgärder för överföring av den dömda personen från specialdomstolen till de behöriga myndigheterna i den anmodade staten. Innan överföringen sker, skall registratorn underrätta den dömda personen om innehållet i detta avtal.

2. Om specialdomstolen i enlighet med sin rättegångsordning och sina bevisregler efter det att den dömda personen har överförts till den anmodade staten begär att denna person

that the convicted person appears as a witness in a proceeding before it, the convicted person shall, in accordance with the national law of the requested State, be transferred temporarily to the Special Court for that purpose, conditional on his or her return to the requested State within the period decided by the Special Court.

skall inställa sig som vittne vid en rättegång i specialdomstolen, skall personen i enlighet med den anmodade statens nationella lag tillfälligt överföras till specialdomstolen i detta syfte under förutsättning att personen återsänds till den anmodade staten inom den tid som specialdomstolen har bestämt.

3. The Registrar shall transmit the order for the temporary transfer of the convicted person to the national authorities of the requested State. The Registrar shall ensure the proper transfer of the convicted person from the requested State to the Special Court and back to the requested State for the continued imprisonment after the expiration of the period of temporary transfer decided by the Special Court. The convicted person shall receive credit for the period he or she may have spent in the custody of the Special Court.

3. Registratorn skall meddela de behöriga myndigheterna i den anmodade staten om begäran om tillfällig överföring av den dömda personen. Registratorn skall tillse att den dömda personen överförs på vederbörligt sätt från den anmodade staten till specialdomstolen och, sedan den tid för den tillfälliga överföringen som specialdomstolen bestämt har löpt ut, på motsvarande sätt överförs tillbaka till den anmodade staten för fortsatt verkställighet. Den dömda personen skall få tillgodoräkna sig tid som han eller hon har varit frihetsberövad vid specialdomstolen.

Article 5

Non-bis-in-idem

The convicted person shall not be tried before a court of the requested State for acts constituting a crime falling within the jurisdiction of the Special Court, for which he or she has already been tried by the Special Court.

Artikel 5

Non bis in idem

Den dömda personen får inte ställas inför rätta vid en domstol i den anmodade staten för gärningar som omfattas av specialdomstolens jurisdiktion och för vilka han eller hon tidigare har lagförts av specialdomstolen.

Article 6

Inspection

1. The competent authorities of the requested State shall allow the inspection of the conditions

Artikel 6

Inspektion

1. De behöriga myndigheterna i den anmodade staten skall tillåta Internationella rödakorskommittén, ICRC,

of detention and the treatment of the prisoner(s) by the International Committee of the Red Cross (hereinafter "ICRC"). The frequency of visits shall be determined by the ICRC. The Special Court can furthermore request the ICRC to carry out such an inspection. The ICRC shall submit a confidential report based on the findings of these inspections to the requested States and to the President of the Special Court.

att inspektera förhållandena i fängelset och behandlingen av internerna eller internerna. Besöksfrekvensen skall bestämmas av ICRC. Specialdomstolen kan vidare begära att ICRC verkställer en sådan inspektion. ICRC skall till den anmodade staten och till specialdomstolens president avge en konfidentiell rapport på grundval av vad som framkommer vid dessa inspektioner.

2. The requested State and the President of the Special Court shall consult each other on the findings of the reports referred to in the previous paragraph. The President of the Special Court may thereafter request the requested State to report to him or her any changes in the conditions of detention suggested by the ICRC.

2. Den anmodade staten skall samråda med specialdomstolens president om vad som framkommer i de rapporter som avses i punkt 1 ovan. Presidenten får därefter begära att den anmodade staten rapporterar till honom eller henne om eventuella ändringar av fängelseförhållandena som föreslagits av ICRC.

Article 7

Information

1. The requested State shall immediately notify the Registrar of the following:

a) if the convicted person has completed his or her sentence, two months prior to such completion;

b) if the convicted person has escaped from custody;

c) if the convicted person has deceased; and

d) if the convicted person becomes eligible for early release, pardon or commutation

Artikel 7

Underrättelser

1. Den anmodade staten skall omedelbart underrätta registratören

a) när två månader återstår av strafftiden,

b) om den dömda personen har rymt,

c) om den dömda personen har avlidit och

d) om den dömda personen kan komma i fråga för frigivning i förtid, nåd eller straffnedsättning sex månader i

of sentence, six months or as soon as practicable prior to such early release, pardon or commutation of sentence.

2. Notwithstanding the previous paragraph, the Registrar and the requested State shall consult each other on all matters relating to the enforcement of the sentence upon the request of either party.

Article 8

Early release, pardon and commutation of sentences

1. If, pursuant to the applicable national law of the requested State, the convicted person is eligible for early release, pardon or commutation of the sentence, the requested State shall notify this to the Registrar, in advance of such eligibility, and shall include in any such notification all the circumstances pertaining to the eligibility for early release, pardon or commutation of the sentence.

2. The Special Court will give its view as to whether early release, pardon or commutation of sentence is appropriate. The requested State will take these views into consideration and respond to the Special Court prior to taking any decision in the matter.

3. Following the receipt of the response, the Special Court may request the transfer of the convicted person in accordance with paragraph 2 of Article 9.

förväg eller så snart det är praktiskt möjligt.

2. Utan hinder av bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel skall registratorn och den anmodade staten, på begäran av endera parten, samråda i alla frågor som rör verkställigheten av straffet.

Artikel 8

Frigivning i förtid, nåd och straffnedsättning

1. Den anmodade staten skall i förväg meddela registratorn om den dömda personen enligt dess tillämpliga lag kan komma i fråga för frigivning i förtid, nåd eller straffnedsättning. Ett sådant meddelande skall innehålla alla de omständigheter som medför att den dömda personen kan komma i fråga för en sådan åtgärd.

2. Specialdomstolen skall yttra sig om lämpligheten av frigivning i förtid, nåd eller straffnedsättning. Den anmodade staten skall beakta yttrandet och svara specialdomstolen innan den fattar beslut i frågan.

3. När specialdomstolen har tagit emot svaret, får den begära att den dömda personen överförs i enlighet med artikel 9.2.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 3

Article 9

Termination of enforcement

1. The enforcement of the sentence shall terminate:

a. when the convicted person has completed his or her sentence;

b. when the convicted person has died;

c. when the convicted has been released as a result of being granted early release, pardon or commutation of sentence; or

d. when the Special Court has issued a decision as referred to in paragraph 2.

2. The Special Court may at any time decide to request the termination of the enforcement in the requested State and transfer the convicted person to another State or to the Special Court.

3. The competent authorities of the requested State shall terminate the enforcement of the sentence as soon as it is informed by the Registrar of any decision or measure as a result of which the sentence ceases to be enforceable.

4. Upon the termination of the enforcement of a sentence, the Registrar shall in consultation with the requested State make the appropriate arrangements for the transfer of the convicted person from the requested State or in the case of death, the repatriation of the convicted person's body.

Artikel 9

Upphörande av straffverkställigheten

1. Straffverkställigheten skall upphöra

a) när den dömda personen har avtjänat straffet,

b) när den dömda personen har avlidit,

c) när den dömda personen har frigivits till följd av frigivning i förtid, nåd eller straffnedsättning, eller

d) när specialdomstolen meddelat beslut med stöd av punkt 2 i denna artikel.

2. Specialdomstolen får när som helst besluta att begära att verkställigheten avbryts i den anmodade staten och att den dömda personen överförs till en annan stat eller till specialdomstolen.

3. De behöriga myndigheterna i den anmodade staten skall avbryta straffverkställigheten så snart de har blivit underrättade av registratören om beslut eller åtgärd som medför att domen inte längre kan verkställas.

4. Vid upphörande av straffverkställigheten skall registratören i samråd med den anmodade staten vidta lämpliga åtgärder för att från den anmodade staten överföra den dömda personen eller, om den dömda personen har avlidit, dennes kropp.

Article 10

Impossibility to enforce sentence

If, at any time after the decision has been taken to enforce the sentence, for any legal or practical reasons, further enforcement has become impossible, the requested State shall promptly inform the Registrar. The Registrar shall make the appropriate arrangements for the transfer of the convicted person. The competent authorities of the requested State shall allow for at least sixty days following the notification of the Registrar before taking other measures on the matter.

Artikel 10

Hinder mot straffverkställighet

Om det, sedan beslut att verkställa straffet har fattats, av rättsliga eller praktiska skäl har blivit omöjligt att fullfölja verkställandet av straffet, skall den anmodade staten omedelbart underrätta registratören. Registratören skall vidta lämpliga åtgärder för att överföra den dömda personen. De behöriga myndigheterna i den anmodade staten får inte vidta andra åtgärder i ärendet förrän 60 dagar har förflutit från det att registratören underrättades.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 3

Article 11

Costs

1. Unless the parties agree otherwise, the Special Court shall bear the expenses related to the following:

a. the transfer of the convicted person to and from the requested State, including the temporary transfer to and from the Special Court for the purposes of appearing as a witness in a proceeding before the Special Court; and

b. the repatriation of the body of the convicted person, in case of his or her death.

2. The requested State shall pay all other expenses incurred by the enforcement of the sentence, including, but not limited to, medical treatment for the convicted person, if needed.

Artikel 11

Kostnader

1. Om parterna inte kommer överens om annat, skall specialdomstolen betala de kostnader som hänför sig till följande:

a) Överföringen av den dömda personen till och från den anmodade staten, däribland tillfällig överföring till och från specialdomstolen i syfte att vittna i en rättegång i specialdomstolen.

b) Överföringen av den dömda personens kropp om han eller hon dör.

2. Den anmodade staten skall betala alla andra kostnader som förorsakas av verkställandet av straffet, däribland, men inte begränsat till, nödvändig medicinsk behandling av den dömda personen.

Article 12

Entry into force

This Agreement shall be signed by both Parties. It shall be subject to ratification by Sweden, and shall enter into force on the first day of the first month following the date of receipt by the Special Court of the notification from Sweden of its ratification

Artikel 12

Ikraftträdande

Detta avtal skall undertecknas av båda parter. Det skall ratificeras av Sverige och träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter dagen för specialdomstolens mottagande av Sveriges meddelande om ratifikationen.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 3

Article 13

Duration of the Agreement

1. This Agreement shall remain in force as long as sentences of the Special Court are being enforced by the requested State under the terms and conditions of this Agreement.

2. Upon consultation, either party may terminate this Agreement, with two months' prior notice in writing. This Agreement shall not be terminated before the sentences to which this Agreement applies have been terminated and, if applicable, before the transfer of the convicted person as provided for in Article 10 has been effected.

Artikel 13

Avtalets varaktighet

1. Detta avtal skall förbli i kraft så länge specialdomstolens domar verkställs av den anmodade staten i enlighet med bestämmelserna i avtalet.

2. Vardera parten får efter samråd skriftligen säga upp detta avtal med två månaders uppsägningstid. Avtalet skall inte upphöra att gälla förrän de straff som det omfattar har upphört och, i förekommande fall, överföringen av en dömd person har verkställts i enlighet med artikel 10.

Article 14

Amendment

This Agreement may be amended by mutual consent of the parties.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, duly authorized thereto, have signed this Agreement.

Artikel 14

Ändringar

Detta avtal får ändras genom ömsesidigt samtycke av parterna.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta avtal.

Done at Freetown this 15th day of October, 2004, in duplicate, in the English language. Undertecknat i Freetown den 15 oktober 2004 i två exemplar på engelska språket. Prop. 2005/06:93 Bilaga 3

For the Special Court for Sierra Leone: För Specialdomstolen för Sierra Leone:

Robin Vincent

Robin Vincent

Registrar

Registrator

For the Government of Sweden: För Sveriges regering:

Hans Dahlgren

Hans Dahlgren

State Secretary for Foreign Affairs Kabinettssekreterare

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2005/06:93

Bilaga 4

Följande instanser har beretts tillfälle att lämna remissyttrande: Riksdagens ombudsmän, Hovrätten för Västra Sverige, Stockholms tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvårdsstyrelsen, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala Universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Sveriges advokatsamfund, Svenska Röda Korset.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt¹

dels att rubriken närmast före 10 § skall utgå,

dels att rubriken till lagen samt 1 och 2 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 8 b och 9 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt

Lag om Sveriges samarbete med internationella brottmålsribunaler

Denna lag gäller i förhållande till

– den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 25 maj 1993 inrättade internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien *och*

– den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 8 november 1994 inrättade internationella tribunalen för Rwanda.

Om någon av tribunalerna begär rättsligt biträde av Sverige, skall den begärda åtgärden vidtas enligt vad som sägs i denna lag.

1 §²

Denna lag gäller i förhållande till

1. den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 25 maj 1993 inrättade internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien,

2. den av Förenta nationernas säkerhetsråd den 8 november 1994 inrättade internationella tribunalen för Rwanda, *och*

3. *den genom avtal den 16 januari 2002 mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering inrättade Specialdomstolen för Sierra Leone.*

I förhållande till Specialdomstolen för Sierra Leone gäller följande.

1. *Vid utlämning tillämpas 8 b § i stället för 3–8 a §§.*

2. *Vid rättslig hjälp tillämpas 9 a § i stället för 9 §.*

3. *Bestämmelserna i 13 § första stycket om överförande av lagföring skall inte tillämpas.*

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1995:1306.

² Senaste lydelse 1995:1306.

2 §³

En ansökan som avses i 1 § skall ges in till Justitiedepartementet. Underrättelser i och redovisning av ett ärende till *tribunalen* skall vidarebefordras av Justitiedepartementet.

En ansökan från någon av *tribunalerna* skall ges in till Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Underrättelser i och redovisning av ett ärende till *en tribunal* skall vidarebefordras av Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

En ansökan och bifogade handlingar enligt denna lag skall vara skrivna på engelska eller svenska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

8 b §

I fråga om utlämning till Specialdomstolen för Sierra Leone tillämpas lagen (1957:668) om utlämning för brott, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 9 §, 18 § andra stycket sista meningen, 26 § och 26 b § lagen om utlämning för brott skall dock inte tillämpas.

Utlämning till Specialdomstolen för Sierra Leone får ske även om utlämning till en annan stat inte skulle vara möjlig enligt 2 §, 4 § eller 10 § andra stycket lagen om utlämning för brott.

Ett beslut om häktning eller en dom som Specialdomstolen för Sierra Leone har meddelat i behörig ordning skall godtas som grund för ett beslut om utlämning, om det inte framgår att häktningsbeslutet eller domslutet är uppenbart oriktigt.

9 a §⁴

I fråga om rättslig hjälp till Specialdomstolen för Sierra Leone tillämpas lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål skall dock inte

³ Senaste lydelse 2002:330.

⁴ Tidigare 9 a § upphävd genom 2002:330.

tillämpas.

Regeringen får besluta att rättslig hjälp får lämnas till Specialdomstolen för Sierra Leone även om det skulle finnas hinder mot att lämna rättslig hjälp till en annan stat på grund av att den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Om en åklagare eller domstol finner att ansökan bör avslås på den grunden, skall ansökan överlämnas till regeringen.

Specialdomstolen för Sierra Leone skall ges tillfälle att yttra sig innan rättslig hjälp förenas med sådana villkor som avses i 5 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-01-24

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, justitierådet Leif Thorsson och regeringsrådet Lars Wennerström.

Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

Enligt en lagrådsremiss den 15 december 2005 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Jenny Janlöv.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

I lagrådsremissen behandlas Sveriges samarbete med den Specialdomstol för Sierra Leone som inrättats genom avtal mellan Förenta nationerna (FN) och Sierra Leones regering. Lagstiftning föreslås i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål samt om verkställighet i Sverige av fängelsestraff som har utdömts av Specialdomstolen. När det gäller straffverkställighet bygger förslaget på ett avtal mellan Sveriges regering och Specialdomstolen. Nödvändig lagstiftning föreslås bli införd i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt (tribunallagen). I denna lag regleras f.n. samarbetet med Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen.

Sverige lämnar sedan gammalt internationell rättslig hjälp i brottmål i olika former. Rättslig hjälp lämnas i princip både till stater som Sverige har träffat en överenskommelse med om internationell rättslig hjälp och sådana stater som inte kan stödja en framställning om rättslig hjälp på en särskild överenskommelse. Samarbetet bygger dock främst på konventioner och avtal. Under senare år har också lagstiftning genomförts som möjliggör att rättslig hjälp i brottmål ges inte bara i förhållande till en enskild stat utan också i förhållande till vissa internationella domstolar (jfr den redan nämnda tribunallagen).

Jugoslavien- och Rwandatribunalerna har inrättats med stöd av bestämmelserna i kapitel VII i FN-stadgan, vilket innebar att besluten om inrättande av dessa tribunaler blev omedelbart bindande för samtliga FN:s medlemsstater. Medlemsstaterna är t.ex. skyldiga att bistå tribunalerna med upptagande av vittnesmål, gripande eller kvarhållande av personer och överlämnande eller överföring av anklagade till tribunalerna. På motsvarande sätt uppkom genom Sveriges tillträde till Romstadgan när denna stadga trädde i kraft en bindande förpliktelse att till fullo samarbeta med Internationella brottmålsdomstolen i enlighet med de närmare bestämmelser som ges i stadgan (artikel 86). Dessa domstolar är således att se som organ som tillkommit genom ett mellanfolkligt samarbete i vilket Sverige utgjort en av parterna och där Sverige i olika avseenden genom sitt inträde i samarbetet blivit förpliktat att samarbeta

med domstolarna. Härutöver har även frivilliga straffverkställighetsavtal träffats.

I förhållande till de nu nämnda domstolarna skiljer sig det samarbete som förutsätts ske med Specialdomstolen för Sierra Leone i flera väsentliga avseenden. Specialdomstolen har upprättats genom ett avtal mellan Sierra Leone och FN och Sveriges åtaganden såväl vad avser straffverkställighet som övriga åtaganden bygger helt på frivillighet från svensk sida, där åtagandena sammantaget, såsom de framgår av nu föreliggande lagförslag, också får ses som mindre förpliktande jämfört med de åtaganden som åvilar Sverige gentemot Jugoslavien- och Rwanda-tribunalerna och den Internationella brottmålsdomstolen.

I samband med att lagstiftning infördes för Sveriges samarbete med Jugoslavien- och Rwandatribunalerna övervägdes – sannolikt mot bakgrund av att samarbetet vilade på sådana redan ingångna bindande förpliktelser som följde av Sveriges medlemskap i FN – inga grundlagsändringar (prop. 1993/94:142 och 1995/96:48). Vid behandling av de förslag till lagstiftning som krävdes för att Sverige – sedan Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen ratificerats den 28 juni 2001 och Sverige därigenom åtog sig helt nya förpliktelser – skulle kunna fullgöra de förpliktelser som enligt stadgan gällde för samarbete med domstolen redovisades dock relativt ingående de bedömningar som kunde göras när det gällde Romstadgans förhållande till regeringsformen, RF (prop. 2000/01:122 s. 84 ff.).

Med hänsyn till den skillnad som föreligger när det gäller bakgrund och struktur på samarbetet med Specialdomstolen och övriga ovan berörda domstolar – inte minst det förhållandet att verkställighetsavtalet utgör en överenskommelse med en enskild domstol och inte med en eller flera stater eller en mellanfolklig organisation som Sverige är eller att avser att bli ansluten till – hade det varit värdefullt om det även inom ramen för nu föreliggande lagstiftningsarbete närmare belysts hur avtalet med Specialdomstolen förhåller sig till regeringsformens bestämmelser i 10 kap. rörande internationella överenskommelser, varvid en bedömning bort göras med avseende på såväl regeringens möjligheter att träffa överenskommelser med Specialdomstolen som riksdagens medverkan. Vidare saknas en analys av huruvida avtalet och de nu föreslagna lagändringarna innebär att beslutanderätt eller rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter överläts till Specialdomstolen och om, så är fallet, detta överensstämmer med bestämmelserna i 10 kap. 5 § RF.

Enligt 10 kap. 1 § RF ingår regeringen överenskommelse med annan stat eller med mellanfolklig organisation, varmed traditionellt sett torde avses organisationer som är rättssubjekt enligt folkrätten dvs. i huvudsak sådana där stater är medlemmar. Hit torde dock också få räknas organisationer som upprättats genom avtal mellan flera stater utan att för den skull de enskilda staterna ses som medlemmar i organisationerna.

En för Sverige bindande överenskommelse får vidare enligt 10 kap. 2 §, med vissa undantag, inte ingås utan godkännande från riksdagens sida om den förutsätter att lag ändras eller upphävs eller att ny lag stiftas.

I 10 kap. 5 § finns bestämmelser som i olika avseenden reglerar omfattningen av de befogenheter riksdagen äger överlåta. Första stycket behandlar den beslutanderätt som kan överlåtas till EU medan andra stycket behandlar förfarandet vid överlåtelser i annat fall av

konstitutionella befogenheter som direkt grundar sig på RF till icke-svenska organ. Förutsättningarna för riksdagen att överlåta rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter som ej grundar sig på RF behandlas här efter i paragrafens fjärde stycke. Stadgandet i sistnämnda stycke medger också att riksdagen i lag får bemyndiga regeringen eller annan myndighet att i särskilda fall besluta om sådan överlåtelse. Innefattar uppgiften myndighetsutövning skall dock riksdagens förordnande ske genom beslut med kvalificerad majoritet.

Vad gäller det mellan regeringen och Specialdomstolen träffade avtalet om straffverkställighet utgör det inte något avtal mellan stater och en förutsättning för regeringens behörighet att träffa en överenskommelse med domstolen är således att denna är att se som en mellanfolklig organisation. Det kan då konstateras att Sverige inte är medlem av domstolen och att den till skillnad mot t.ex. den Internationella brottmålsdomstolen inte heller inrättats genom ett mellanstatligt avtal. Mot nu angiven bakgrund framstår det som tveksamt om Specialdomstolen, oaktat att den onekligen är att bedöma som ett eget rättssubjekt, skall ses som ett sådant organ med vilket regeringen enligt 10 kap. 1 § RF äger träffa överenskommelser. Det avtal som nu avses att föreläggas riksdagen för godkännande är dock, som också förutsätts i avtalet, med hänsyn till de lagändringar som erfordras för att avtalet skall kunna fullföljas av den karaktär att riksdagens godkännande erfordras innan det träder i kraft.

Vad här efter angår den bedömning som kan göras med avseende på hur överenskommelsen och de föreslagna lagändringarna överensstämmer med bestämmelserna i 10 kap. 5 § RF kan först konstateras att såväl frågor rörande utlämnande för lagföring som straffverkställighetsfrågor i tid och rum tar sikte på händelser som utspelats i Sierra Leone. Det framstår därför som helt osannolikt att Specialdomstolen skulle kunna komma att behandla frågor som har beröring med förhållanden i Sverige och avse t.ex. frågor rörande ansvar för brott i tjänsten av ett statsråd.

Även om svenska materiella straffrättsliga bestämmelser numera i och för sig överensstämmer med brott som domstolen enligt sin stadga kan komma att pröva torde det vidare inte heller i övrigt, vare sig på grundval av överenskommelsen eller på grundval av lagförslaget, bli fråga om överlåtelse av beslutanderätt som grundar sig direkt på RF (jfr prop. 1984/85:61 s. 28). Det kan däremot, bl.a. mot bakgrund av den vidsträckta domsrätt den svenska rättsordningen tillerkänner svenska domstolar, bli fråga om överlämnande av rättskipnings- eller förvaltningsuppgift som inte direkt grundar sig på RF. I samband med ärenden rörande utlämning för lagföring eller straffverkställighet kan då också uppkomma frågor om grundlagsenligheten av en sådan åtgärd i andra avseenden än dem som ovan berörts, t.ex. med avseende på det generella förbudet i 2 kap. 7 § RF mot landsförvisning. Mot bakgrund av att enligt lagförslaget regeringen i sista hand får avgöra om utlämning för lagföring eller straffverkställighet skall ske torde man dock kunna utgå från att grundlagsenligheten noga övervägs innan beslut fattas om någon form av åtgärd. Det saknas därför anledning anta att ett beslut om rättsligt biträde i någon form till Specialdomstolen skulle kunna komma i konflikt med regeringsformens bestämmelser.

Som redovisats ovan ankommer det enligt 10 kap. 5 § fjärde stycket RF på riksdagen att besluta om överlåtelse av rättskipnings- eller förvaltningsuppgift som inte direkt grundar sig på RF. Riksdagen äger dock i lag bemyndiga regeringen att i särskilda fall besluta om sådan överlåtelse. Av vad ovan anförts följer att det inte torde vara erforderligt med någon grundlagsändring för att riksdagen i lag skall kunna besluta om hur nu föreslaget samarbete med Specialdomstolen skall utformas. Fråga uppkommer emellertid om inte den nu föreslagna lagen kan komma att innebära att uppgift som är att anse som myndighetsutövning överlämnas till Specialdomstolen, till följd varav den i 10 kap. 5 § fjärde stycket RF stadgade beslutsordningen skall tillämpas vid riksdagens beslut i vad gäller nu aktuellt lagförslag. Specialdomstolen har enligt sin stadga, när det gäller lagföring av brott som faller inom domstolens kompetens, primär behörighet när det gäller domstolar i Sierra Leone men inte framför nationella domstolar i andra länder. Detta innebär att även när det gäller brott som begåtts i Sierra Leone kan – när fråga blir om lagföring för brott som faller inom Specialdomstolens jurisdiktion av en person som befinner sig i Sverige, i allt fall om denne är svensk medborgare – lagföringen primärt komma att ses som en svensk uppgift. I en sådan situation uppkommer då också frågan – även om det framstår som osannolikt att Sverige när lagföringen bedömts som en primärt svensk uppgift skulle sakna vilja eller förmåga att genomföra denna – om inte ett utlämnande för lagföring till Specialdomstolen bör ses som en överlåtelse av en svensk uppgift och inte endast som att man avstår från att ta befattning med den (jfr SOU 1984:14, RF 10:5, Betänkande av utredningen med uppdrag att göra en översyn av 10 kap. 5 § regeringsformen, s. 85–89). Av bestämmelserna i 10 kap. 2 § RF följer vidare att samma omröstningsregler i förekommande fall skall gälla i fråga om riksdagens beslut att godkänna regeringens avtal med Specialdomstolen för det fall även den lagstiftning som bygger på straffverkställighetsavtalet i något avseende skulle kunna anses innefatta ett överlämnande av någon form av myndighetsutövning till domstolen.

Lagrådet övergår därefter till att behandla utformningen av den lagstiftning som behövs.

I lagrådsremissen föreslås, som redan har redovisats, lagstiftning som skall göra det möjligt för Sverige att samarbeta med Specialdomstolen i fråga om utlämning och rättslig hjälp i brottmål samt om verkställighet i Sverige av fängelsestraff som har utdömts av Specialdomstolen. Detta föreslås ske genom ändringar i tribunallagen. När det gäller Specialdomstolen har emellertid regleringen i tribunallagen ansetts kunna vinna tillämpning endast när det gäller verkställighet av straff (se 11 och 12 §§ tribunallagen i gällande lydelse). I fråga om utlämning och rättslig hjälp föreslås däremot en särreglering (se 8 b § respektive 9 a § i föreslagen lydelse). Lagrådet ansluter sig till bedömningen att tribunallagens bestämmelser inte kan göras tillämpliga beträffande Specialdomstolen (se 3–8 a §§ respektive 9 § i gällande lydelse). Därmed framstår det enligt Lagrådets mening som olämpligt att införa de nya bestämmelserna i tribunallagen. Övervägande skäl får i stället anses tala för att reglera samarbetet med Specialdomstolen i en särskild lag.

Lagrådet har inte något att erinra i sak mot de bestämmelser som i remissen föreslagits om rättslig hjälp på begäran av Specialdomstolen.

När det gäller de föreslagna bestämmelserna om utlämning vill Lagrådet anföra följande. Specialdomstolen har behörighet beträffande brott mot mänskligheten m.m. (se artiklarna 2–4 i domstolens stadga) men dessutom beträffande vissa brott enligt Sierra Leones lag (se artikel 5 i stadgan). För sistnämnda typ av brott vore det naturligt att lagen (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen) gjordes tillämplig utan några undantag. Lagrådet har emellertid avstått från att föreslå en sådan uppdelning.

I remissen föreslås att regeringen skall få besluta om utlämning till Specialdomstolen utan hinder av 2 eller 4 § eller 10 § andra stycket utlämningslagen (se 8 b § andra stycket i föreslagen lydelse). De undantagna bestämmelserna avser förbud mot utlämning av svenska medborgare, krav på dubbel straffbarhet och prövning av om preskription skett enligt svensk rätt. De föreslagna undantagen medför vissa betänkligheter. Förslaget innebär emellertid att regeringen visserligen får bevilja utlämning även om dessa hinder föreligger men också att regeringen kan vägra utlämning efter en diskretionär prövning. Lagrådet anser på i remissen anförda skäl att förslaget bör kunna godtas.

Förslaget innebär också att Högsta domstolen skall yttra sig beträffande hinder enligt de nyss angivna paragraferna i utlämningslagen som ett underlag för regeringens bedömning. Regeringen är emellertid inte bunden av ett yttrande som innebär att domstolen funnit hinder föreligga enligt någon av bestämmelserna. Detta, som innebär ett avsteg från 20 § första stycket andra meningen utlämningslagen, bör komma till tydligare uttryck i lagtexten.

Mot bakgrund av det anförda har Lagrådet upprättat ett förslag till lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone. Lagförslaget bygger i sak på det remitterade förslaget till ändringar i tribunallagen och kompletteras utan annat än redaktionella ändringar med de bestämmelser i tribunallagen som ansetts kunna gälla även för Specialdomstolen (se 10–12 a §§, 13 § andra stycket samt 14–17 §§ tribunallagen i gällande lydelse).

Vid föredragningen har uppmärksammats att tribunallagens nya rubrik föranleder följdändringar i 21 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 29 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, 8 § lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete och 3 kap. 5 § lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete. Om Lagrådets förslag till en särskild lag följs bör ändringar göras i de två förstnämnda lagarna medan de två sistnämnda lagarna inte behöver ändras, eftersom de angivna paragraferna redan hänvisar till 23 § utlämningslagen.

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 §

Denna lag gäller i förhållande till den genom avtal den 16 januari 2002 mellan Förenta nationerna och Sierra Leones regering inrättade Specialdomstolen för Sierra Leone.

2 §

En ansökan från Specialdomstolen skall ges in till Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Underrättelser i och redovisning av ett ärende till Specialdomstolen skall vidarebefordras av Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

En ansökan och bifogade handlingar enligt denna lag skall vara skrivna på engelska eller svenska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Utlämning

3 §

I fråga om utlämning till Specialdomstolen tillämpas lagen (1957:668) om utlämning för brott, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 9 §, 18 § andra stycket sista meningen samt 26 och 26 b §§ lagen om utlämning för brott skall inte tillämpas.

Utlämning till Specialdomstolen får ske även om utlämning inte skulle vara möjlig vid en tillämpning av 2 eller 4 § eller 10 § andra stycket lagen om utlämning för brott och alltså även om Högsta domstolen funnit att hinder mot utlämning möter enligt någon av dessa bestämmelser.

Ett beslut om häktning eller en dom som Specialdomstolen har meddelat i behörig ordning skall godtas som grund för ett beslut om utlämning, om det inte framgår att häktningsbeslutet eller domslutet är uppenbart oriktigt.

Rättslig hjälp

4 §

I fråga om rättslig hjälp till Specialdomstolen tillämpas lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, om inte annat framgår av denna lag. Bestämmelserna i 4 kap. 33 § och 34 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål skall inte tillämpas.

Regeringen får besluta att rättslig hjälp får lämnas till Specialdomstolen även om det, vid en tillämpning av 2 kap. 2 § andra meningen lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, skulle finnas hinder mot att lämna rättslig hjälp på grund av att den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Om en åklagare eller domstol

finner att ansökan bör avslås på den grunden, skall ansökan överlämnas till regeringen.

Specialdomstolen skall ges tillfälle att yttra sig innan rättslig hjälp förenas med sådana villkor som avses i 5 kap. 2 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

5 §

Om det vid handläggningen av en ansökan om rättslig hjälp i brottmål framkommer att ansökan är oförenlig med en annan ansökan om rättslig hjälp i brottmål som handläggs enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, skall frågan överlämnas till regeringen som beslutar vilken av ansökningarna som skall ha företräde.

Straffverkställighet m.m.

6 §

Regeringen kan på begäran av Specialdomstolen besluta att en av domstolen meddelad fängelsedom får verkställas i Sverige. Regeringen får meddela de anvisningar som i det enskilda fallet behövs för verkställigheten av straffet här.

Vid verkställigheten tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Verkställigheten skall upphöra, om Specialdomstolen upplyser att den har beviljat den dömde nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan Specialdomstolen beretts tillfälle att yttra sig. Regeringen får i dessa fall besluta att villkorlig frigivning skall ske vid en senare tidpunkt än som följer av brottsbalken.

7 §

Företrädare för Specialdomstolen eller den domstolen utser för att undersöka behandlingen av den som avtjänar straff utdömt av domstolen har rätt att besöka den plats där personen är placerad. Den som ansvarar för någon som avtjänar ett sådant straff skall lämna den som genomför undersökningen det biträde som denne behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.

Transport av frihetsberövade genom Sverige

8 §

Chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som för att utlämnas eller i annat syfte skall överföras mellan en annan stat och Specialdomstolen. Under en sådan transport skall frihetsberövandet bestå om inte domstolen begär att den som överförs skall friges.

För flygtransport utan planerad mellanlandning här i landet krävs inte tillstånd enligt första stycket. Om en oplanerad mellanlandning sker, skall polismyndighet ta den som överförs i förvar till dess en ansökan görs om tillstånd till transport enligt första stycket och genast underrätta

chefen för Justitiedepartementet om detta. Görs ingen ansökan senast 96 timmar från den oplanerade landningen, skall personen omedelbart friges.

Prop. 2005/06:93
Bilaga 6

Om tillstånd har meddelats enligt första stycket, får polismyndighet vid behov ta den som överförs i förvar. I fråga om tvångsmedel i ett ärende om transport gäller bestämmelserna i lagen (1957:668) om utlämning för brott.

Övriga bestämmelser

9 §

Har frågan om ansvar för en viss gärning prövats vid Specialdomstolen, får åtal för samma gärning inte väckas i Sverige.

10 §

Om Specialdomstolen begär att en åtgärd skall vidtas beträffande den som misstänks eller har åtalats eller dömts för brott, skall denne, om han begär det, biträdas av en offentlig försvarare. I fråga om försvararen gäller rättegångsbalkens bestämmelser.

11 §

Ett vittne eller en målsägande eller sakkunnig i Sverige som har kallats för att höras av Specialdomstolen har rätt till ersättning för sin inställelse enligt bestämmelser som meddelats av regeringen.

12 §

Ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare eller till annan samt övriga kostnader för åtgärder som vidtagits enligt denna lag skall betalas av staten.

13 §

Bestämmelser i annan lag eller författning om delgivning och rättslig hjälp åt domstol eller myndighet i en annan stat tillämpas på ansökningar från Specialdomstolen, om de inte strider mot bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 mars 2006

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Freivalds, Sahlin, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2005/06:93 Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone